

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBA**

TVIRTINU
Direktorius

Feliksas Dobrovolskis

**BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE
JUDRIOJO RYŠIO TINKLUOSE RINKOS TYRIMO ATASKAITA**

2014 m. liepos 15 d. Nr. LD - 1587

Vilnius

TURINYS

I. BENDROJI DALIS	4
1.1. ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ RINKŲ TYRIMŲ TEISINIS PAGRINDAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE.....	4
1.2. RINKOS TYRIMŲ APŽVALGA.....	7
II. RINKOS APIBRĖŽIMAS.....	9
2.1. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE JUDRIOJO RYŠIO TINKLUOSE PASLAUGOS APIBRĖŽIMAS TECHNOLOGINIŲ ASPEKTU.....	9
2.2. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO TINKLUOSE PASLAUGŲ TEIKIMAS.....	12
2.3. RINKOS APIBRĖŽIMAS.....	13
III. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO TINKLUOSE ATSKIRŲ RINKŲ TYRIMAI	18
3.1. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „BITĖ LIETUVA“ TINKLE RINKOS TYRIMAS.....	18
3.1.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas.....	18
3.1.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai.....	18
3.1.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas.....	18
3.1.4. Konkurencijos problemos.....	23
3.1.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas.....	23
3.1.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“	25
3.2. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „OMNITEL“ TINKLE RINKOS TYRIMAS.....	35
3.2.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas.....	35
3.2.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai.....	35
3.2.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas.....	35
3.2.4. Konkurencijos problemos.....	39
3.2.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas.....	40
3.2.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Omnitel“	42
3.3. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „TELE2“ TINKLE RINKOS TYRIMAS.....	52
3.3.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas.....	52
3.3.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai.....	52
3.3.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas.....	52
3.3.4. Konkurencijos problemos.....	56
3.3.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas.....	57
3.3.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Tele2“	58
3.4. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „MEDIAFON“ TINKLE RINKOS TYRIMAS.....	68
3.4.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas.....	68
3.4.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai.....	68
3.4.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas.....	68
3.4.4. Konkurencijos problemos.....	71
3.4.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas.....	71
3.4.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Mediafon“	73
3.5. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „LINKOTELUS“ TINKLE RINKOS TYRIMAS.....	80
3.5.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas.....	80
3.5.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai.....	80
3.5.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas.....	80
3.5.4. Konkurencijos problemos.....	82
3.5.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas.....	83

3.5.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Linkotelus“	84
3.6. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „CSC TELECOM“ TINKLE RINKOS TYRIMAS.....	91
3.6.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas.....	91
3.6.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai.....	91
3.6.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas.....	91
3.6.4. Konkurencijos problemos.....	93
3.6.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas.....	94
3.6.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „CSC Telecom“	95
1 priedas.....	102
2 priedas.....	103

I. BENDROJI DALIS

1.1. ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ RINKŲ TYRIMŲ TEISINIS PAGRINDAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE

2004 m. gegužės 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (toliau – Elektroninių ryšių įstatymas). Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Elektroninių ryšių įstatymu perkelti šie Europos Sąjungos teisės aktai:

1. 1997 m. lapkričio 28 d. Tarybos sprendimas 97/838/EB dėl Europos bendrijos pritarimo, kiek tai susiję su jos kompetencija, PPO derybų dėl pagrindinių telekomunikacijų paslaugų rezultatams (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 11 skyrius, 27 tomas, p. 69).

2. 1998 m. kovo 30 d. Europos Komisijos rekomendacija dėl principų, taikomų organizacijoms, atsakingoms už vartotojų ginčų sprendimą ne teismo tvarka.

3. 1998 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/84/EB dėl sąlygine prieiga grindžiamų paslaugų ir sąlyginės prieigos paslaugų teisinės apsaugos (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 6 skyrius, 3 tomas, p. 147).

4. 1999 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/5/EB dėl radijo ryšio įrenginių ir telekomunikacijų galinių įrenginių bei abipusio jų atitikties pripažinimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 23 tomas, p. 254).

5. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 676/2002/EB dėl radijo spektro politikos teisinio reguliavimo pagrindų Europos bendrijoje (Sprendimas dėl radijo spektro) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 317).

6. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/19/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių sujungimo ir prieigos prie jų (Prieigos direktyva) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 323) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (OL 2009 L 337, p. 37).

7. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo (Leidimų direktyva) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 337) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (OL 2009 L 337, p. 37).

8. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 349) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/140/EB (OL 2009 L 337, p. 37).

9. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 367) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB (OL 2009 L 337, p. 11).

10. 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 29 tomas, p. 514) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB (OL 2009 L 337, p. 11).

11. 2002 m. rugsėjo 16 d. Komisijos direktyva 2002/77/EB dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkoje (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 8 skyrius, 2 tomas, p. 178).

12. 2003 m. liepos 25 d. Europos Komisijos rekomendacija dėl vietos nustatymo informacijos elektroninių ryšių tinkluose siekiant teikti vietos nustatymu pagrįstas pagalbos skambučių paslaugas tvarkymo.

13. 2004 m. spalio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymą, bendradarbiavimo (OL 2004 L 364, p. 1).

14. 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/108/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su elektromagnetiniu suderinamumu, suderinimo, panaikinanti Direktyvą 89/336/EEB (OL 2004 L 390, p. 24).

15. 2008 m. birželio 20 d. Europos Komisijos direktyva 2008/63/EB dėl konkurencijos telekomunikacijų galinių įrenginių rinkose (OL 2008 L 162, p. 20).

16. 2013 m. birželio 24 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 611/2013 dėl priemonių, kurios pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/58/EB dėl privatumo ir elektroninių ryšių taikomos pranešimams apie asmens duomenų saugumo pažeidimus (OL 2013 L 173, p. 2).

Elektroninių ryšių įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) tikslas – veiksminga konkurencija elektroninių ryšių srityje, efektyvus elektroninių ryšių išteklių naudojimas bei užtikrinta elektroninių ryšių paslaugų vartotojų teisių apsauga.

Elektroninių ryšių įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje išskirti RRT uždaviniai:

1) užtikrinti sąlygas, reikalingas veiksmingai konkurencijai elektroninių ryšių, pirmiausia perduodant informacijos turinį elektroninių ryšių tinklais, rinkose, taip pat užtikrinti, kad nebūtų diskriminuojami ūkio subjektai, teikiantys elektroninių ryšių tinklus ir (arba) elektroninių ryšių paslaugas, bei skatinti elektroninių ryšių infrastruktūros plėtrą ir vystymą;

2) užtikrinti elektroninių ryšių paslaugų gavėjų, įskaitant neįgaliųjų, senyvo amžiaus ir specialių socialinių poreikių turinčių paslaugų gavėjų (fizinį asmenų, dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčių, neįgijusių arba praradusių gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime), teisių ir teisėtų interesų apsaugą, ypač užtikrindama paprastas ir nebrangias ginčų sprendimo procedūras ir skatinant viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikimo sąlygų ir tarifų skaidrumą, ir pagal kompetenciją užtikrinti galimybę naudotis universaliosiomis paslaugomis bei galimybę galutiniams paslaugų gavėjams turėti prieigą prie pasirinktos informacijos ir ją platinti teisės aktu nustatyta tvarka, taip pat galimybę naudotis pasirinkta programine įranga ir paslaugomis;

3) skatinti efektyvias ilgalaikes investicijas ir naujovių diegimą, taip pat elektroninių ryšių plėtrą;

4) užtikrinti efektyvų elektroninių ryšių išteklių naudojimą, taip pat kad būtų pakankamai nacionalinių telefono ryšio numerių išteklių, reikalingų viešosioms elektroninių ryšių paslaugoms teikti, kad numeracijos planai ir procedūros būtų taikomi tokiu būdu, kuris užtikrintų vienodas visų viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų galimybes, ypač užtikrindama, kad ūkio subjektai, kuriems skirti nacionalinių telefono ryšio numerių ištekliai, nediskriminuotų kitų elektroninių ryšių paslaugų teikėjų, kiek tai susiję su numeracijos sekomis, naudojamomis jų paslaugoms pasiekti;

5) pagal savo kompetenciją užtikrinti, kad Lietuvos Respublikoje naudojama aparatūra ir įrenginiai atitiktų Lietuvos Respublikoje galiojančius privalomus reikalavimus, užtikrinti aparatūros ir įrenginių elektromagnetinį suderinamumą;

6) pagal kompetenciją skatinti Europos Sąjungos vidaus rinkos plėtrą ir suderintą elektroninių ryšių reguliavimą Europos Sąjungoje;

7) bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis, tarp jų ir su Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, kad būtų užtikrinta žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumo teisė, kiek tai susiję su asmens duomenų tvarkymu;

8) užtikrinti, kad operatoriai ir elektroninių ryšių paslaugų teikėjai vykdytų įpareigojimus, kurie gali būti nustatyti valstybės gynybos, nacionalinio saugumo ir viešosios tvarkos palaikymo interesais, taip pat ypatingų aplinkybių atvejais;

9) užtikrinti, kad viešųjų ryšių tinklų ir (arba) viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjai įgyvendintų tinkamas technines ir organizacines priemones savo teikiamų viešųjų ryšių tinklų ir (arba) viešųjų elektroninių ryšių paslaugų saugumui ir vientisumui užtikrinti.

Konkurencijos priežiūros elektroninių ryšių srityje RRT siekia, kad būtų sudarytos sąlygos veiksmingos konkurencijos elektroninių ryšių srityje egzistavimui ir plėtrai bei sąlygos, užkertančios kelią ūkio subjektams piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje (Elektroninių ryšių įstatymo 14 straipsnio 1 dalis).

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 1 dalis numato, kad RRT atliekamo rinkos tyrimo tikslas – siekti, kad elektroninių ryšių srityje būtų užtikrinta veiksminga konkurencija, o didelę

įtaką turintiems ūkio subjektams būtų užkirstas kelias piktnaudžiauti savo įtaka rinkoje. Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 20 dalis numato, kad atlikdama rinkos tyrimą, kurio metu sprendžia, ar ūkio subjektas turi didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, ir nustato įpareigojimus didelę įtaką rinkoje turintiems ūkio subjektams, RRT atsižvelgia į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (arba) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrina šių sutarčių ir (arba) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 1 dalis taip pat nurodo, kad RRT nustato rinkos tyrimo taisykles. RRT nustatė Rinkos tyrimo taisykles, patvirtintas RRT direktoriaus 2004 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. 1V-297 „Dėl Rinkos tyrimo taisyklių patvirtinimo“, (toliau – Taisyklės).

Taisyklės parengtos vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 1 dalimi bei:

1. įgyvendina Pagrindų direktyvą;
2. įgyvendina Prieigos direktyvą;
3. atsižvelgia į 2007 m. gruodžio 17 d. Komisijos rekomendaciją 2007/879/EB dėl elektroninių ryšių sektoriaus atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (OL 2007 L 344, p. 65) (toliau – Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendacija);
4. atsižvelgia į Komisijos gaires dėl rinkos tyrimo nustatant didelę įtaką rinkoje pagal Bendrijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų reguliavimo sistemą (toliau – Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės);
5. atsižvelgia į 2008 m. spalio 15 d. Komisijos rekomendaciją 2008/850/EB dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos 7 straipsnyje numatytų pranešimų, terminų ir konsultacijų (OL 2008 L 301, p. 23) (toliau – Pranešimų rekomendacija);
6. atsižvelgia į Europos reguliuotojų grupės elektroninių ryšių tinklams ir paslaugoms bendrą poziciją dėl požiūrio į tinkamas priemones naujoje reguliavimo sistemoje (toliau – Bendra pozicija dėl priemonių).

RRT atlieka Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo ryšio tinkluose rinkos (toliau – Rinka)¹ tyrimą vadovaudamasi:

1. Elektroninių ryšių įstatymu;
2. Taisyklėmis;
3. RRT direktoriaus 2013 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. 1V-670 „Dėl Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo“ (toliau – Įsakymas Nr. 1V-670);
4. Pagrindų direktyva;
5. Prieigos direktyva.

RRT, atlikdama Rinkos tyrimą, taip pat atsižvelgia į:

1. Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendaciją;
2. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gaires;
3. Pranešimų rekomendaciją;
4. Bendrą poziciją dėl priemonių;
5. 2009 m. gegužės 7 d. Europos Komisijos rekomendaciją 2009/396/EB dėl skambučių užbaigimo fiksuotojo ir judriojo ryšio tinkluose tarifų reguliavimo ES (OL 2009 L 124, p. 67) (toliau – Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo);

¹ Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 39, 40, 41, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 66, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77 straipsnių, antrojo skirsnio pavadinimo ir 2 priedo pakeitimo ir papildymo, įstatymo papildymo 23¹, 23², 42¹ straipsniais ir 35 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymu pakeitus Elektroninių ryšių įstatymą sąvoka „viešasis telefono ryšio tinklas“ buvo panaikinta, atitinkamai keičiamas ir nagrinėjamos rinkos pavadinimas, jame vartojant sąvoką „viešasis judriojo ryšio tinklas“.

6. Europos reguliuotojų grupės bendrąją poziciją dėl skambučių užbaigimo fiksuoto telefono ryšio tinkluose ir judriojo telefono ryšio tinkluose simetrijos (ERG (07) 83 final 080312) (toliau – Bendra pozicija dėl skambučių užbaigimo kainų simetrijos).

Pagal Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 9 dalį RRT privalo atlikti atitinkamos rinkos tyrimą ne rečiau kaip vieną kartą per 3 metus nuo ankstesnio galutinio sprendimo dėl šios rinkos tyrimo rezultatų priėmimo, tuo atveju, jeigu atitinkama rinka anksčiau buvo tirta.

Pagal Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 4 dalį, RRT turi teisę atlikti rinkos tyrimą:

- 1) suinteresuotų ūkio subjektų prašymu;
- 2) valstybės ar savivaldybių institucijų prašymu;
- 3) savo iniciatyva.

Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad rinkos tyrimo procedūrą sudaro šie etapai:

- 1) atitinkamos rinkos (produktų (paslaugų) ir geografinės), kurios charakteristikos gali pateisinti įpareigojimų, nurodytų Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje, taikymą, apibrėžimas;
- 2) tyrimas, ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga, ir, jeigu konkurencija nėra veiksminga, didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turinčių ūkio subjektų įvardijimas;
- 3) Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (arba) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams.

Šioje RRT parengtoje Rinkos tyrimo ataskaitoje (toliau – Ataskaita) pateikiama Rinkos tyrimų apžvalga bei aukščiau nurodytų Rinkos tyrimo procedūros etapų analizė.

1.2. RINKOS TYRIMŲ APŽVALGA

Vadovaujantis RRT direktoriaus 2004 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 1V-327 „Dėl rinkos tyrimo“, laikotarpiu nuo 2004 m. rugsėjo 30 d. iki 2005 m. rugsėjo 28 d. buvo atliktas Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimas (tiriamasis laikotarpis nuo 2000 m. sausio 1 d. iki 2004 m. rugsėjo 30 d.) (toliau – Pirmasis Rinkos tyrimas), kurio rezultatai patvirtinti RRT direktoriaus 2005 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. 1V-822 „Dėl Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos apibrėžimo“, RRT direktoriaus 2005 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. 1V-820 „Dėl ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“, turinčio didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinkoje“ (toliau – Įsakymas Nr. 1V-820), RRT direktoriaus 2005 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. 1V-821 „Dėl ūkio subjekto UAB „Omnitel“, turinčio didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinkoje“ (toliau – Įsakymas Nr. 1V-821) ir RRT direktoriaus 2005 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. 1V-819 „Dėl ūkio subjekto UAB „Tele2“, turinčio didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinkoje“ (toliau – Įsakymas Nr. 1V-819)².

Vadovaujantis RRT direktoriaus 2009 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. 1V-721 „Dėl Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo“ laikotarpiu nuo 2009 m. birželio 2 d. iki 2009 m. gruodžio 24 d. buvo atliktas Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimas (tiriamasis laikotarpis nuo 2004 m. spalio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d.) (toliau – Antrasis Rinkos tyrimas), kurio rezultatai patvirtinti RRT direktoriaus 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 1V-1515 „Dėl ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“, turinčio didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinkoje“ (toliau – Įsakymas Nr. 1V-1515), RRT direktoriaus 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 1V-1514 „Dėl Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos apibrėžimo“, RRT

² Pirmojo Rinkos tyrimo ataskaitą ir RRT direktoriaus įsakymus, priimtus atlikus Pirmąjį Rinkos tyrimą, galima rasti RRT interneto svetainės, adresu www.rtt.lt, Elektroninių ryšių verslui skyriaus „Konkurencijos priežiūra“, poskyrio „Rinkų tyrimai“ skiltyje „Rinkų tyrimų archyvas“ (<http://www.rtt.lt/lt/verslui/konkurencijos-prieziura/rinku-tyrimai.html>; prisijungimo data: 2014-03-25).

direktorius 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 1V-1516 „Dėl ūkio subjekto UAB „Omnitel“, turinčio didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinkoje“ (toliau – Įsakymas Nr. 1V-1516) ir RRT direktoriaus 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 1V-1517 „Dėl ūkio subjekto UAB „Tele2“, turinčio didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinkoje“ (toliau – Įsakymas Nr. 1V-1517)³.

Šis Rinkos tyrimas pradėtas RRT iniciatyva, kaip numato Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 4 dalies 3 punktas ir Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 9 dalis, Įsakymo Nr. 1V-670 pagrindu.

RRT 2013 m. birželio 26 d. raštu Nr. (43.4)-1B-3184 Rinkos tyrimo anketa (toliau – Anketa) išsiųsta balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjams ir gavėjams (toliau kiekvienas atskirai – respondentas, visi kartu – respondentai).

Balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjas – operatorius, teikiantis balso skambučių užbaigimo paslaugą savo individualiame viešajame judriojo ryšio tinkle.

Balso skambučių užbaigimo paslaugos gavėjas – operatorius ir (arba) elektroninių ryšių paslaugų teikėjas, kuris naudojami (perka) ir (arba) ketina pasinaudoti (pirkti) balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo ryšio tinkluose paslauga.

Anketa buvo išsiųsta 14 respondentų: UAB „Omnitel“, UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Tele2“, TEO LT, AB, AB „Lietuvos geležinkeliai“, AB Lietuvos radijo ir televizijos centras, UAB „CSC Telecom“, UAB „Digitela“, UAB „Linkotelus“, UAB „Mediafon“, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“, UAB „Telekomunikacijų grupė“, Vyriausybinių ryšių centras prie Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento ir UAB „Ecofon“.

Respondentai užpildytą Anketa turėjo pateikti RRT iki 2013 m. liepos 26 d. Anketa taip pat buvo siūloma užpildyti ir kitiems viešųjų ryšių tinklų ir (ar) viešųjų elektroninių ryšių paslaugų teikėjams arba gavėjams, o taip pat suinterasuotiems asmenims, norintiems ir galintiems pateikti Rinkos tyrimui svarbios informacijos.

Anketoje RRT pateikė klausimus, kuriais buvo prašoma informacijos, susijusios su balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo ryšio tinkluose paslaugos teikimu už laikotarpį nuo 2009 m. balandžio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d. (toliau – tiriamasis laikotarpis).

Šiam Rinkos tyrimui taip pat naudojama Bendrųjų vertimosi elektroninių ryšių veikla sąlygų aprašo, patvirtinto RRT direktoriaus 2005 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 1V-340 „Dėl Bendrųjų vertimosi elektroninių ryšių veikla sąlygų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), nustatyta tvarka ir sąlygomis RRT pateiktos ketvirtinės ataskaitos (toliau – Ketvirtinės ataskaitos), taip pat informacija ir duomenys, esantys 2009 m. – 2012 m. RRT atliktų Rinkų tyrimų ataskaitose, bei kitų rinkų tyrimų metu gauta informacija ir duomenys.

Išanalizavus Anketose respondentų pateiktus duomenis, Ketvirtinės ataskaitas už laikotarpį nuo 2009 m. balandžio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d., įvertinusi operatorių RRT pateiktus pranešimus apie elektroninių ryšių veiklos pradžią, atsižvelgusi į skirtus atitinkamus telefono ryšio numerius ir galiojančias tinklų sujungimo sutartis, RRT nustatė, kad 2009 m. balandžio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo ryšio tinkluose paslaugas Lietuvos Respublikos teritorijoje teikė šeši juridiniai asmenys: UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“, UAB „Mediafon“, UAB „Linkotelus“ ir UAB „CSC Telecom“.

Išvada: remiantis Anketos respondentų pateikta informacija ir kita RRT turima ar viešai pateikta informacija, RRT atliko Rinkos tyrimą ir parengė Ataskaitą.

³ Antrojo Rinkos tyrimo ataskaitą ir RRT direktoriaus įsakymus, priimtus atlikus Antrąjį Rinkos tyrimą, galima rasti RRT interneto svetainės, adresu www.rtt.lt, Elektroninių ryšių verslui skyriaus „Konkurencijos priežiūra“, poskyrio „Rinkų tyrimai“ skiltyje „Rinkų tyrimų archyvas“ (<http://www.rtt.lt/lt/verslui/konkurencijos-prieziura/rinku-tyrimai.html>; prisijungimo data: 2014-03-25).

II. RINKOS APIBRĖŽIMAS

2.1. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE JUDRIOJO RYŠIO TINKLUOSE PASLAUGOS APIBRĖŽIMAS TECHNOLOGINIŲ ASPEKTU

Atitinkamų rinkų apibrėžimo rekomendacija nustatė 7 atitinkamas elektroninių ryšių rinkas, kuriose nustatyti požymiai, dėl kurių yra galimas *ex ante* reguliavimas. Pagal šios rekomendacijos priedo 7 punktą, viena iš didmeninių elektroninių ryšių rinkų yra Rinka.

Pagal Taisyklių 15 punktą, „*atitinkama rinka apibrėžiama apibūdinant ją sudarančius produktus (paslaugas) ir įvertinant atitinkamos rinkos geografinę aprėptį, atsižvelgiant į pradinį produktus (paslaugas) ir pradinę geografinę teritoriją*“. Šiame Ataskaitos skyriuje RRT nagrinėja balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo ryšio tinkluose paslaugą technologiniu aspektu.

Skambučio užbaigimas yra viena skambučio sudedamųjų dalių. Remiantis Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 55 dalyje pateiktu apibrėžimu, skambutis yra viešųjų telefono ryšio paslaugų priemonėmis sukurtas sujungimas, suteikiantis dvipusio ryšio galimybę.

Apibrėžiant balso skambučių užbaigimą viešajame judriojo ryšio tinkle, būtina atsižvelgti į viešojo judriojo ryšio tinklo struktūros ypatumus. Šioje Ataskaitoje nagrinėjamas individualus viešasis judriojo ryšio tinklas (toliau kiekvienas atskirai – Tinklas, visi kartu – Tinklai). Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 73 dalyje viešasis judriojo ryšio tinklas apibrėžiamas kaip viešasis ryšių tinklas, kurio galiniai taškai nėra fiksuoti. Tinklo galinis taškas Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 65 dalyje apibrėžiamas kaip fizinis taškas, kuriame suteikiama galimybė prijungti abonentą įrangą prie viešojo ryšių tinklo.

Judriojo ryšio stočių (angl. *Mobile Switching Center*) (toliau – stotis) skaičių konkrečios operatoriaus Tinkle lemia Lietuvos Respublikos teritorijos dydis bei abonentų skaičius. Nepriklausomai nuo to, kiek stočių yra konkrečios operatoriaus Tinkle, yra laikoma, kad Tinklą sudaro vienas loginis elementas – viena stotis, kurią sudaro visos fizinės stotys, ir kuriai yra priskirti visi operatoriaus abonentai. Remiantis tuo, kas išdėstyta aukščiau, ši stotis visais atvejais bus ta, kuri yra arčiausiai abonto ir kurioje yra arba gali būti suteiktas tinklų sujungimas.

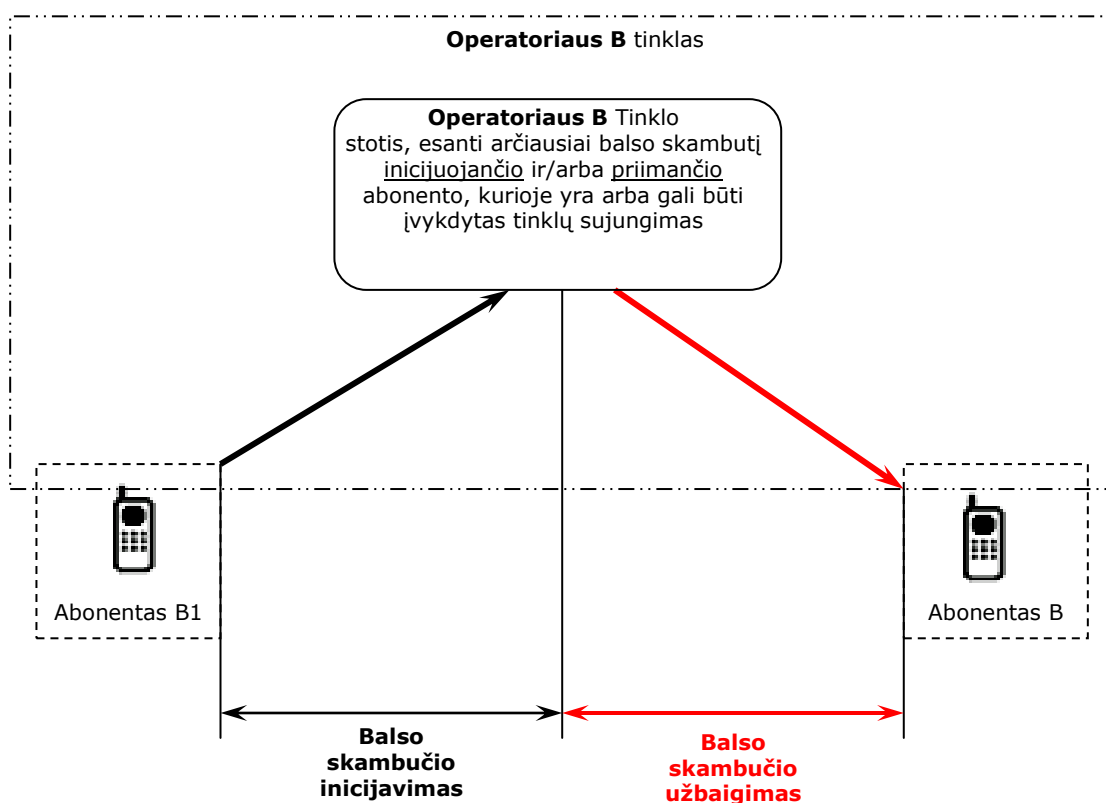
Balso skambutis yra pagrindinė priemonė susisiekti to paties ar skirtingų operatorių abonentams. Toliau nagrinėjama balso skambučių užbaigimo paslauga, šių dviejų skambučio tipų atvejais:

1. Balso skambutis tarp to paties operatoriaus abonentų. Balso skambutis, kuris yra inicijuojamas ir užbaigiamas tame pačiame Tinkle yra vidinis Tinklo skambutis (toliau – vidinis skambutis). Vidinį skambutį sudaro du simetriniai skambučio struktūriniai elementai: balso skambučio inicijavimas ir balso skambučio užbaigimas. Balso skambučio užbaigimas vidinio skambučio atveju yra apibrėžiamas, kaip balso skambučio perdavimas nuo stoties, esančios arčiausiai abonto, kurioje yra arba gali būti suteiktas tinklų sujungimas, iki Tinklo galinio taško. Vidinio skambučio schema yra pavaizduota 1 paveiksle.

2. Balso skambutis tarp Tinklo operatoriaus abonto ir kito operatoriaus abonto. Tam, kad vieno operatoriaus abonentas, galėtų paskambinti kito operatoriaus abonentui, šie operatoriai turi sujungti savo viešuosius ryšių tinklus. Be tinklų sujungimo tarp operatorių ši balso skambučių užbaigimo paslauga nebūtų galima. Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 66 dalyje tinklų sujungimas apibrėžiamas kaip „fizinis ar loginis viešųjų ryšių tinklų, naudojamų to paties ar kito ūkio subjekto, sujungimas, kad vieno ūkio subjekto elektroninių ryšių paslaugų gavėjai galėtų naudotis tarpusavio ryšiu ir (arba) ryšiu su kito ūkio subjekto paslaugų gavėjais arba ūkio subjekto, tarp jų visų prieigą prie atitinkamų tinklų turinčių ūkio subjektų, teikiamomis paslaugomis“. Viešieji ryšių tinklai sujungiami tinklų sujungimo taške (angl. *Point of Interconnection, POI*). Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 60 dalyje susijusios priemonės apibrėžtos kaip „*susijusios paslaugos, elektroninių ryšių infrastruktūra, kitos su elektroninių ryšių tinklu ir (arba) elektroninių ryšių paslauga susijusios priemonės arba susiję elementai, kurie sudaro galimybę teikti elektroninių ryšių paslaugas naudojantis šiuo tinklu ir (arba) paslauga ir (ar) palengvina tokią teikimą arba sudarytų tokią galimybę, jeigu būtų naudojami*“. Viešieji ryšių tinklai yra

sujungiami⁴ ryšių linijomis (toliau – Ryšių linija). Ryšių linija yra fizinė ir (arba) loginė jungtis arba fizinės ir loginės jungties (jungčių) visuma, leidžianti operatoriams, kurie sujungia viešųjų ryšių tinklus, apsikeisti srautais tarpusavyje, taip pat leidžianti vieno operatoriaus paslaugų gavėjams naudotis kito operatoriaus paslaugomis. Ryšių liniją gali įrengti bet kuris viešuosius ryšių tinklus sujungiantis operatorius, arba jie abu kartu, arba trečioji šalis. Atsižvelgiant į išdėstytą, darytina išvada, kad Ryšių linija ir kiti tinklo elementai, reikalingi viešiesiems ryšių tinklams sujungti, yra su skambučių užbaigimo paslauga susijusi priemonė, be kurios technologiškai vienas viešojo ryšių tinklo operatorius negalėtų teikti skambučių užbaigimo paslaugos kitam operatoriui, o skambutis tarp skirtingų viešųjų ryšių tinklų operatorių abonentų būtų neįmanomas.

1 paveikslas. Vidinio skambučio schema

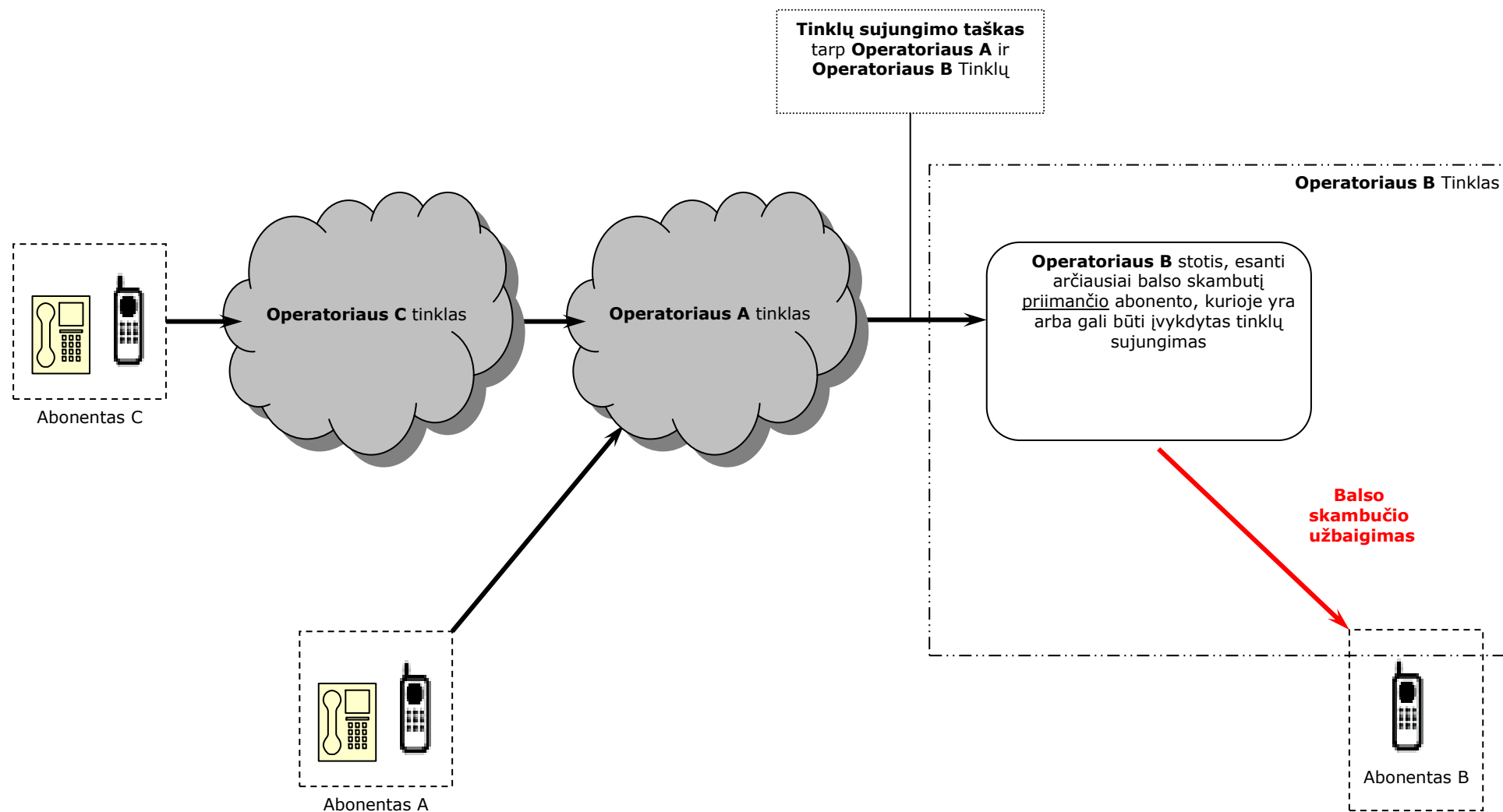

Kaip parodyta 2 paveiksle, balso skambučių užbaigimo struktūrinis elementas yra toks pats, kaip ir vidinio skambučio atveju (žr. 1 paveikslą), ir nepriklauso nuo to, ar balso skambutis yra inicijuotas operatoriaus A tinkle, ar operatoriaus C tinkle, o per operatoriaus A tinklą yra perduodamas tranzitu (skambučio perdavimas per stotį, kuri nėra arčiausiai abonto, kuris skambina, ar abonto, kuriam skambinama).

Išvada: RRT nustato, kad balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslauga apibrėžiama kaip balso skambučių perdavimas nuo Tinklo stoties, esančios arčiausiai abonto, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiame viešajame ryšių tinkle balso skambutis yra inicijuotas (toliau – balso skambučių užbaigimo paslauga).

⁴ Viešųjų ryšių tinklų sujungimo tvarka ir sąlygos yra aprašyti Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisyklių, patvirtintų Tarnybos direktoriaus 2011 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. IV-960 „Dėl Prieigos, įskaitant tinklų sujungimą, suteikimo ir teikimo taisyklių patvirtinimo“, VI skyriuje.

2 paveikslas. Balso skambutis tarp skirtingų operatorių abonentų, kai vienas operatorius teikia viešąjį ryšių tinklą (Operatorius A, C), o kitas operatorius – Tinklą (Operatorius B)

2.2. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO TINKLUOSE PASLAUGŲ TEIKIMAS

Šio Rinkos tyrimo metu Anketose respondentų buvo prašoma pateikti informaciją apie balso skambučių užbaigimo paslaugų teikimą Lietuvos Respublikos teritorijoje laikotarpiu nuo 2009 m. balandžio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d. Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos Respublikos teritorijoje balso skambučių užbaigimo paslaugas teikė šie juridiniai asmenys: UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“, UAB „Mediafon“, UAB „CSC Telecom“ ir UAB „Linkotelus“ (žr. Ataskaitos 1.2 skyrių). Išanalizavus Anketose pateiktą informaciją, nustatyta, kad šiuo laikotarpiu buvo teikiamos tokios balso skambučių užbaigimo paslaugos:

- 1) balso skambučių, inicijuotų kitų Lietuvos operatorių viešuosiuose fiksuotojo ryšio tinkluose užbaigimas Tinkle;
- 2) balso skambučių, inicijuotų kitų Lietuvos operatorių viešuosiuose judriojo ryšio tinkluose užbaigimas Tinkle;
- 3) balso skambučių, inicijuotų kitų užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose užbaigimas Tinkle;
- 4) savame Tinkle inicijuotų balso skambučių užbaigimas savame Tinkle (vidiniai skambučiai).

Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje teiktos tos pačios balso skambučių užbaigimo paslaugos kaip ir Antrojo Rinkos tyrimo metu 2004 m. spalio 1 d. – 2009 m. kovo 31 d. laikotarpiu.

Kaip nustatyta šios Ataskaitos 2.1 skyriuje, nepriklausomai nuo to, kokiam tinkle balso skambutis yra inicijuotas, balso skambučio užbaigimo elementas visų balso skambučių atveju, kai balso skambutis užbaigiamas Tinkle, yra vienodas. Todėl darytina išvada, kad tiek Antrojo Rinkos tyrimo metu, tiek šio Rinkos tyrimo metu išskirtas balso skambučių užbaigimo paslaugas sudaro balso skambučių perdavimas nuo Tinklo stoties, esančios arčiausiai abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšių tinkle skambutis yra inicijuotas.

Išvada: RRT nustato, kad Rinkos pradinė paslauga yra balso skambučių užbaigimo paslauga, kurią sudaro balso skambučių perdavimas nuo Tinklo stoties, esančios arčiausiai abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšių tinkle skambutis yra inicijuotas.

2.3. RINKOS APIBRĖŽIMAS

Pagal Taisyklių 15 punktą, „atitinkamą rinką sudaro visi produktai (paslaugos), kurie yra pakankamai pakeičiami tarpusavyje, atsižvelgiant į jų objektyvias charakteristikas, kainas ir (ar) paskirtį, taip pat į konkurencijos sąlygas ir paklausos bei pasiūlos struktūrą tiriamoje rinkoje“.

Atitinkamos rinkos paslauga

Ataskaitos 2.2 skyriuje nustatyta, kad Rinkos pradinė paslauga yra balso skambučių užbaigimo paslauga, kurią sudaro balso skambučių perdavimas nuo Tinklo stoties, esančios arčiausiai abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam tinkle balso skambutis yra inicijuotas.

Paslaugos pakeičiamumas iš paklausos ir pasiūlos pusės

Pirmojo ir Antrojo Rinkos tyrimų metu buvo nustatyta, kad balso skambučių užbaigimo paslauga nėra pakeičiama jokia kita paslauga iš paklausos ir iš pasiūlos pusės. Poreikis pasiekti konkretaus operatoriaus abonentą sukuria balso skambučių užbaigimo konkretaus operatoriaus Tinkle paslaugos paklausą, nes operatorius, kurio abonentas nori susisiekti su konkretaus operatoriaus abonentu, neturi jokios kitos alternatyvos balso skambučių užbaigimo paslaugai, teikiamai konkretaus operatoriaus Tinkle ir privalo šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš konkretaus operatoriaus. Tai lemia šios pagrindinės aplinkybės:

– Operatorių tinklų sujungimo sutartyse aptartas ir taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“ (angl. *calling party pays*). Atsiskaitymo principo „skambinančioji pusė moka“ taikymo principinė schema, kai balso skambutis siunčiamas vieno, dviejų ir trijų operatorių tinklais, pavaizduota 3 paveiksle. Šis principas reiškia, kad operatorius (3 paveiksle operatorius B), kurio abonentui B yra skambinama ir kuris užbaigia balso skambutį savo Tinkle, tiesiogiai ar netiesiogiai parduoda skambučių užbaigimo savame Tinkle paslaugą operatoriui (t. y. operatorius A1 arba A2), kurio abonentas (abonentas A1 arba A2) skambina konkretaus operatoriaus abonentui B ir kuris savo ruožtu šią paslaugą perparduoda savo abonentui (abonentui A1 arba A2), į galutinę mažmeninę balso skambučių kainą įtraukdamas ir sąnaudas, patiriamas už balso skambučių užbaigimo konkretaus operatoriaus Tinkle (operatoriaus A1 arba A2) paslaugą (žr. 3 paveikslą). Taigi balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjo ir gavėjo taikomas atsiskaitymo už balso skambučių užbaigimo paslaugą principas „skambinančioji pusė moka“ lemia tai, kad operatorius, kurio abonentas (abonentas A1 arba A2) nori paskambinti kito operatoriaus B abonentui B, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo operatoriaus B Tinkle paslaugą. Ir jokių kitų būdų balso skambutis tarp abonento (abonto A1 arba A2) ir abonento B nevyktų. Ši aplinkybė lemia balso skambučių užbaigimo paslaugos nepakeičiamumą iš paklausos pusės.

– Konkretus operatorius kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų ir niekas negali susisiekti su konkretaus operatoriaus abonentu jam priskirtu telefono ryšio numeriu kitokiu būdu, nei tiesiogiai ar netiesiogiai pirkdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą iš konkretaus operatoriaus. Konkretus operatoriaus abonentas (abonentas B, žr. 3 paveikslą) identifikuojamas telefono ryšio numeriu, numatytu Nacionaliniame telefono ryšio numeracijos plane, patvirtintame RRT direktoriaus 2005 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 1V-1104 „Dėl Telefono ryšio numerių skyrimo ir naudojimo taisyklių ir Nacionalinio telefono ryšio numeracijos plano patvirtinimo“, kuriuo identifikuojamas Tinklo galinis taškas. Lietuvos Respublikoje konkretus telefono ryšio numeris gali būti naudojamas tik vieno operatoriaus, t. y. Lietuvos Respublikos operatorių Tinkluose negali būti įdiegti du tokie patys telefono ryšio numeriai (išskyrus trumpuosius numerius). Operatoriui paskirtą telefono ryšio numerį priskyrus viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjo naudojamam Tinklo galiniam taškui (abonentui B), šis telefono ryšio numeris negali būti naudojamas jokio kito operatoriaus tinkle. Todėl skambinantysis abonentas (A1 arba A2), surinkdamas abonto, kuriam norima paskambinti (abonto B), telefono ryšio numerį, nurodo savo operatoriui (A1 arba A2), kurio konkretaus operatoriaus (operatoriaus B) abonentui (abonentui B) yra skambinama (žr. 3 paveikslą). Laikoma, kad prieiga prie Tinklo galinio taško yra

kontroliuojama, jei operatorius turi galimybę kontroliuoti elektroninių ryšių paslaugų prieinamumą elektroninių ryšių paslaugų gavėjui Tinklo galiniame taške ir (arba) galimybę neleisti kitiems elektroninių ryšių paslaugų teikėjams pasiekti abonentą (abonentą B) tame operatoriaus (operatoriaus B) Tinklo galiniame taške. Todėl esamomis technologijomis joks kitas operatorius negali parduoti balso skambučių užbaigimo paslaugos, kaip tik tas, kurio abonentui (abonentui B) yra skambinama ir kurio Tinkle yra užbaigiamas balso skambutis. Ši aplinkybė lemia balso skambučių užbaigimo paslaugos nepakeičiamumą iš pasiūlos pusės.

Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad aukščiau išdėstytos aplinkybės pasireiškė tiek Pirmojo ir Antrojo Rinkos tyrimo metu, tiek ir 2009 m. balandžio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu. Taip pat pažymėtina, kad neatsirado jokia kita aplinkybė, kuri galėtų lemti balso skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumą iš paklausos ir (arba) pasiūlos pusės.

Anketoje respondentų buvo prašoma pateikti informaciją, kuri gali turėti įtakos Rinkos tyrimui. Pažymėtina, kad nei vienas respondentas nenurodė alternatyvios paslaugos, kuri, jų nuomone, galėtų pakeisti balso skambučių užbaigimo konkretaus operatoriaus Tinkle, paslaugą. Respondentai taip pat pateikė nuomonę, kad joks kitas operatorius negalėtų teikti balso skambučių užbaigimo paslaugos kito operatoriaus Tinkle.

Anketoje respondentams taip pat buvo pateiktas klausimas „Ar, Jūsų manymu, per tiriamąjį laikotarpį, t. y. 2009-04-01–2012-12-31, balso skambučių užbaigimo judriojo ryšio tinkluose rinkoje atsirado naujų paslaugų ar kitų aplinkybių, kurios galėtų daryti įtaką balso skambučių užbaigimo Tinkluose rinkos apibrėžimui?“. Respondentai Anketose pažymėjo, kad Rinkoje neatsirado naujų paslaugų ar kitų aplinkybių, kurios galėtų daryti įtaką Rinkos apibrėžimui. Nei vienas respondentas nepateikė duomenų apie balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugos apibrėžimo pasikeitimą, nenurodė jokių naujų paslaugų ar kitų aplinkybių, atsiradusių Rinkoje, kurios darytų įtaką atitinkamos Rinkos apibrėžimui.

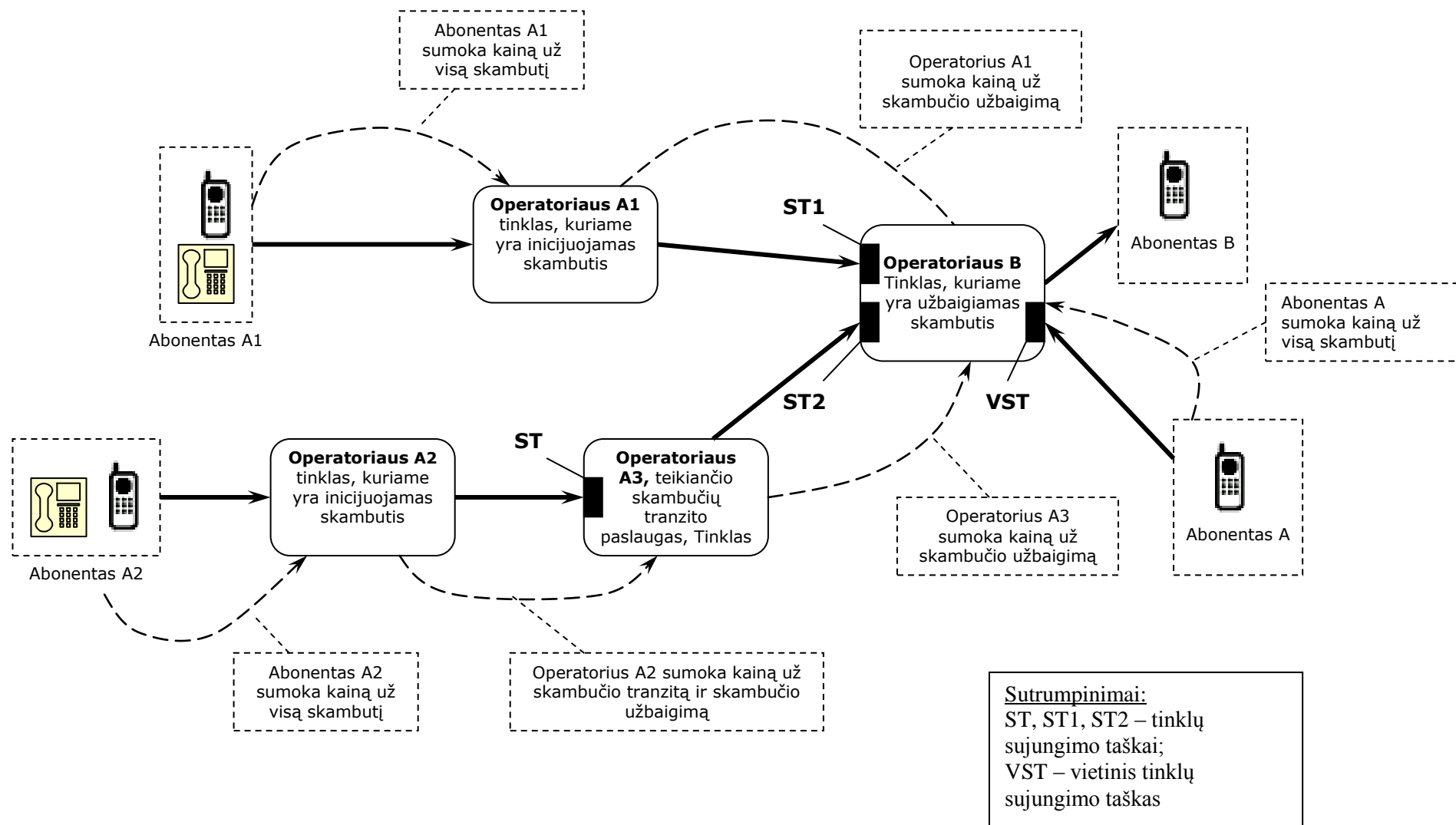
Remiantis tuo, kas išdėstyta aukščiau, RRT daro išvadą, kad balso skambučių užbaigimo paslauga nėra pakeičiama iš paklausos ir pasiūlos pusės.

Atitinkamos rinkos geografinė aprėptis

Pagal Taisyklių 15 punktą, „*atitinkamos rinkos geografinė aprėptis yra geografinė teritorija, kurioje atitinkami ūkio subjektai dalyvauja atitinkamų produktų (paslaugų) pasiūloje bei paklausoje, kurioje konkurencijos sąlygos yra panašios ar pakankamai homogeniškos ir kuri gali būti atskirta nuo kaimyninių teritorijų, kuriose vyraujančios konkurencijos sąlygos yra pastebimai skirtingos*“.

Kaip apibrėžta Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 59 punkte, elektroninių ryšių sektoriuje geografinė atitinkamos rinkos aprėptis nustatoma, remiantis dviem kriterijais: 1) tinklo aprėpiama teritorija; 2) teisiniais ar kitais reguliavimo instrumentais. RRT nustato, kad Rinkos geografinė teritorija yra konkretaus operatoriaus Tinklo aprėpiama teritorija. Lietuvos Respublikoje Rinkos geografinė teritorija atitinka Tinklo aprėpiamą teritoriją.

3 paveikslas. Viešųjų ryšių tinklų sujungimas

Atitinkamos rinkos apibrėžimas

RRT, išanalizavusi respondentų Anketose pateiktą informaciją, kitą informaciją, pateiktą RRT ar paskelbtą viešai, laiko, kad Rinka atitinka Balso skambučių užbaigimo konkretaus operatoriaus Tinkle rinką.

Įvertinus aukščiau išdėstytas aplinkybes, RRT nustato, kad kiekvieno operatoriaus teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga individualiame Tinkle Lietuvos Respublikos teritorijoje sudaro atskiras rinkas.

Vienas respondentas pateikė nuomonę ir atkreipė dėmesį *„į tai, kai visi viešųjų ryšių tinklų ir (ar) viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėjai yra vieninteliai balso skambučių užbaigimo paslaugos savo tinkluose teikėjai, jų teikiamą balso skambučių užbaigimo paslaugą privalo pirkti kiti ūkio subjektai ir jie visiškai kontroliuoja prieigą prie savo abonentų. Todėl manome, kad visi šiuo metu teikiantys viešųjų ryšių tinklus ir (ar) viešųjų telefono ryšio paslaugas teikėjai turėtų būti pripažinti turinčiais didelę įtaką balso skambučių užbaigimo savo tinkluose rinkose. Todėl atitinkamai visi nurodyti teikėjai turi teikti balso skambučių užbaigimo savo viešuosiuose judriojo ryšio tinkluose paslaugą taikydami simetrinę kainą“.*

Kitas respondentas teigia, kad *„šiuo metu mobili numeracija yra išduota ne tik trims pagrindiniams mobiliems tinklams, bet ir CSC Telecom, Mediafon, Linkotelus. Šių tinklų kainoraščiuose terminavimo tarifai kai kada jau teikiami kita – didesne negu nustatyta Bitei, Tele2 ar Omnitel kaina. Manome, kad siekiant išvengti nesusipratimų ar net piktnaudžiavimo terminavimo kainos reguliavimas turi apimti visus paslaugų teikėjus ir visą mobilią numeraciją“.*

Dar vienas respondentas Anketoje atkreipia dėmesį *„į šiuo metu susidariusią situaciją rinkoje, kuomet nevisi skambučio užbaigimo paslaugas individualiuose viešuosiuose judriojo ryšio tinkluose teikiantys ūkio subjektai yra pripažinti turintys didelę įtaką. Pagal Anketos 21 punkte pateiktus duomenis, judriojo ryšio numeraciją naudoja ir UAB „Mediafon“, UAB „CSC Telecom“ ir UAB „Linkotelus“.*

Svarbu pažymėti, kad RRT Ginčų tarp ūkio subjektų, teikiančių elektroninių ryšių tinklus ir (ar) paslaugas, sprendimo komisija (toliau – Ginčų komisija) 2013 m. birželio 11 d. priėmė sprendimą Nr. (53.28) GPS – 19 „Dėl UAB „Tele2“ ir UAB „Mediafon“ ginčo“. Šiame sprendime Ginčų komisija konstatavo, kad *„Elektroninių ryšių veiklos reguliavimas, be kita ko, yra grindžiamas technologinio neutralumo principu, kuris reiškia, kad teisės normos turi būti taikomos atsižvelgiant į tikslus, kurių siekiama atitinkamomis teisės normomis, ir stengiantis, kad, kiek tai pagrįsta, vien tik dėl jų taikymo nebūtų skatinamas arba diskriminuojamas konkrečių technologijų naudojimas, taip pat kad teisės normos būtų taikomos kiek įmanoma neatsižvelgiant į technologijas, kurios naudojamos su konkrečiu teisiniu santykiu susijusiems elektroninių ryšių tinklams ar elektroninių ryšių paslaugoms teikti. Nei Elektroninių ryšių įstatymas, nei jo įgyvendinamieji teisės aktai nenustato privalomų reikalavimų viešiesiems judriojo ryšio tinklams, jų steigimo būdai, t.y. steigiant tiek viešąjį fiksotojo ryšio tinklą, tiek viešąjį judriojo ryšio tinklą gali būti naudojamos bet kokios technologijos, bet kokie tinklo steigimo būdai“.*

Vadovaujantis Aprašo 5.2 papunkčiu ūkio subjektas privalo pranešti RRT apie viešojo judriojo ryšio tinklo, naudojamo viešosioms judriojo telefono ryšio paslaugoms teikti, ir (arba) viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikimą. UAB „Mediafon“ 2007 m. rugsėjo 11 d. pateikė RRT pranešimą apie viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikimą, o 2009 m. spalio 19 d. pateikė RRT pranešimą apie Tinklo teikimą. UAB „Linkotelus“ 2009 m. rugsėjo 21 d. pateikė RRT pranešimą apie viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikimą. UAB „CSC Telecom“ 2011 m. birželio 28 d. pateikė RRT pranešimą apie viešojo judriojo ryšio tinklo teikimą.

Potencialūs balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo ryšio tinkluose teikėjai gali būti tie asmenys, kuriems RRT yra skyrusi judriojo telefono ryšio numerius. RRT konstatuoja, kad yra skyrusi UAB „Mediafon“, UAB „Linkotelus“ ir UAB „CSC Telecom“ viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų numerius.

Taip pat analizuojant, UAB „Mediafon“, UAB „Linkotelus“ ir UAB „CSC Telecom“ pateiktą Anketų duomenis, nustatyta, kad šie subjektai atitinkamais laikotarpiais teikė balso skambučių užbaigimo paslaugas savo individualiuose Tinkluose ir už tai gavo pajamas.

RRT daro išvadą, kad balso skambučių užbaigimo paslaugas savo individualiuose Tinkluose, esančiuose Lietuvos Respublikos teritorijoje, teikia šeši operatoriai: UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“, UAB „Mediafon“, UAB „Linkotelus“ ir UAB „CSC Telecom“ (žr. Ataskaitos 1.2 skyrių). Atsižvelgiant į visas aukščiau išdėstytas aplinkybes, RRT apibrėžia šias atskiras Balso skambučių užbaigimo Tinkluose rinkas Lietuvos Respublikoje:

1. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką (žr. Ataskaitos 3.1.1 skyrių);
2. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką (žr. Ataskaitos 3.2.1 skyrių);
3. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką (žr. Ataskaitos 3.3.1 skyrių);
4. Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką (žr. Ataskaitos 3.4.1 skyrių);
5. Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką (žr. Ataskaitos 3.5.1 skyrių);
6. Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką (žr. Ataskaitos 3.6.1 skyrių).

Išvada: RRT konstatuoja, kad yra šešios atskiros rinkos: Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką, Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką, Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką, Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką, Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką ir Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų, teikiamų Lietuvos Respublikos teritorijoje, rinką.

III. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO TINKLUOSE ATSKIRŲ RINKŲ TYRIMAI

3.1. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „BITĖ LIETUVA“ TINKLE RINKOS TYRIMAS

3.1.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas

Pirmojo Rinkos tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinka apibrėžta Įsakymo Nr. 1V-820 1.1 papunktyje: „UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinką Lietuvos Respublikoje“. Antrojo Rinkos tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinka apibrėžta Įsakymo Nr. 1V-1515 1.1 papunktyje: „UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinką Lietuvos Respublikoje“.

Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad:

1. UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima balso skambučių perdavimą nuo UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo abonentu, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšių tinkle balso skambutis yra inicijuotas;

2. remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje atlikta balso skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumo iš paklausos ir pasiūlos pusės analize, darytina išvada, kad balso skambučių užbaigimo paslauga, teikiama UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle, nėra pakeičiama iš pasiūlos ir paklausos pusės;

3. kaip nustatoma Ataskaitos 2.3 skyriuje, Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos geografinė teritorija atitinka UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo aprėpiamą teritoriją. UAB „Bitė Lietuva“ Anketoje nurodė, kad balso skambučių užbaigimo paslaugą teikia ar per Trumpą laikotarpį galėtų pradėti teikti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Išvada: UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje.

3.1.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT, apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką, išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatoma, ar konkurencija šioje rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos dydis;
2. įėjimo į rinką barjerų dydis;
3. pirkėjo derybinė galia (angl. *Countervailing Buyer Power*);
4. kainos;
5. potenciali konkurencija.

Naudojant šiuos kriterijus, įvertinamas konkurencijos veiksmingumas Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

3.1.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas

Apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką, RRT atlieka konkurencijos veiksmingumo šioje rinkoje tyrimą. Ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga nustatoma, vadovaujantis šios Ataskaitos 3.1.2 skyriuje nurodytais kriterijais, kuriais

remiantis vertinamos UAB „Bitė Lietuva“ galimybės veikti nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir vartotojų.

Rinkos dydis

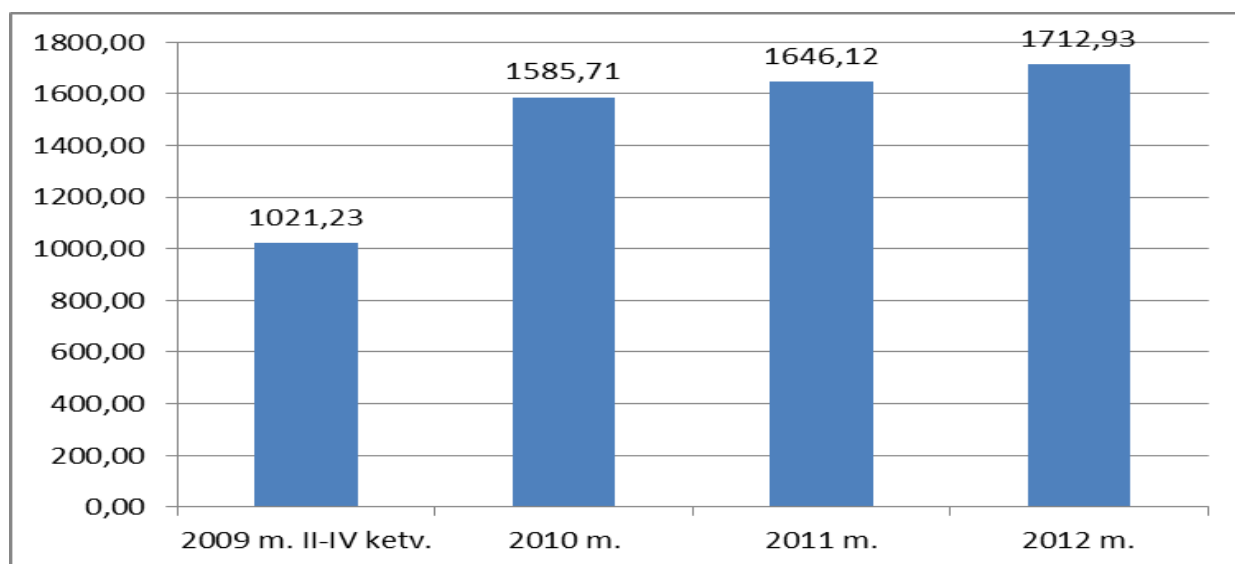
Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos dydis matuojamas UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle užbaigtų pokalbių trukme, minutėmis. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos dydį atspindi UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, kurie inicijuoti UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle, kituose Lietuvos operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose bei užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose, trukmė.

Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos dydis tiriamuoju laikotarpiu kito taip (žr. 4 paveikslą):

– 2009 m. II-IV ketv. buvo 1021,23 mln. min.;

– lyginant metinius duomenis, 2010 m. – 2012 m. laikotarpiu rinkos dydis nuosaikiai augo. 2011 m. rinkos dydis augo 3,8 proc., lyginant su 2010 m. 2012 m. rinkos dydis augo apie 4 proc., lyginant su 2011 m. Šį Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos dydžio nuosaikų augimą lėmė judriojo ryšio rinkos branda.

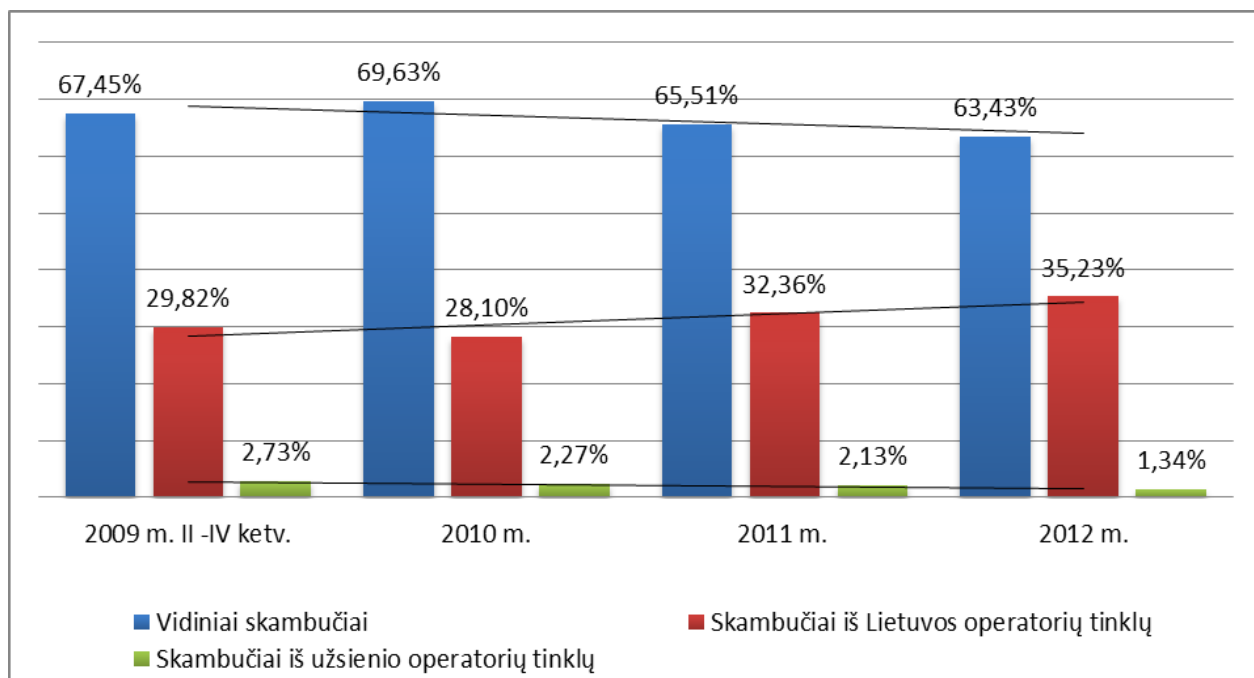
4 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos dinamika, 2009 m. balandžio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu, mln. min.

Šaltinis: UAB „Bitė Lietuva“ Ketvirtinės ataskaitos.

Kaip matyti 5 paveiksle, tiriamuoju laikotarpiu didžiausią dalį visų UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, kaip ir Antrojo Rinkos tyrimo metu, sudarė UAB „Bitė Lietuva“ vidiniai skambučiai, kurių dalis tiriamuoju laikotarpiu nuosekliai mažėjo. Tuo tarpu UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, inicijuotų Lietuvos operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose dalis augo, o balso skambučių, inicijuotų užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose, dalis mažėjo.

5 paveikslas. UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle užbaigtų balso skambučių trukmės dinamika pagal balso skambučių kilmę, 2009 m. balandžio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu, proc.

Šaltinis: UAB „Bitė Lietuva“ Ketvirtinės ataskaitos.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodyta, jog itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginiu dominuojančios padėties rinkoje įrodymu. RRT konstatuoja, kad nagrinėjamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos atveju, UAB „Bitė Lietuva“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėja Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje ir turi 100 proc. atitinkamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos.

Išvada: RRT konstatuoja, UAB „Bitė Lietuva“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos.

Įėjimo į rinką barjerai

Remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje pateiktais argumentais, nustatyta, kad kitas operatorius, suteikdamas savo abonentams galimybę susisiekti su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo abonentais, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Bitė Lietuva“, jokių kitu būdu kito operatoriaus abonentai neturi galimybės susisiekti su UAB „Bitė Lietuva“ abonentais.

Kito operatoriaus abonto poreikis skambinti UAB „Bitė Lietuva“ abonentui sukuria balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos paklausą. Kadangi tarp operatorių yra taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“, operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas balso skambutis, turi šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš UAB „Bitė Lietuva“. Kadangi UAB „Bitė Lietuva“ Tinklas yra vienintelė galima infrastruktūra teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle ir UAB „Bitė Lietuva“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų, technologinis įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką barjeras yra absoliutus.

Todėl įeiti į Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką naujiems rinkos dalyviams yra neįmanoma. Tai reiškia, kad operatorius, kurio viešajame ryšių tinkle yra inicijuojamas balso skambutis, skirtas UAB „Bitė Lietuva“ abonentui, neturi jokios alternatyvos balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugai ir gali pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle tik iš UAB „Bitė Lietuva“.

Išvada: RRT konstatuoja, kad įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką barjerai, dėl technologinių galimybių kitiems operatoriams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs.

Pirkėjo derybinė galia

Pirkėjo derybinė galia nusako kitų operatorių, t. y. balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos gavėjų (pirkėjų), galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjui (pardavėjui) UAB „Bitė Lietuva“.

Pagal Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo, patvirtintų Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr. 52 „Dėl Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo“ (toliau – Konkurencijos tarybos paaiškinimai dėl dominuojančios padėties nustatymo) 8 punktą, vienpusė lemiamą įtaka suprantama kaip ūkio subjekto galimybės veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjo derybinė galia egzistuoja, jei paslaugos teikėjams nusprendus padidinti kainas ar pabloginti parduodamo produkto savybes, klientai turi galimybę pasinaudoti atitinkamos rinkos siūlomų produktų alternatyvomis, t. y. tiriamos rinkos atveju – nepirkti balso skambučių užbaigimo paslaugos iš UAB „Bitė Lietuva“.

Ūkio subjektas tiesiogiai nesusiduria su pirkėjo derybine galia atitinkamoje rinkoje, kai šioje atitinkamoje rinkoje jis yra vienintelis pardavėjas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę susisiekti su UAB „Bitė Lietuva“ abonentu, privalo pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Bitė Lietuva“ dėl paslaugos pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės negalimumo (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

Pirkėjo derybinės galios nebuvimą Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje rodo šios aplinkybės:

1. UAB „Bitė Lietuva“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusių priemonių kainas. Ataskaitos 2.1 skyriuje nustatyta, kad viešieji ryšių tinklai yra sujungiami Ryšių linijomis, kurios, kaip ir kiti tinklo elementai, reikalingi viešųjų ryšių tinklams sujungti, yra su skambučių užbaigimo paslauga susijusi priemonė, be kurios technologiškai vienas operatorius negalėtų teikti skambučių užbaigimo paslaugos kitam operatoriui, o skambutis tarp skirtingų operatorių abonentų būtų neįmanomas. Antrojo Rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu susijusių priemonių kainos mažėjo dėl RRT taikomo reguliavimo ir kiti operatoriai neturi derybinės galios UAB „Bitė Lietuva“ atžvilgiu, o UAB „Bitė Lietuva“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių kainas. Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad Antrojo Rinkos tyrimo metu identifikuotos problemos neišnyko ir, nesant reguliavimo, UAB „Bitė Lietuva“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių kainas.

2. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvą, ir nesant *ex ante* reguliavimo galimybes nesuteikti prieigos prie savo Tinklo. Antrojo Rinkos tyrimo metu RRT konstatavo, kad UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimu, tokiu būdu apsaugo save nuo potencialių konkurentų mažmeninėje rinkoje. Šio Rinkos tyrimo tiriamuoju laikotarpiu nustatyta, kad tik dėl Įsakymo Nr. IV-1515 3.1 papunkčiu nustatyto įpareigojimo suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu, UAB „Bitė Lietuva“ neteko galimybės nesuteikti prieigos. Tačiau šio Rinkos tyrimo metu nebuvo nustatyta požymių, kurie būtų pakeitę UAB „Bitė Lietuva“ motyvus ir, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigą.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių

užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Bitė Lietuva“ taikomoms balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms.

Kainos

RRT, vertindama balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainas, nustatė, kad UAB „Bitė Lietuva“ balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kaina mažėjo tik dėl RRT reguliavimo. Šio Rinkos tyrimo metu pateiktose Anketose respondentai, tarp jų ir UAB „Bitė Lietuva“, nurodė, kad nuo 2009 m. balandžio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina buvo vienoda ir siekė 0,288 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,144 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM), nuo 2010 m. sausio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo ir siekė 0,1804 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,0902 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM), nuo 2011 m. sausio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina vėl atitinkamai mažėjo ir siekė 0,1251 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,0626 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM) ir galiausiai nuo 2012 m. sausio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina sumažėjo ir siekė 0,0699 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,035 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM).

Taip pat būtina pažymėti, kad Anketose nei UAB „Bitė Lietuva“, nei kiti respondentai nenurodė, kad būtų taikomos mažesnės balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos, nei tos, kurios ir taip privalėjo mažėti dėl RRT taikomo reguliavimo. Visą tiriamąjį laikotarpį balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo tik dėl Įsakymu Nr. 1V-1515, nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d. nustatytos taikomos balso skambučių užbaigimo aukščiausios kainų ribos ir dėl RRT direktoriaus 2012 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. 1V-1899 „Dėl laikinųjų priemonių ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“, turintiems didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“, UAB „Tele2“ viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose, nustatymo“, nustatytų laikinųjų priemonių dėl balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų kainų (toliau – Laikinosios priemonės).

Tokiu būdu UAB „Bitė Lietuva“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas bei kainas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. UAB „Bitė Lietuva“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų sąlygas bei kainas yra ribojami tik dėl RRT nustatytų atitinkamų įpareigojimų.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainas.

Potenciali konkurencija

Balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle gali teikti tik UAB „Bitė Lietuva“, kadangi UAB „Bitė Lietuva“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų.

Potencialiai konkurencijai atsirasti didmeninėje Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nėra galimybės dėl esamo natūralaus technologinio barjero. Kitam operatoriui nėra įmanoma teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle. Kitas operatorius, teikdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą savame viešajame ryšių tinkle, nesudarys jokios konkurencijos UAB „Bitė Lietuva“ jau teikiančiai balso skambučių užbaigimo paslaugą savo Tinkle.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

3.1.4. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos dydis, įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinė galia, kainos bei potenciali konkurencija) (žr. Ataskaitos 3.1.3 skyrių), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

1. UAB „Bitė Lietuva“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos;

2. įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems asmenims teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs;

3. UAB „Bitė Lietuva“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Bitė Lietuva“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms;

4. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainas;

5. UAB „Bitė Lietuva“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

Atlikus konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje tyrimą, RRT daro išvadą, kad UAB „Bitė Lietuva“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. Konkurencinio spaudimo, kuris ribotų UAB „Bitė Lietuva“ galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas, nėra, o UAB „Bitė Lietuva“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas yra ribojami tik dėl RRT nustatytų atitinkamų įpareigojimų.

RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos problemas:

1. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainas;

2. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės;

3. UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimu;

4. UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Išvada: remiantis Ataskaitos 3.1.4 skyriuje išdėstytomis aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga.

3.1.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas

RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima balso skambučių perdavimą nuo UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo telefono ryšio stoties, esančios arčiausiai UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Bitė Lietuva“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšių tinkle balso skambutis yra inicijuotas (žr. Ataskaitos 2.1 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Bitė Lietuva“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos ir UAB „Bitė Lietuva“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikėja (žr. Ataskaitos 3.1.1 skyrių).

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo (UAB „Bitė Lietuva“) ir visi pagal Ataskaitos 2 priede nurodytus susiejimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys. UAB „Bitė Lietuva“ Anketoje nurodė, kad UAB „Bitė Lietuva“ akcininkas, turintis 100 proc. juridinio asmens UAB „Bitė Lietuva“ turto ar reikalavimo teisės į turtą (įskaitant ir akcijas) dalį, yra Bitė Finance International B.V.

Rinkos tyrimo anketoje UAB „Bitė Lietuva“ nurodė 7 tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamus juridinius asmenis bei kitus su bendrove susijusius juridinius asmenis (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Su UAB „Bitė Lietuva“ susiję juridiniai asmenys

Susijusio juridinio asmens pavadinimas	Sąsajos pobūdis	Pagrindinės veiklos, vykdytos tiriamuoju laikotarpiu	Valstybė, kurioje registruotas juridinis asmuo	Ar priklauso juridinio asmens grupei
UAB „TeleTower“	Tas pats akcininkas, kaip ir UAB „Bitė Lietuva“ (100% akcijų priklauso Bitė Finance International B.V.)	Telekomunikacijos bokštų, stiebų ir su jais susijusio turto turėjimas nuosavybės teise, valdymas ir nuoma	Lietuvos Respublika	Taip
SIA „Bite Latvija“	UAB „Bitė Lietuva“ turi 100 % akcijų	Elektroninių ryšių paslaugos	Latvijos Respublika	Ne
SIA TeleTower	SIA „Bite Latvija“ turi 100 % akcijų	Telekomunikacijos bokštų, stiebų ir su jais susijusio turto turėjimas nuosavybės teise, valdymas ir nuoma	Latvijos Respublika	Ne
UAB „Spainetos prekybos sistema“	UAB „Bitė Lietuva“ turi 45,72% akcijų	Prekyba įvairiais elektroniniais prietaisais	Lietuvos Respublika	Taip
SIA „Spaineta“ Latvija	UAB „Spainetos prekybos sistema“ turi 100 % akcijų	Prekyba įvairiais elektroniniais prietaisais	Latvijos Respublika	Ne
UAB „Eurocom“	UAB „Bitė Lietuva“ turi 100 % akcijų	Judriojo telefono ryšio paslaugų teikimas per „Bitė Lietuva“ Tinklą	Lietuvos Respublika	Taip
SIA EECF Bella FinCo	Tas pats akcininkas, kaip ir UAB „Bitė Lietuva“ (100% akcijų priklauso Bitė Finance International B.V.)	Finansinių paslaugų veikla	Latvijos Respublika	Ne

Pagal aukščiau išdėstytus faktus ir 1 lentelėje pateiktus duomenis bei Ataskaitos 2 priede nurodytus susijusių ūkio subjektų grupės nustatymo kriterijus, RRT konstatuoja, kad ūkio subjektą UAB „Bitė Lietuva“ sudaro UAB „Bitė Lietuva“ kartu su susijusiais juridiniais asmenimis UAB „TeleTower“, UAB „Spainetos prekybos sistema“ ir UAB „Eurocom“ (toliau – ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“).

RRT konstatuoja, kad:

1. UAB „Bitė Lietuva“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikėja ir jos teikiamą balso skambučių užbaigimo paslaugą privalo pirkti kiti ūkio subjektai, kurių teikiamų viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjai skambina UAB „Bitė Lietuva“ abonentams;

2. UAB „Bitė Lietuva“ kontroliuoja prieigą prie savo abonentų (natūrali technologinė aplinkybė);

3. UAB „Bitė Lietuva“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainai;

4. UAB „Bitė Lietuva“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su konkurencija, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo paslaugos kainai, kadangi UAB „Bitė Lietuva“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikėja;

5. UAB „Bitė Lietuva“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigos prie Tinklo, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimu;

6. UAB „Bitė Lietuva“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti UAB „Bitė Lietuva“ teikiamos balso skambučių užbaigimo paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas ir apriboti informaciją apie kitiems ūkio subjektams suteiktas balso skambučių užbaigimo paslaugos sąlygas.

RRT konstatuoja, kad: UAB „Bitė Lietuva“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkos; įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugą nebuvimo, yra absoliutūs; UAB „Bitė Lietuva“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia; UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainas; UAB „Bitė Lietuva“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

Išvada: atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato, kad ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

3.1.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“

Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į Lietuvos nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymu, Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais, atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gaires ir kt. Prieigos direktyvos preambulės 5 pastraipoje teigiama, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir sujungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. O Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, jog nebūtų jokių apribojimų, kurie neleistų ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje derėtis tarpusavyje dėl susitarimų techniniais ar komerciniais prieigos ir (ar) sujungimo klausimais. Tuo tikslu Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, atsižvelgdamos į Pagrindų direktyvoje išdėstytus tikslus, turi skatinti ir, kur būtina, užtikrinti

prieigos teikimą ir tinklų sujungimą. Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalies 2 pastraipoje ir 8 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi turėti galias, nustatyti tam tikrus įpareigojimus. Pažymėtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Elektroninių ryšių įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad elektroninių ryšių veiklą Lietuvos Respublikoje reguliuoja RRT ir kitos valstybės institucijos pagal Elektroninių ryšių įstatymo nustatytą kompetenciją. Elektroninių ryšių įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT yra Lietuvos Respublikos nacionalinė reguliavimo institucija Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos teisės aktų prasme.

Taigi, RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi, turi imtis atitinkamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Taisyklių 8.3 papunktyje nurodyta, kad trečiasis rinkos tyrimo procedūros etapas yra Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (ar) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Taisyklių V skyriuje (Taisyklių 20–23 punktuose) yra nustatyta įpareigojimų nustatymo, pakeitimo ir panaikinimo procedūra.

Taisyklių 20 punkte nurodyta, kad nustačius, kad konkurencija atitinkamoje rinkoje nėra veiksminga, RRT nustato įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Įpareigojimai nustatomi vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, taip pat vadovaujantis ir atsižvelgiant į Taisyklių 5 punkte nurodytus teisės aktus.

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodyta, kad RRT, atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai yra tinkamiausi konkrečiu atveju, ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, gali nustatyti šiuos įpareigojimus:

- 1) skaidrumo įpareigojimą;
- 2) nediskriminavimo įpareigojimą;
- 3) apskaitos atskyrimo įpareigojimą;
- 4) įpareigojimą suteikti prieigą;
- 5) kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus;
- 6) funkcinio atskyrimo įpareigojimą;
- 7) įpareigojimus, susijusius su paslaugų galutiniams paslaugų gavėjams teikimu.

Taisyklių 21 punkte nurodyta, jei didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams, kuriems įpareigojimai, susiję su atitinkama rinka, jau buvo nustatyti anksčiau, RRT palieka galioti jau nustatytus įpareigojimus arba juos pakeičia (įskaitant ir naujų įpareigojimų nustatymą ir (ar) nustatytų įpareigojimų panaikinimą). Nustatydamas įpareigojimus ar juos pakeisdama RRT nurodo naujų arba pakeistų įpareigojimų vykdymo pradžios momentą.

Taisyklių 23 punkte nurodyta, kad įpareigojimai panaikinami Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 7 dalyje nustatytais atvejais, sąlygomis ir tvarka.

Pastebėtina tai, kad Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, jog nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, turi būti proporcingi ir pateisinami, atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 pastraipoje pabrėžiama, kad ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką, nustatant atitinkamą įpareigojimą, būtina pagrįsti, kad nustatomas įpareigojimas yra tikslingas ir proporcingas nustatytai problemai spręsti. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos nustatytas įpareigojimas turi būti proporcingas sprendžiamai problemai. Šios nuostatos yra nurodytos ir Elektroninių ryšių įstatyme. Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT konkrečius įpareigojimus nustato atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai tinkami konkrečiu atveju. O Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad RRT nustatomi įpareigojimai turi būti pagrįsti, atitikti nustatytos problemos prigimtį, būti proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad RRT, nustatydamas įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektui, turi atsižvelgti (Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 20

dalį) į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (arba) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrinti šių sutarčių ir (arba) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Atsižvelgdama į Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos nuostatas, RRT ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, parinks įpareigojimus, kurie iš jų tinkami ir atitinka šioje Ataskaitoje nustatytų problemų prigimtį, o taip pat yra proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje.

Kaip nustatyta Ataskaitos 3.1.5 skyriuje, ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje, todėl RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių).

UAB „Bitė Lietuva“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia daryti įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos kainai ir kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms. Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia atsirasti savaiminei konkurencijai ir sudaro sąlygas UAB „Bitė Lietuva“ piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje.

Atsižvelgiant į tai, kad nurodytos konkurencijos Balso skambučių užbaigimo „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje problemos (žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių) nuo Antrojo Rinkos tyrimo iš esmės nepakito, jas iš dalies sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnyje, skaidrumo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnyje, nediskriminavimo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnyje, ir kainų kontrolės įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje.

Ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ paliekami galioti visa apimtimi Įsakymo Nr. 1V-1515 3.1 papunktyje nustatytas įpareigojimas suteikti prieigą, 3.2 papunktyje nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas ir 3.3 papunktyje nustatytas skaidrumo įpareigojimas, bei pakeičiamas 4 punkte nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas.

Įpareigojimas suteikti prieigą

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ Įsakymo Nr. 1V-1515 3.1 papunktyje išdėstyta apimtimi nustatytą įpareigojimą suteikti prieigą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1–3, 5, 6 ir 9 punktuose. Šis įpareigojimas sprendžia šią konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje problemą:

- UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimu (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių).

Paliekamas galioti įpareigojimas suteikti prieigą kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į mažmenines viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių viešųjų telefono ryšio paslaugų pasirinkimo galimybes.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ paliekamas galioti įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ privalo suteikti balso skambučių užbaigimo paslaugą tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl prieigos suteikimo yra priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti prieigą, apribojama konkurencija mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose, be to, RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti prieigą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 22 straipsnio 2 dalį. Tai pailgintų prieigos suteikimo trukmę.

Nediskriminavimo įpareigojimas

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ Įsakymo Nr. 1V-1515 3.2 papunktyje išdėstyta apimtimi nustatytą nediskriminavimo įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje problemas (žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių):

- UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo paslaugos kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

- UAB „Bitė Lietuva“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimu (3 konkurencijos problema).

Paliekamas galioti nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins kitiems ūkio subjektams, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu UAB „Bitė Lietuva“ nebus įtakojamos galimo ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ diskriminacinio elgesio, taikant skirtingas kainas ar kitas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimo sąlygas kitiems ūkio subjektams, sau, savo padaliniais ar dukterinėms įmonėms, ir sukurs prielaidas kitiems ūkio subjektams adaptuoti savo elgesį mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose priklausomai nuo situacijos didmeninėse rinkose. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos pirkėjo, o kartu ir jo abonentų (galutinių paslaugų gavėjų), interesai nebus pažeisti diskriminacinės praktikos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ paliekamas galioti nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje.

Skaidrumo įpareigojimas

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ Įsakymo Nr. 1V-1515 3.3 papunktyje išdėstyta apimtimi nustatytą skaidrumo įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 5 punkte bei to paties straipsnio 2 dalyje.

Paliekamas galioti skaidrumo įpareigojimas užtikrins galimybę stebėti nediskriminavimo, kainų kontrolės bei prieigos įpareigojimų laikymąsi. Taip pat skaidrumo įpareigojimas palengvina antikonkurencinio elgesio stebėjimą bei kitiems ūkio subjektams padidina tikrumą, kad balso skambučių užbaigimo paslauga Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje teikiama jų nediskriminuojant, taip pat užtikrins geresnes galimybes prognozuoti rinką bei jos stabilumą.

Įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes apima tik būtinos įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksmų informacijos pateikimą bei skelbimą, taip pat būtinos tinklų sujungimui įvykdyti informacijos pateikimą bei skelbimą.

Kainų kontrolės įpareigojimas

RRT keičia ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ Įsakymo Nr. 1V-1515 4 punkte išdėstyta apimtimi nustatytą kainų kontrolės įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle rinkoje problemas (žr. Ataskaitos 3.1.4 skyrių):

- UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainas (1 konkurencijos problema);

- UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „Bitė Lietuva“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones (4 konkurencijos problema).

UAB „Bitė Lietuva“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti Balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas bei kainas yra ribojami tik dėl RRT ūkio subjektui nustatytų atitinkamų įpareigojimų. Siekiant ir toliau riboti ūkio subjekto galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų kainas, tokiu būdu apribojant konkurenciją teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas, RRT nuomone, tikslinga palikti galioti kainų kontrolės įpareigojimą. Palikus galioti kainų kontrolės įpareigojimą, bus ribojamos UAB „Bitė Lietuva“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų sąlygas.

Antrojo Rinkos tyrimo metu, siekiant spręsti to rinkos tyrimo metu nustatytas problemas, ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ buvo nustatyti įpareigojimai šioms paslaugoms: balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugai ir su balso skambučių užbaigimu UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle susijusių priemonių paslaugai.

Kainų kontrolės įpareigojimo peržiūra

Įpareigojimu, nustatytu balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugai, buvo siekiama paspartinti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainų mažinimą iki 2008 m. RRT apskaičiuotų ir patvirtintų efektyviai veikiančio operatoriaus LRAIC sąnaudų⁵, o taip pat sukurti mechanizmą, reikalingą įgyvendinti Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus.

Pastebėtina tai, kad Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 11 punkte nurodyta, jog balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos, grindžiamos einamosiomis sąnaudomis, o sąnaudos turi būti skaičiuojamos remiantis „iš apačios į viršų“ ilgojo laikotarpio padidėjimo sąnaudų (*angl. Bottom-Up Long Run Incremental Cost, BU-LRIC*) skaičiavimo principais, turėjo būti nustatytos iki 2012 m. gruodžio 31 d. RRT iki 2012 m. gruodžio 31 d. nebuvo įdiegusi BU-LRIC modelio ir dėl to negalėjo nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainų atsižvelgiant į „grynąsias“ BU-LRIC (arba BU-LRAIC (*angl. Bottom-Up Long Run Average Incremental Cost*) sąnaudas. Tačiau siekdama sudaryti sąlygas įgyvendinti Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, RRT, nustatė Laikinasias priemones dėl balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų kainų. Laikinosios priemonės įsigaliojo nuo 2013 m. sausio 1 d. ir turėjo galioti iki įsigalios RRT sprendimas, kuriuo, atsižvelgiant į Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyto BU-LRAIC apskaitos modelio duomenimis, bus nustatytos balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų kainos, tačiau ne ilgiau nei iki 2013 m. rugsėjo 30 d. Kadangi numatytas BU-LRIC apskaitos modelis iki 2013 m. rugsėjo 30 d. nebuvo įdiegtas, RRT neturėjo galimybės apskaičiuoti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainos, atsižvelgiant į Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyto BU-LRAIC apskaitos modelio duomenis ir nepriėmė atitinkamo sprendimo. Nuo 2013 m. spalio 1 d. Laikinosios priemonės nustojo galioti, tačiau nepaisant to, ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ ir toliau taiko 3,60 ct/min. užmokestį už balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugas. Laikinosiomis priemonėmis nustatytos kainos yra pateiktos 2 lentelėje.

⁵ Ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose, bei susijusių priemonių kainos, nustatytos RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1V-727 „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių kainų nustatymo“.

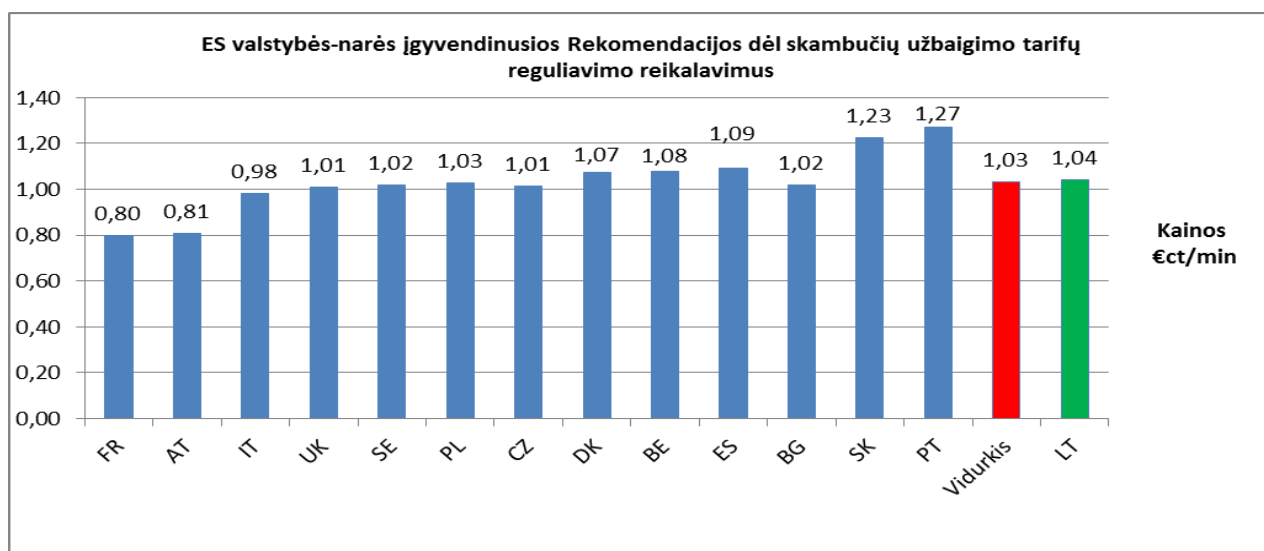
2 lentelė. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos, nustatytos Laikinosiomis priemonėmis

Paslauga	Nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2013 m. kovo 31 d.	Nuo 2013 m. balandžio 1 d. iki 2013 m. rugsėjo 30 d.
Balso skambučių užbaigimas, ct/min.	5,60	3,60
Balso skambučių užbaigimas piko laiku, ct/min.*	6,99	3,60
Balso skambučių užbaigimas ne piko laiku, ct/min.**	3,50	3,60
Lentelės pastabos: *Piko laikas: nuo 8.00 iki 20.00 val. darbo dienomis **Ne piko laikas: nuo 20.00 iki 8.00 val. darbo dienomis, visą parą poilsio ir švenčių dienomis.		

Vienas iš elektroninių ryšių reguliavimo tikslų yra plėsti vidaus rinką. Viena iš vidaus rinkos plėtros sąlygų yra panašių veiklos sąlygų, ypač analogiškų paslaugų kainų egzistavimas visoje Europos Sąjungoje. Atsižvelgiant į tai, buvo atlikta faktiškai visose Europos Sąjungos valstybėse narėse taikomų balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainų analizė. Informacija buvo nagrinėta, vertinant faktiškai 2014 m. vasario 21 d. taikomas balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainas tiek bendrame balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainų kontekste, tiek atskirai išskiriant Europos Sąjungos valstybes, kuriose balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainos buvo nustatytos pagal „grynąsias“ BU-LRIC apskaitos modelio sąnaudas.

Buvo nustatyta, kad šiuo metu faktiškai taikomos ir Laikinosiomis priemonėmis nustatytos kainos, t. y. 3,60 ct/min (be PVM, bet kuriuo paros metu), atitinka Europos Sąjungos valstybių, kurios jau yra įgyvendinusios Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus ir balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas nustatė pagal įdiegtus BU-LRIC apskaitos modelius vidurkį.

6 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų palyginimas Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įgyvendinusiose valstybėse ir Lietuvoje

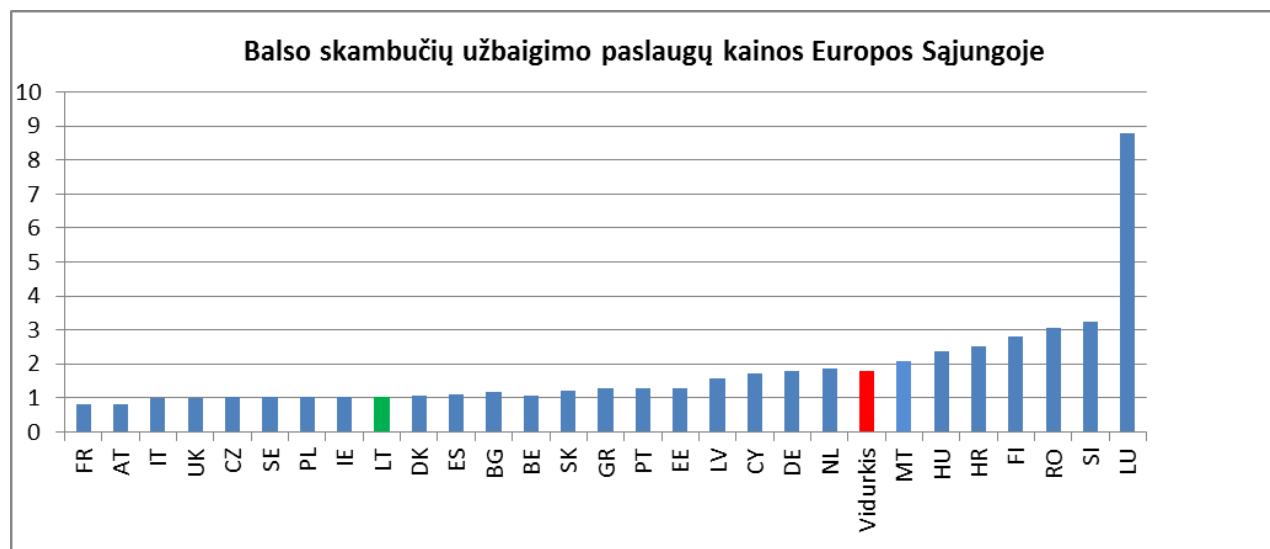
Šaltinis: RRT, BEREC.

6 paveiksle pateikta informacija, atspindi balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas valstybėse, kurios jau taiko „grynosiomis“ BU-LRIC modelio sąnaudomis grįstas kainas, šių kainų vidurkį bei Lietuvoje taikomas balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas. Kainos lentelėje nurodytos euro centais už minutę ir yra palyginamos tarpusavyje, todėl galima lyginti Lietuvos bei

kitų Europos Sąjungos valstybių taikomas kainas. Didžiausia balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina iš valstybių, kurios iki rinkos tyrimo laikotarpio pabaigos įgyvendino Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo, yra taikoma Portugalijoje, kur kaina siekia 1,27 EUR ct/min, mažiausia kaina taikoma Prancūzijoje – 0,8 EUR ct/min. Visų Europos Sąjungos valstybių, balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainas nustačiusių atsižvelgiant į „grynąsias“ BU-LRIC sąnaudas, vidurkis siekia 1,0312 EUR ct/min, o Lietuvoje taikoma kaina yra šiek tiek aukščiau vidurkio – 1,0426 EUR ct/min.

Pažymėtina, kad Lietuvoje šiuo metu taikomos balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos yra mažesnės už kitų Europos Sąjungos narių taikomas atitinkamų paslaugų kainas (7 paveikslas).

7 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos Europos Sąjungoje

Šaltinis: RRT, BEREC.

Svarbu pažymėti, kad Lietuvos Respublikos siena ribojasi ne tik su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis, bet ir su Baltarusija ir Rusija. Lietuva taip pat turi prekybinių santykių ne su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis. Taigi, atliekant balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų vertinimo analizę, reikia įvertinti ir balso skambučių užbaigimo srautus su ne Europos Sąjungos valstybėmis narėmis. Atsižvelgiant į tai, RRT, Europos elektroninių ryšių reguliavimo institucijos (*angl. Body of European Regulators for Electronic Communication BEREC*) (toliau – BEREC) vykdymo klausimyno apie tarpvalstybinių balso skambučių užbaigimo paslaugos tarifus, srautus ir pajamas duomenimis, nustatė, kad vidutiniai balso skambučių užbaigimo srautai (minutėmis) su Europos Sąjunga yra tik 1,8 karto didesni lyginant su ne Europos Sąjungos valstybėmis. Pažymėtina ir tai, kad vidutinės Lietuvos operatorių patiriamos sąnaudos balso skambučių užbaigiant ne Europos Sąjungos valstybėse narėse yra 2,6 karto didesnės nei Europos Sąjungoje patiriamos išlaidos.

Svarbu pažymėti, kad RRT organizuotos viešosios konsultacijos dėl skambučių užbaigimo viešuosiuose fiksuotojo ir judriojo ryšio tinkluose aukščiausios kainų ribos nustatymo metu (viešoji konsultacija vyko nuo 2012 m. lapkričio 14 d iki 2012 m. lapkričio 29 d.) Lietuvos operatoriai vieningai pasisakė, kad balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos neturėtų būti mažesnės nei kainos, nustatytos kitose Europos Sąjungos valstybėse. Laikantis nediskriminavimo principo bei taikant vienodus, vienus iš mažiausių Europos Sąjungoje balso skambučių užbaigimo paslaugos tarifus tiek Lietuvos, tiek užsienio operatoriams, ilgą laiką Lietuvos operatoriai subsidijavo kitų Europos Sąjungos valstybių operatorius. Siekiant, kad nepasikartotų aukščiau aptarta situacija, kai Lietuvos operatoriai patiria išlaidas dėl taikomo vieno iš mažiausio Europos Sąjungoje balso skambučių užbaigimo paslaugos tarifo, tikslinga nustatyti kainų kontrolės metodą,

atsižvelgiant ir į kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse taikomus balso skambučių užbaigimo paslaugos tarifus.

Siekiant efektyvaus ir vieningo balso skambučių užbaigimo paslaugų reguliavimo Europos Sąjungos mastu ir įvertinus balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas, taikomas Europos Sąjungos valstybėse narėse, kurios faktiškai yra įgyvendinusios Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo keliamus reikalavimus, RRT nuomone, Bendroje pozicijoje dėl priemonių minimas kitas kainų kontrolės metodas – kainų kontrolės metodas, atsižvelgiant į kitų šalių patirtį (angl. *Benchmarking*) yra pats tinkamiausias nustatant kainų kontrolės įpareigojimą esamoje situacijoje, nes pagal RRT turimą informaciją, šios rinkos tyrimo laikotarpiu jau yra trylika valstybių narių, kurios yra įdiegusios BU-LRIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo ir jau yra pasiekusios joje keliamus reikalavimus. Taip pat, Bendroje pozicijoje dėl skambučių užbaigimo kainų simetrijos minimas balso skambučių užbaigimo paslaugos kainų simetriškumas turėtų būti užtikrinamas ne tik nacionaliniu, bet ir visos Europos Sąjungos mastu. Todėl ši informacija ir 6 paveiksle pateikti duomenys yra reprezentatyvūs ir leidžia RRT įvertinti kitų valstybių patirtį bei remiantis šia patirtimi nustatyti tokias balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainas, kurios atitiktų Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo keliamus tikslus bei reikalavimus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, o taip pat į tai, kad RRT Rinkos tyrimo metu negali apskaičiuoti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos atsižvelgiant į Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyto BU-LRIC apskaitos modelio duomenis, todėl yra tikslinga nustatyti balso skambučių ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainas, kurios bus apskaičiuotos pagal kainų kontrolės metodą, atsižvelgiant į kitų valstybių patirtį (angl. *Benchmarking*). Tai yra balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainos turi būti ne didesnės nei valstybių, įdiegusių „grynųjų“ BU-LRIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, skaičiavimų rezultatų vidurkį. Tokios kainos, RRT nuomone, visiškai atitinka Rekomendacijos 12 punkto nuostatą, kad po 2014 m. liepos 1 d. „alternatyvių metodikų taikymo rezultatai neturėtų viršyti vidutinių skambučių užbaigimo tarifų, kuriuos taikydamos rekomenduojamą sąnaudų metodiką nustatė nacionalinės reguliavimo institucijos“.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, RRT konstatuoja, kad tikslinga pakeisti 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymo Nr. 1V-1515 4.1, 4.2 ir 4.3 papunkčiuose nustatytą kainų kontrolės įpareigojimą ir jį išdėstyti taip:

Ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ privalo užtikrinti, kad:

1. balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei RRT nustatyta balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kaina. RRT, balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainą nustatys, atsižvelgdama į Europos Sąjungos valstybių narių, pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, apskaičiuotą „grynųjų“ BU-LRIC sąnaudų vidurkį;

2. iki RRT apskaičiuos ir nustatys 1 punkte nurodytą balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainą, balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei 3,6 ct/min. (be PVM) bet kuriuo paros metu.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ribojant UAB „Bitė Lietuva“ galimybes nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų kainas sau palankia linkme, bus skatinama konkurencija teikiant elektroninių ryšių paslaugas. Įpareigojimas atitinka elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principus ir yra proporcingas. Įpareigojimas ribos ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų kainas, tačiau užtikrins, kad UAB „Bitė Lietuva“ padengs šioms paslaugoms teikti patiriamas neišvengiamas sąnaudas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas nustatys RRT, todėl ūkio subjektas nepatirs sąnaudų apskaitos sistemų, reikalingų kainoms apskaičiuoti, diegimo ir palaikymo naštos.

Antrojo Rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ turi galimybių ir motyvų taikyti papildomus užmokesčius už viešųjų ryšių tinklų sujungimą, nors pats tokių užmokesčių kitiems judriojo ryšio operatoriams nemokėjo. Siekdama spręsti šią problemą, RRT Antrojo Rinkos tyrimo metu ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ buvo nustačiusi tokius kainų kontrolės įpareigojimus:

1. „Kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“, yra sujungęs savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšio tinklu, ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ privalo nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t. y. ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį telefono ryšio tinklą su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Bitė Lietuva“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius;

2. Kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Bitė Lietuva“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšių tinklu:

- 2.1. UAB „Bitė Lietuva“ privalo leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį telefono ryšio tinklą su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Bitė Lietuva“;

- 2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų“.

Ataskaitos 3.1.4 skyriuje buvo konstatuota, kad UAB „Bitė Lietuva“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant viešąsias judriojo telefono ryšio paslaugas. RRT nuomone, siekiant riboti ūkio subjekto galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle sąlygas ir išvengti Antrojo Rinkos tyrimo metu nustatytų problemų – vienašališkų užmokesčių už Tinklų sujungimą nustatymo ir taikymo – tikslinga palikti galioti kainų kontrolės įpareigojimą, nustatytą su balso skambučių užbaigimu UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimu susijusioms priemonėms.

RRT nuomone, tikslinga pakeisti 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymo Nr. 1V-1515 4.4 papunktyje nustatytą kainų kontrolės įpareigojimą ir jį išdėstyti taip:

1. Kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Bitė Lietuva“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones.

2. Kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Bitė Lietuva“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

- 2.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Bitė Lietuva“;

- 2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

Įpareigojimas yra proporcingas, nes ribos ūkio subjekto UAB „Bitė Lietuva“ galimybes vienašališkai nustatyti užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes skatins konkurenciją elektroninių ryšių rinkoje ir užtikrins mažiausią būtiną reguliavimą.

Išvados: Ūkio subjektui UAB „Bitė Lietuva“ keičiami kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimai, nurodyti Įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje.

1. Ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ privalo:

1.1. užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei RRT nustatyta balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kaina. RRT, balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainą nustatys, atsižvelgdama į Europos Sąjungos valstybių narių, pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, apskaičiuotą „grynųjų“ BU-LRIC sąnaudų vidurkį;

1.2. užtikrinti, kad iki RRT apskaičiuos ir nustatys 1.1 papunktyje nurodytą balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kainą, balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei 3,6 ct/min. (be PVM) bet kuriuo paros metu;

1.3. kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Bitė Lietuva“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Bitė Lietuva“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones;

1.4. kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Bitė Lietuva“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

1.4.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „Bitė Lietuva“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Bitė Lietuva“;

1.4.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

3.2. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „OMNITEL“ TINKLE RINKOS TYRIMAS

3.2.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas

Pirmojo Rinkos tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinka apibrėžta Įsakymo Nr. 1V-821 1.1 papunktyje: „UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinką Lietuvos Respublikoje“. Antrojo Rinkos tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinka apibrėžta Įsakymo Nr. 1V-1516 1.1 papunktyje: „UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinką Lietuvos Respublikoje“.

Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad:

1. UAB „Omnitel“ Tinkle teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima skambučių perdavimą nuo UAB „Omnitel“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „Omnitel“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Omnitel“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšio tinkle balso skambutis yra inicijuotas;

2. remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje atlikta balso skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumo iš paklausos ir pasiūlos pusės analize, darytina išvada, kad balso skambučių užbaigimo paslauga, teikiama UAB „Omnitel“ Tinkle, nėra pakeičiama iš pasiūlos ir paklausos pusės;

3. kaip nustatoma Ataskaitos 2.3 skyriuje, Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos geografinė teritorija atitinka UAB „Omnitel“ Tinklo aprėpiamą teritoriją. UAB „Omnitel“ Anketoje nurodė, kad balso skambučių užbaigimo paslaugą teikia ar per Trumpą laikotarpį galėtų pradėti teikti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Išvada: UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje.

3.2.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT, apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką, išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatoma, ar konkurencija šioje rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos dydis;
2. įėjimo į rinką barjerų dydis;
3. pirkėjo derybinė galia;
4. kainos;
5. potenciali konkurencija.

Naudojant šiuos kriterijus, įvertinamas konkurencijos veiksmingumas Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

3.2.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas

Apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką, RRT atlieka konkurencijos veiksmingumo šioje rinkoje tyrimą. Ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga nustatoma vadovaujantis šios Ataskaitos 3.2.2 skyriuje nurodytais kriterijais, kuriais remiantis vertinamos UAB „Omnitel“ galimybės veikti nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir vartotojų.

Rinkos dydis

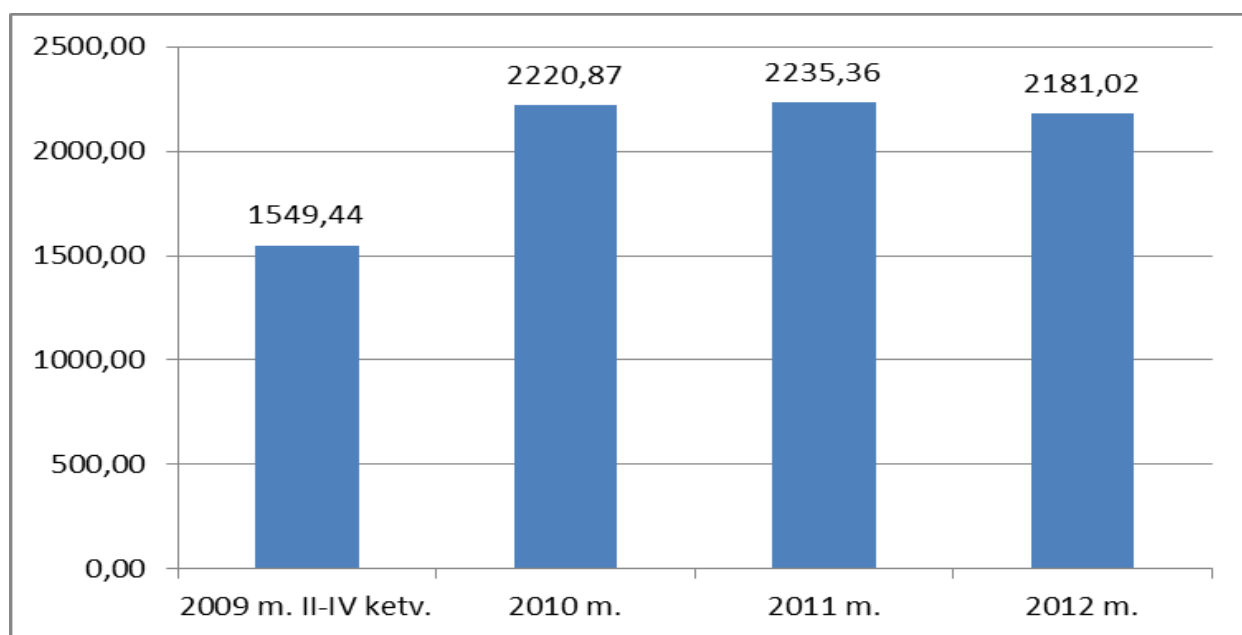
UAB „Omnitel“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos dalį. Šios rinkos dydis matuojamas UAB „Omnitel“ Tinkle užbaigtų pokalbių trukme, minutėmis. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos dydį atspindi UAB „Omnitel“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, kurie inicijuoti UAB „Omnitel“ Tinkle, kituose Lietuvos operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose bei užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose, trukmė.

Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos dydis tiriamuoju laikotarpiu kito taip (žr. 8 paveikslą):

- 2009 m. II - IV ketv. buvo 1549,44 mln. min.;

- lyginant metinius duomenis, 2010 m. – 2012 m. laikotarpiu rinkos dydis keitėsi nežymiai. 2011 m. rinkos dydis augo 0,65 proc., lyginant su 2010 m. 2012 m. rinkos dydis mažėjo apie 2,4 proc., lyginant su 2011 m.

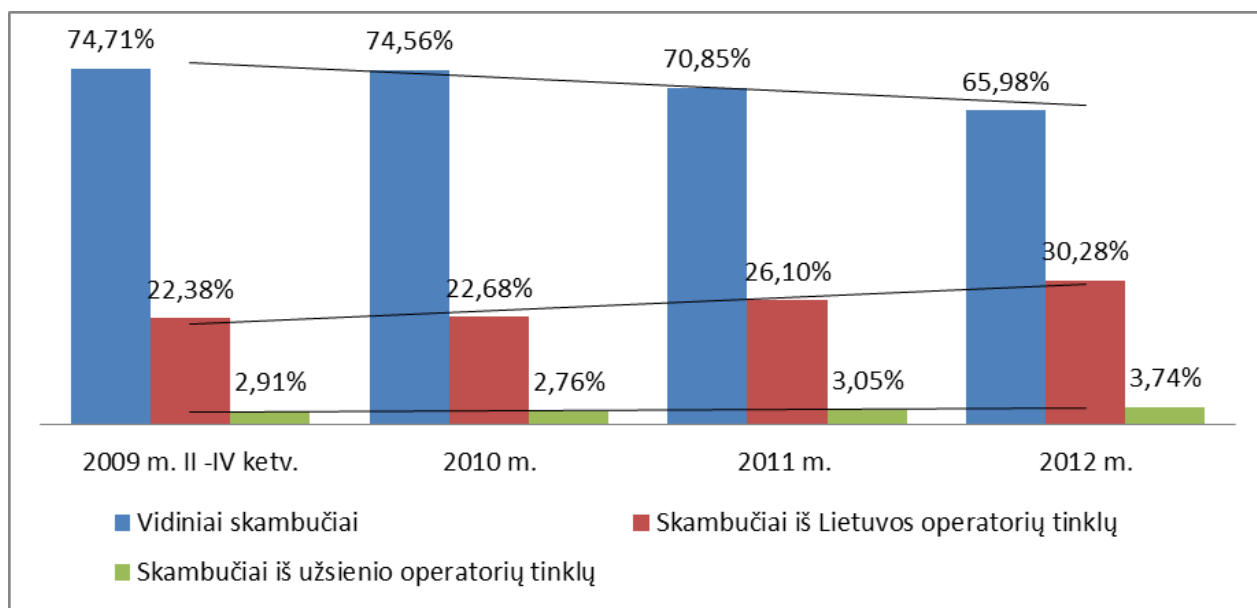
8 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos dinamika, 2009 m. balandžio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu, mln. min.

Šaltinis: UAB „Omnitel“ Ketvirtinės ataskaitos.

Kaip matyti 9 paveiksle, tiriamuoju laikotarpiu didžiausią dalį visų UAB „Omnitel“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, kaip ir Antrojo Rinkos tyrimo metu, sudarė UAB „Omnitel“ vidiniai skambučiai, kurių dalis tiriamuoju laikotarpiu nuosekliai mažėjo. Tuo tarpu UAB „Omnitel“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, inicijuotų tiek Lietuvos operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose, tiek užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose, dalys augo.

9 paveikslas. UAB „Omnitel“ Tinkle užbaigtų balso skambučių trukmės dinamika pagal balso skambučių kilmę, 2009 m. balandžio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu, proc.

Šaltinis: UAB „Omnitel“ Ketvirtinės ataskaitos.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodyta, jog itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginiu dominuojančios padėties rinkoje įrodymu. RRT konstatuoja, kad nagrinėjamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos atveju, UAB „Omnitel“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėja Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje ir turi 100 proc. atitinkamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos.

Išvada: RRT konstatuoja, UAB „Omnitel“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos.

Įėjimo į rinką barjerai

Remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje pateiktais argumentais, nustatyta, kad kitas operatorius, suteikdamas savo abonentams galimybę susisiekti su UAB „Omnitel“ Tinklo abonentais, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Omnitel“, jokių kitu būdu kito operatoriaus abonentai neturi galimybės susisiekti su UAB „Omnitel“ abonentais.

Kito operatoriaus abonto poreikis skambinti UAB „Omnitel“ abonentui sukuria balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos paklausą. Kadangi tarp operatorių yra taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“, operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas balso skambutis, turi šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš UAB „Omnitel“. Kadangi UAB „Omnitel“ Tinklas yra vienintelė galima infrastruktūra teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle ir UAB „Omnitel“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų, technologinis įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką barjeras yra absoliutus.

Todėl įeiti į Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką naujiems Rinkos dalyviams yra neįmanoma. Tai reiškia, kad operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas skambutis, skirtas UAB „Omnitel“ abonentui, neturi jokios alternatyvos balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugai ir gali pirkti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugą tik iš UAB „Omnitel“.

Išvada: RRT konstatuoja, kad įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką barjerai, dėl technologinių galimybių kitiems operatoriams teikti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugą nebuvimo, yra absoliutūs.

Pirkėjo derybinė galia

Pirkėjo derybinė galia nusako kitų operatorių, t. y. balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos gavėjų (pirkėjų), galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjui (pardavėjui) UAB „Omnitel“.

Pagal Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 8 punktą, vienpusė lemiamą įtaką suprantama kaip ūkio subjekto galimybės veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjo derybinė galia egzistuoja, jei paslaugos teikėjams nusprendus padidinti kainas ar pabloginti parduodamo produkto savybes, klientai turi galimybę pasinaudoti atitinkamos rinkos siūlomų produktų alternatyvomis, t.y. šios atitinkamos rinkos atveju – nepirkti balso skambučių užbaigimo paslaugos iš UAB „Omnitel“.

Ūkio subjektas tiesiogiai nesusiduria su pirkėjo derybine galia atitinkamoje rinkoje, kai šioje atitinkamoje rinkoje jis yra vienintelis pardavėjas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę susisiekti su UAB „Omnitel“ abonentu, privalo pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Omnitel“ dėl paslaugos pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės negalimumo.

Pirkėjo derybinės galios nebuvimą Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje rodo šios aplinkybės:

1. UAB „Omnitel“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių kainas. Ataskaitos 2.1 skyriuje nustatyta, kad viešieji ryšių tinklai yra sujungiami Ryšių linijomis, kurios, kaip ir kiti tinklo elementai, reikalingi viešųjų ryšių tinklams sujungti, yra su skambučių užbaigimo paslauga susijusi priemonė, be kurios technologiškai vienas operatorius negalėtų teikti skambučių užbaigimo paslaugos kitam operatoriui, o skambutis tarp skirtingų operatorių abonentų būtų neįmanomas. Antrojo Rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu susijusių priemonių kainos mažėjo dėl RRT taikomo reguliavimo ir kiti operatoriai neturi derybinės galios UAB „Omnitel“ atžvilgiu, o UAB „Omnitel“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių kainas. Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad Antrojo Rinkos tyrimo metu identifikuotos problemos neišnyko ir, nesant reguliavimo UAB „Omnitel“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių kainas.

2. UAB „Omnitel“ turi motyvą ir, nesant *ex ante* reguliavimo galimybes nesuteikti prieigos prie savo Tinklo. Antrojo Rinkos tyrimo metu RRT konstatavo, kad UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu, tokiu būdu apsaugo save nuo potencialių konkurentų mažmeninėje rinkoje. Šio Rinkos tyrimo tiriamuoju laikotarpiu nustatyta, kad tik dėl Įsakymo Nr. 1V-1516 3.1 papunkčiu nustatyto įpareigojimo suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu, UAB „Omnitel“ neteko galimybės nesuteikti prieigos. Tačiau šio Rinkos tyrimo metu nebuvo nustatyta požymių, kurie būtų pakeitę UAB „Omnitel“ motyvus ir, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigą.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Omnitel“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms.

Kainos

RRT, vertindama balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainas, nustatė, kad UAB „Omnitel“ balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo tik dėl RRT

reguliavimo. Šio Rinkos tyrimo metu pateiktose Anketose respondentai, tarp jų ir UAB „Omnitel“ nurodė, kad nuo 2009 m. balandžio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina buvo vienoda ir siekė 0,288 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,144 Lt už minutę (ne piko laiku, be PVM), nuo 2010 m. sausio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo ir siekė 0,1804 Lt už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,0902 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM), nuo 2011 m. sausio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina vėl atitinkamai mažėjo ir siekė 0,1251 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,0626 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM) ir galiausiai nuo 2012 m. sausio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina sumažėjo ir siekė 0,0699 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,035 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM).

Taip pat būtina pažymėti, kad Anketose nei UAB „Omnitel“, nei kiti respondentai nenurodė, kad būtų taikomos mažesnės balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos, nei tos, kurios ir taip privalėjo mažėti dėl RRT taikomo reguliavimo. Visą tiriamąjį laikotarpį balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo tik dėl Įsakymu Nr. IV-1516, nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d. nustatytos taikomos balso skambučių užbaigimo aukščiausios kainų ribos ir dėl Laikinųjų priemonių, nustatytų balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainai.

Tokiu būdu UAB „Omnitel“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas bei kainas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. UAB „Omnitel“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas bei kainas yra ribojami tik dėl RRT nustatytų atitinkamų įpareigojimų.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainas.

Potenciali konkurencija

Balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle gali teikti tik UAB „Omnitel“, kadangi UAB „Omnitel“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų.

Potencialiai konkurencijai atsirasti didmeninėje Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nėra galimybės dėl esamo natūralaus technologinio barjero. Kitam operatoriui nėra įmanoma teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle. Kitas operatorius, teikdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą savame viešajame ryšių tinkle, nesudarys jokios konkurencijos UAB „Omnitel“ jau teikiančiai balso skambučių užbaigimo paslaugą savo Tinkle.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

3.2.4. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos dydis, įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinė galia, kainos bei potenciali konkurencija) (žr. Ataskaitos 3.2.3 skyrių), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

1. UAB „Omnitel“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos;

2. įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugą nebuvimo, yra absoliutūs;

3. UAB „Omnitel“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Omnitel“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms;

4. UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainas;

5. UAB „Omnitel“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

Atlikus konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje tyrimą, RRT daro išvadą, kad UAB „Omnitel“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. Konkurencinio spaudimo, kuris ribotų UAB „Omnitel“ galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas, nėra, o UAB „Omnitel“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas yra ribojami tik dėl RRT nustatytų atitinkamų įpareigojimų.

RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos problemas:

1. UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainas;

2. UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės;

3. UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu;

4. UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Išvada: remiantis Ataskaitos 3.2.4 skyriuje išdėstytomis aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga.

3.2.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas

RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima balso skambučių perdavimą nuo UAB „Omnitel“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „Omnitel“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Omnitel“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšių tinkle skambutis yra inicijuotas (žr. Ataskaitos 2.1 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Omnitel“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos ir UAB „Omnitel“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikėja (žr. Ataskaitos 3.2.1 skyrių).

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo (UAB „Omnitel“) ir visi pagal Ataskaitos 2 priede nurodytus susiejimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys.

UAB „Omnitel“ Anketoje nurodė, kad TeliaSonera AB yra vienintelis UAB „Omnitel“ akcininkas, turintis 100 proc. juridinio asmens UAB „Omnitel“ turto ar reikalavimo teisės į turtą (įskaitant ir akcijas) dalį. Atliekant Rinkos tyrimą, nustatyta, kad UAB „Omnitel“ yra susijusi ir su kitais juridiniais asmenimis. TEO LT, AB Anketos duomenimis, 88,15 proc. TEO LT, AB akcijų valdė „TeliaSonera“ AB, 11,85 proc. valdė kiti akcininkai. Remiantis TEO LT, AB Anketoje pateiktais duomenimis, nei vienas kitas akcininkas, išskyrus „TeliaSonera“ AB neturėjo daugiau kaip 5 proc. balsų suteikiančių akcijų.

Rinkos tyrimo anketoje TEO LT, AB nurodė 9 juridinius asmenis, susijusius su bendrove (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Su TEO LT, AB susiję juridiniai asmenys

Susijusio juridinio asmens pavadinimas	Sąsajos pobūdis	Pagrindinės veiklos, vykdytos tiriamuoju laikotarpiu
UAB „Omnitel“	100 proc. šios bendrovės akcijų valdo TeliaSonera AB	Teikia viešąsias judriojo ryšio paslaugas
UAB „Lintel“	100 proc. šios bendrovės akcijų valdo TEO LT, AB	Teikia informacijos ir nuotolinio klientų aptarnavimo paslaugas
UAB „Baltic Data Center“	100 proc. šios bendrovės akcijų valdo TEO LT, AB	Teikia duomenų centrų ir informacinių sistemų valdymo paslaugas
UAB „Kompetencijos ugdymo centras“	100 proc. šios bendrovės akcijų valdo TEO LT, AB	Veiklos nevykdo
UAB „Verslo investicijos“	100 proc. šios bendrovės akcijų valdo TEO LT, AB	Investicinis projektas
Baltic Data Center SIA	100 proc. šios bendrovės akcijų valdo UAB „Baltic Data Center“	Veiklos nevykdo
UAB „Hostex“	100 proc. šios bendrovės akcijų valdo UAB „Baltic Data Center“	Teikia svetainių prieglobos paslaugas
UAB „Hosting“	100 proc. šios bendrovės akcijų valdo UAB „Hostex“	Teikia svetainių prieglobos paslaugas
VšĮ „Ryšių istorijos muziejus“	TEO LT, AB yra vienintelė šios įstaigos steigėja ir savininkė	Muziejus

Atsižvelgiant į 3 lentelėje pateiktus duomenis, darytina išvada, kad TEO LT, AB 2013 m. birželio 30 d. duomenimis (Anketoje nurodyta data) tiesiogiai kontroliavo 5 juridinius asmenis (UAB „Lintel“, UAB „Baltic Data Center“, UAB „Kompetencijos ugdymo centras“, UAB „Verslo investicijos“, VšĮ „Ryšių istorijos muziejus“), netiesiogiai kontroliavo 3 juridinius asmenis (Baltic Data Center SIA, UAB „Hostex“, UAB „Hosting“), o taip pat TEO LT, AB per ją valdančia įmone „TeliaSonera“ AB buvo susijusi su UAB „Omnitel“.

Pagal aukščiau išdėstytus faktus bei Ataskaitos 2 priede nurodytus susijusių ūkio subjektų grupės nustatymo kriterijus, RRT konstatuoja, kad ūkio subjektą UAB „Omnitel“, sudaro UAB „Omnitel“ kartu su susijusiais juridiniais asmenimis TEO LT, AB, UAB „Lintel“, UAB „Baltic Data Center“, UAB „Kompetencijos ugdymo centras“, UAB „Verslo investicijos“, VšĮ „Ryšių istorijos muziejus“, UAB „Hostex“, UAB „Hosting“ (toliau – ūkio subjektas UAB „Omnitel“).

RRT konstatuoja, kad:

1. UAB „Omnitel“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikėja ir jos teikiamą balso skambučių užbaigimo paslaugą privalo pirkti kiti ūkio subjektai, kurių teikiamų viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjai skambina UAB „Omnitel“ abonentams;

2. UAB „Omnitel“ kontroliuoja prieigą prie savo abonentų (natūrali technologinė aplinkybė);

3. UAB „Omnitel“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainai;

4. UAB „Omnitel“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su konkurencija, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo

paslaugos kainai, kadangi UAB „Omnitel“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikėja;

5. UAB „Omnitel“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigos prie Tinklo, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu;

6. UAB „Omnitel“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti UAB „Omnitel“ teikiamos balso skambučių užbaigimo paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas ir apriboti informaciją apie kitiems ūkio subjektams suteiktas balso skambučių užbaigimo paslaugos sąlygas.

RRT konstatuoja, kad: UAB „Omnitel“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkos; įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Omnitel“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs; UAB „Omnitel“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia; UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainas; UAB „Omnitel“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

Išvada: atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato, kad ūkio subjektas UAB „Omnitel“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

3.2.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Omnitel“

Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymu, Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais, atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės ir kt. Prieigos direktyvos preambulės 5 pastraipoje teigiama, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir sujungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. O Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, jog nebūtų jokių apribojimų, kurie neleistų ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje derėtis tarpusavyje dėl susitarimų techniniais ar komerciniais prieigos ir (ar) sujungimo klausimais. Tuo tikslu Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, atsižvelgdamos į Pagrindų direktyvoje išdėstytus tikslus, turi skatinti ir, kur būtina, užtikrinti prieigos teikimą ir tinklų sujungimą. Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalies 2 pastraipoje ir 8 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi turėti galias, nustatyti tam tikrus įpareigojimus. Pažymėtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Elektroninių ryšių įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad elektroninių ryšių veiklą Lietuvos Respublikoje reguliuoja RRT ir kitos valstybės institucijos pagal Elektroninių ryšių įstatymo nustatytą kompetenciją. Elektroninių ryšių įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT yra Lietuvos Respublikos nacionalinė reguliavimo institucija Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos teisės aktų prasme.

Taigi, RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi turi imtis atitinkamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Taisyklių 8.3 papunktyje nurodyta, kad trečiasis rinkos tyrimo procedūros etapas yra Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (ar) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Taisyklių V skyriuje (Taisyklių 20–23 punktuose) yra nustatyta įpareigojimų nustatymo, pakeitimo ir panaikinimo procedūra.

Taisyklių 20 punkte nurodyta, kad nustatčius, kad konkurencija atitinkamoje rinkoje nėra veiksminga, RRT nustato įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Įpareigojimai nustatomi vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, taip pat vadovaujantis ir atsižvelgiant į Taisyklių 5 punkte nurodytus teisės aktus.

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodyta, kad RRT, atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai yra tinkami konkrečiu atveju, ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, gali nustatyti šiuos įpareigojimus:

- 1) skaidrumo įpareigojimą;
- 2) nediskriminavimo įpareigojimą;
- 3) apskaitos atskyrimo įpareigojimą;
- 4) įpareigojimą suteikti prieigą;
- 5) kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus;
- 6) funkcinio atskyrimo įpareigojimą;
- 7) įpareigojimus, susijusius su paslaugų galutiniams paslaugų gavėjams teikimu.

Taisyklių 21 punkte nurodyta, jei didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams, kuriems įpareigojimai, susiję su atitinkama rinka, jau buvo nustatyti anksčiau, RRT palieka galioti jau nustatytus įpareigojimus arba juos pakeičia (įskaitant ir naujų įpareigojimų nustatymą ir (ar) nustatytų įpareigojimų panaikinimą). Nustatydamas įpareigojimus ar juos pakeisdama RRT nurodo naujų arba pakeistų įpareigojimų vykdymo pradžios momentą.

Taisyklių 23 punkte nurodyta, kad įpareigojimai panaikinami Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 7 dalyje nustatytais atvejais, sąlygomis ir tvarka.

Pastebėtina tai, kad Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, jog nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, turi būti proporcingi ir pateisinami, atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 pastraipoje pabrėžiama, kad ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką, nustatant atitinkamą įpareigojimą, būtina pagrįsti, kad nustatomas įpareigojimas yra tikslingas ir proporcingas nustatytai problemai spręsti. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos nustatytas įpareigojimas turi būti proporcingas sprendžiamai problemai. Šios nuostatos yra nurodytos ir Elektroninių ryšių įstatyme. Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT konkrečius įpareigojimus nustato atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai tinkami konkrečiu atveju. O Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad RRT nustatomi įpareigojimai turi būti pagrįsti, atitikti nustatytos problemos prigimtį, būti proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad RRT, nustatydamas įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektui, turi atsižvelgti (Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 20 dalis) į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (arba) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrinti šių sutarčių ir (arba) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Atsižvelgdama į Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos nuostatas, RRT ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, parinks įpareigojimus, kurie iš jų tinkami ir atitinka šioje Ataskaitoje nustatytų problemų prigimtį, o taip pat yra proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje. Nustatydamas įpareigojimus ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, RRT taip pat atsižvelgs į Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Šios rekomendacijos 1 straipsnis nurodo, jog ūkio subjektams, kuriems yra nustatytas kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainos turėtų būti nustatytos atsižvelgiant į efektyviai veikiančio operatoriaus patiriamas sąnaudas, o balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugos kainos turi būti simetriškos.

Kaip nustatyta Ataskaitos 3.2.5 skyriuje, ūkio subjektas UAB „Omnitel“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje, todėl RRT, vadovaudamasi

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių).

UAB „Omnitel“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia padaryti įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos kainai ir kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms. Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia atsirasti savaiminei konkurencijai ir sudaro sąlygas UAB „Omnitel“ piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje.

Atsižvelgiant į tai, kad nurodytos konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje problemos (žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių) nuo Antrojo rinkos tyrimo iš esmės nepakito, jas iš dalies sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnyje, skaidrumo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnyje, nediskriminavimo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnyje, ir kainų kontrolės įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje.

Ūkio subjektui UAB „Omnitel“ paliekami galioti visa apimtimi Įsakymo Nr. 1V-1516 3.1 papunktyje nustatytas įpareigojimas suteikti prieigą, 3.2 papunktyje nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas ir 3.3 papunktyje nustatytas skaidrumo įpareigojimas, bei pakeičiamas 4 punkte nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas.

Įpareigojimas suteikti prieigą

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Omnitel“ Įsakymo Nr. 1V-1516 3.1 papunktyje išdėstyta apimtimi nustatytą įpareigojimą suteikti prieigą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1–3, 5, 6 ir 9 punktuose. Šis įpareigojimas sprendžia šią konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle problemą:

- UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių).

Paliekamas galioti įpareigojimas suteikti prieigą kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į mažmenines viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių viešųjų telefono ryšio paslaugų pasirinkimo galimybes.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Omnitel“ paliekamas galioti įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas UAB „Omnitel“ privalo suteikti balso skambučių užbaigimo paslaugą tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl prieigos suteikimo yra priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti prieigą, apribojama konkurencija mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose, be to, RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti prieigą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 22 straipsnio 2 dalį. Tai pailgintų prieigos suteikimo trukmę.

Nediskriminavimo įpareigojimas

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Omnitel“ Įsakymo Nr. 1V-1516 3.2 papunktyje išdėstyta apimtimi nustatytą nediskriminavimo įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle problemas (žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių):

- UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

- UAB „Omnitel“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu (3 konkurencijos problema).

Paliekamas galioti nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins kitiems ūkio subjektams, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu UAB „Omnitel“ nebus įtakojamos galimo ūkio subjekto UAB „Omnitel“ diskriminacinio elgesio, taikant skirtingas kainas ar kitas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimo sąlygas kitiems ūkio subjektams, sau, savo padaliniais ar dukterinėms įmonėms, ir sukurs prielaidas kitiems ūkio subjektams adaptuoti savo elgesį mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose priklausomai nuo situacijos didmeninėse rinkose. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos pirkėjo, o kartu ir jo abonentų (galutinių paslaugų gavėjų), interesai nebus pažeisti diskriminacinės praktikos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Omnitel“ paliekamas galioti nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje.

Skaidrumo įpareigojimas

RRT palieka galioti direktoriaus Įsakymo Nr. 1V-1516 3.3 papunktyje išdėstyta apimtimi UAB „Omnitel“ nustatytą skaidrumo įpareigojimą, nurodytą Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 5 punkte bei to paties straipsnio 2 dalyje.

Paliekamas galioti skaidrumo įpareigojimas užtikrins galimybę stebėti nediskriminavimo, kainų kontrolės bei prieigos įpareigojimų laikymąsi. Taip pat skaidrumo įpareigojimas palengvina antikonkurencinio elgesio stebėjimą bei kitiems ūkio subjektams padidina tikrumą, kad balso skambučių užbaigimo paslauga Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle rinkoje teikiama jų nediskriminuojant, taip pat užtikrins geresnes galimybes prognozuoti Rinką.

Įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes apima tik būtinos įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksmų informacijos pateikimą bei skelbimą, o taip pat būtinos tinklų sujungimui įvykdyti informacijos pateikimą bei skelbimą.

Kainų kontrolės įpareigojimas

RRT keičia ūkio subjektui UAB „Omnitel“ Įsakymo Nr. 1V-1516 4 punkte išdėstyta apimtimi nustatytą kainų kontrolės įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle problemas (žr. Ataskaitos 3.2.4 skyrių):

- UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainas (1 konkurencijos problema);

- UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

- UAB „Omnitel“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones (4 konkurencijos problema).

UAB „Omnitel“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas bei kainas yra ribojami tik dėl RRT ūkio subjektui nustatytų atitinkamų įpareigojimų. Siekiant ir toliau riboti ūkio subjekto galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų kainas, tokiu būdu apribojant konkurenciją teikiant viešąsias judriojo telefono ryšio paslaugas, RRT nuomone, tikslinga palikti galioti kainų kontrolės įpareigojimą. Palikus galioti kainų kontrolės įpareigojimą, bus ribojamos UAB „Omnitel“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų sąlygas.

Antrojo Rinkos tyrimo metu, siekiant spręsti to rinkos tyrimo metu nustatytas problemas, ūkio subjektui UAB „Omnitel“ buvo nustatyti įpareigojimai šioms paslaugoms: balso skambučių

užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugai ir su balso skambučių užbaigimu UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių paslaugai.

Kainų kontrolės įpareigojimo peržiūra

Įpareigojimu, nustatytu balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugai, buvo siekiama paspartinti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainų mažinimą iki 2008 m. RRT apskaičiuotų ir patvirtintų efektyviai veikiančio operatoriaus LRAIC sąnaudų⁶, o taip pat sukurti mechanizmą, reikalingą įgyvendinti Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus.

Pastebėtina tai, kad Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 11 punkte nurodyta, jog balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos, grindžiamos einamosiomis sąnaudomis, o sąnaudos turi būti skaičiuojamos remiantis „iš apačios į viršų“ ilgojo laikotarpio padidėjimo sąnaudų (*angl. Bottom-Up Long Run Incremental Cost, BU-LRIC*) skaičiavimo principais, turėjo būti nustatytos iki 2012 m. gruodžio 31 d. RRT iki 2012 m. gruodžio 31 d. nebuvo įdiegusi BU-LRIC modelio ir dėl to negalėjo nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainų atsižvelgiant į „grynąsias“ BU-LRIC (arba BU-LRAIC (*angl. Bottom-Up Long Run Average Incremental Cost*) sąnaudas. Tačiau siekdama sudaryti sąlygas įgyvendinti Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, RRT nustatė Laikinasias priemones dėl balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų kainų. Laikinosios priemonės įsigaliojo nuo 2013 m. sausio 1 d. ir turėjo galioti iki įsigalios RRT sprendimas, kuriuo, atsižvelgiant į Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyto BU-LRAIC apskaitos modelio duomenimis, bus nustatytos balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų kainos, tačiau ne ilgiau nei iki 2013 m. rugsėjo 30 d. Kadangi numatytas BU-LRIC apskaitos modelis iki 2013 m. rugsėjo 30 d. nebuvo įdiegtas, RRT neturėjo galimybės apskaičiuoti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainos, atsižvelgiant į Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyto BU-LRAIC apskaitos modelio duomenis ir nepriėmė atitinkamo sprendimo.

Nuo 2013 m. spalio 1 d. Laikinosios priemonės nustojo galioti, tačiau nepaisant to, ūkio subjektas UAB „Omnitel“ ir toliau taiko 3,60 ct/min. kainą už balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugas. Laikinosiomis priemonėmis nustatytos kainos yra pateiktos 4 lentelėje.

4 lentelė. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos, nustatytos Laikinosiomis priemonėmis

Paslauga	Nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2013 m. kovo 31 d.	Nuo 2013 balandžio 1 d. iki 2013 m. rugsėjo 30 d.
Balso skambučių užbaigimas, ct/min.	5,60	3,60
Balso skambučių užbaigimas piko laiku, ct/min.*	6,99	3,60
Balso skambučių užbaigimas ne piko laiku, ct/min.**	3,50	3,60
Lentelės pastabos: *Piko laikas: nuo 8.00 iki 20.00 val. darbo dienomis **Ne piko laikas: nuo 20.00 iki 8.00 val. darbo dienomis, visą parą poilsio ir švenčių dienomis.		

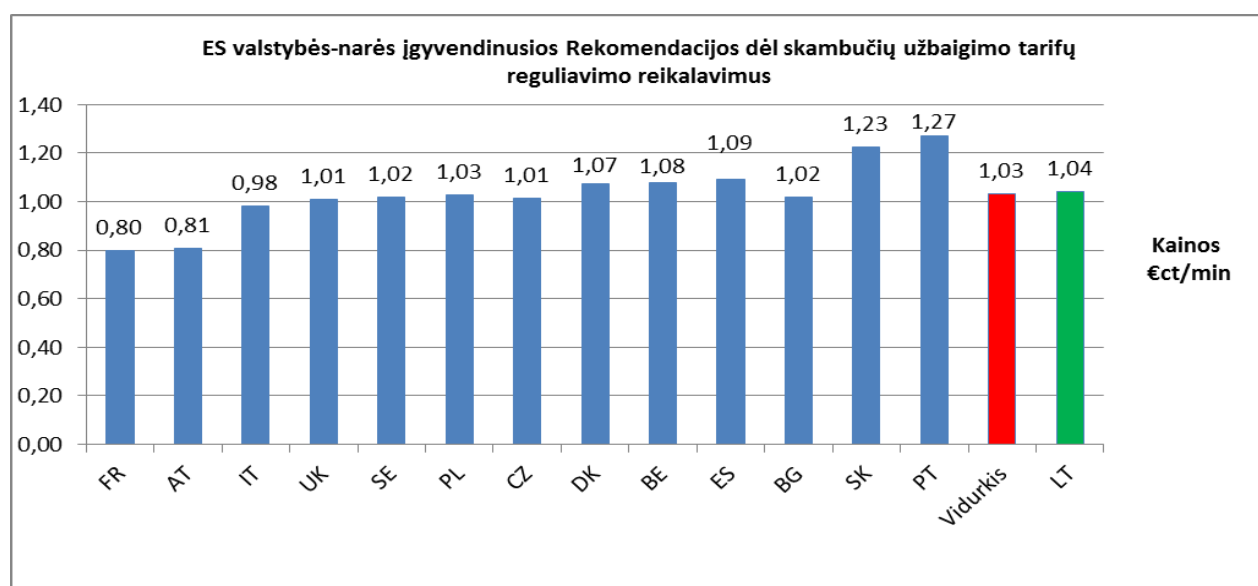
Vienas iš elektroninių ryšių reguliavimo tikslų yra plėsti vidaus rinką. Viena iš vidaus rinkos plėtros sąlygų yra panašių veiklos sąlygų, ypač analogiškų paslaugų kainų egzistavimas

⁶ Ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose, bei susijusių priemonių kainos, nustatytos RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1V-727 „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių kainų nustatymo“.

visoje Europos Sąjungoje. Atsižvelgiant į tai, buvo atlikta faktiškai visose Europos Sąjungos valstybėse narėse taikomų balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainų analizė. Informacija buvo nagrinėta, vertinant faktiškai 2014 m. vasario 21 d. taikomas balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainas tiek bendrame balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainų kontekste, tiek atskirai išskiriant Europos Sąjungos valstybes, kuriose balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainos buvo nustatytos pagal „grynąsias“ BU-LRIC apskaitos modelio sąnaudas.

Buvo nustatyta, kad šiuo metu faktiškai taikomos ir laikinosiomis priemonėmis nustatytos kainos, t. y. 3,60 ct/min (be PVM, bet kuriuo paros metu), atitinka Europos Sąjungos valstybių, kurios jau yra įgyvendinusios Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus ir balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas nustatė pagal įdiegtus BU-LRIC apskaitos modelius vidurkį.

10 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų palyginimas Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įgyvendinusiųse valstybėse ir Lietuvoje

Šaltinis: RRT, BEREC.

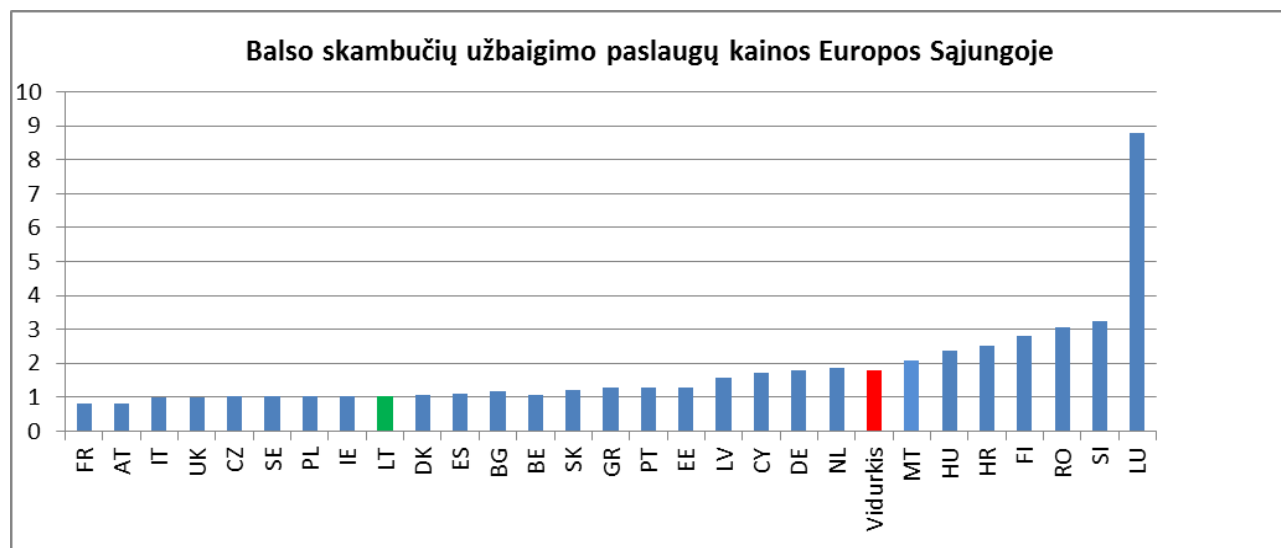
10 paveiksle pateikta informacija, atspindi balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas valstybėse, kurios jau taiko „grynosiomis“ BU-LRIC modelio sąnaudomis grįstas kainas, šių kainų vidurkį bei Lietuvoje taikomas balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas. Kainos lentelėje nurodytos euro centais už minutę ir yra palyginamos tarpusavyje, todėl galima lyginti Lietuvos bei kitų Europos Sąjungos valstybių taikomas kainas. Didžiausia balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina iš valstybių, kurios iki rinkos tyrimo laikotarpio pabaigos įgyvendino Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo, yra taikoma Portugalijoje, kur kaina siekia 1,27 EUR ct/min, mažiausia kaina taikoma Prancūzijoje – 0,8 EUR ct/min. Visų Europos Sąjungos valstybių, balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainas nustačiusių atsižvelgiant į „grynąsias“ BU-LRIC sąnaudas, vidurkis siekia 1,0312 EUR ct/min, o Lietuvoje taikoma kaina yra šiek tiek aukščiau vidurkio – 1,0426 EUR ct/min.

Pažymėtina, kad Lietuvoje šiuo metu taikomos balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos yra mažesnės už kitų Europos Sąjungos narių taikomas atitinkamų paslaugų kainas (11 paveikslas).

Svarbu pažymėti, kad Lietuvos Respublikos siena ribojasi ne tik su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis, bet ir su Baltarusija ir Rusija. Lietuva taip pat turi prekybinių santykių ne su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis. Taigi, atliekant balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų vertinimo analizę, reikia įvertinti ir balso skambučių užbaigimo srautus su ne Europos Sąjungos valstybėmis narėmis. Atsižvelgiant į tai, RRT, Europos elektroninių ryšių reguliavimo

institucijos (angl. *Body of European Regulators for Electronic Communication BEREC*) (toliau – BEREC) vykdyto klausimyno apie tarpvalstybinių balso skambučių užbaigimo paslaugos tarifus, srautus ir pajamas duomenimis, nustatė, kad vidutiniai balso skambučių užbaigimo srautai (minutėmis) su Europos Sąjunga yra tik 1,8 karto didesni lyginant su ne Europos Sąjungos valstybėmis. Pažymėtina ir tai, kad vidutinės Lietuvos operatorių patiriamos sąnaudos balso skambučių užbaigiant ne Europos Sąjungos valstybėse narėse yra 2,6 karto didesnės nei Europos Sąjungoje patiriamos išlaidos.

11 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos Europos Sąjungoje

Šaltinis: RRT, BEREC.

Svarbu pažymėti, kad RRT organizuotos viešosios konsultacijos dėl skambučių užbaigimo viešuosiuose fiksuotojo ir judriojo ryšio tinkluose aukščiausios kainų ribos nustatymo metu (viešoji konsultacija vyko nuo 2012 m. lapkričio 14 d. iki 2012 m. lapkričio 29 d.) Lietuvos operatoriai vieningai pasisakė, kad balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos neturėtų būti mažesnės nei kainos, nustatytos kitose Europos Sąjungos valstybėse. Laikantis nediskriminavimo principo bei taikant vienodus, vienus iš mažiausių Europos Sąjungoje balso skambučių užbaigimo paslaugos tarifus tiek Lietuvos, tiek užsienio operatoriams, ilgą laiką Lietuvos operatoriai subsidijavo kitų Europos Sąjungos valstybių operatorius. Siekiant, kad nepasikartotų aukščiau aptarta situacija, kai Lietuvos operatoriai patiria išlaidas dėl taikomo vieno iš mažiausio Europos Sąjungoje balso skambučių užbaigimo paslaugos tarifo, tikslinga nustatyti kainų kontrolės metodą, atsižvelgiant ir į kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse taikomus balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifus.

Siekiant efektyvaus ir vieningo balso skambučių užbaigimo paslaugų reguliavimo Europos Sąjungos mastu ir įvertinus balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas, taikomas Europos Sąjungos valstybėse narėse, kurios faktiškai yra įgyvendinusios Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo keliamus reikalavimus, RRT nuomone, Bendroje pozicijoje dėl priemonių minimas kitas kainų kontrolės metodas – kainų kontrolės metodas, atsižvelgiant į kitų šalių patirtį (angl. *Benchmarking*) yra pats tinkamiausias nustatant kainų kontrolės įpareigojimą esamoje situacijoje, nes pagal RRT turimą informaciją, šios rinkos tyrimo laikotarpiu jau yra trylika valstybių narių, kurios yra įdiegusios BU-LRIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo ir jau yra pasiekusios joje keliamus reikalavimus. Taip pat, Bendroje pozicijoje dėl skambučių užbaigimo kainų simetrijos minimas skambučių užbaigimo kainų simetriškumas turėtų būti užtikrinamas ne tik nacionaliniu, bet ir visos Europos Sąjungos mastu. Todėl ši informacija ir 10 paveiksle pateikti duomenys yra reprezentatyvūs ir leidžia RRT įvertinti kitų valstybių patirtį bei remiantis šia patirtimi nustatyti

tokias balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainas, kurios atitiktų Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo keliamus tikslus bei reikalavimus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, RRT negali apskaičiuoti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainos, atsižvelgiant į Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyto BU-LRAIC apskaitos modelio duomenis, todėl yra tikslinga nustatyti balso skambučių ūkio subjekto UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainas, kurios bus apskaičiuotos pagal kainų kontrolės metodą, atsižvelgiant į kitų valstybių patirtį (angl. *Benchmarking*). Tai yra balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainos turi būti ne didesnės nei valstybių, įdiegusių „grynųjų“ BU-LRIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, skaičiavimų rezultatų vidurkį. Tokios kainos, RRT nuomone, visiškai atitinka Rekomendacijos 12 punkto nuostatą, kad po 2014 m. liepos 1 d. „alternatyvių metodikų taikymo rezultatai neturėtų viršyti vidutinių skambučių užbaigimo tarifų, kuriuos taikydamos rekomenduojamą sąnaudų metodiką nustatė nacionalinės reguliavimo institucijos“.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, RRT konstatuoja, kad tikslinga pakeisti Įsakymo Nr. 1V-1516 4.1, 4.2 ir 4.3 papunkčiuose nustatytą kainų kontrolės įpareigojimą ir jį išdėstyti taip:

Ūkio subjektas UAB „Omnitel“ privalo užtikrinti, kad:

1. balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei RRT nustatyta balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kaina. RRT, balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainą nustatys, atsižvelgdama į Europos Sąjungos valstybių narių, pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, apskaičiuotų „grynųjų“ BU-LRIC sąnaudų vidurkį;

2. iki RRT apskaičiuos ir nustatys 1 punkte nurodytą balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainą, balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei 3,6 ct/min. (be PVM) bet kuriuo paros metu.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ribojant UAB „Omnitel“ galimybes nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų kainas sau palankia linkme, bus skatinama konkurencija teikiant elektroninių ryšių paslaugas. Įpareigojimas atitinka elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principus ir yra proporcingas. Įpareigojimas ribos ūkio subjekto UAB „Omnitel“ galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų kainas, tačiau užtikrins, kad UAB „Omnitel“ padengs šioms paslaugoms teikti patiriamas neišvengiamas sąnaudas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas nustatys RRT, todėl ūkio subjektas nepatirs sąnaudų apskaitos sistemų, reikalingų kainoms apskaičiuoti, diegimo ir palaikymo naštos.

Antrojo Rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad UAB „Omnitel“ turi galimybių ir motyvų taikyti papildomus užmokesčius už viešųjų ryšių tinklų sujungimą, nors pats tokių užmokesčių kitiems judriojo ryšio operatoriams nemokėjo. Siekdama spręsti šią problemą, RRT Antrojo Rinkos tyrimo metu ūkio subjektui UAB „Omnitel“ buvo nustačiusi tokius kainų kontrolės įpareigojimus:

1. „Kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Omnitel“, yra sujungęs savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryši tinklu, ūkio subjektas UAB „Omnitel“ privalo nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t. y. ūkio subjektas UAB „Omnitel“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešo ryšio tinklą su UAB „Omnitel“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su Balso skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones, UAB „Omnitel“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius;

2. Kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Omnitel“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšių tinklu:

2.1. UAB „Omnitel“ privalo leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį telefono ryšio tinklą su UAB „Omnitel“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Omnitel“;

2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų“.

Ataskaitos 3.2.4 skyriuje buvo konstatuota, kad UAB „Omnitel“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant viešąsias judriojo telefono ryšio paslaugas. RRT nuomone, siekiant riboti ūkio subjekto galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle sąlygas ir išvengti Antrojo Rinkos tyrimo metu nustatytų problemų – vienašališkų užmokesčių už tinklų sujungimą nustatymo ir taikymo – tikslinga palikti galioti kainų kontrolės įpareigojimą, nustatytą su balso skambučių užbaigimu UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusioms priemonėms.

RRT nuomone, tikslinga pakeisti Įsakymo Nr. 1V–1516 4.4 papunktyje nustatytą kainų kontrolės įpareigojimą ir jį išdėstyti taip:

1. Kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Omnitel“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Omnitel“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „Omnitel“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Omnitel“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones.

2. Kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Omnitel“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

2.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „Omnitel“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Omnitel“;

2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

Įpareigojimas yra proporcingas, nes ribos ūkio subjekto UAB „Omnitel“ galimybes vienašališkai nustatyti užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes skatins konkurenciją elektroninių ryšių rinkoje ir užtikrins mažiausią būtiną reguliavimą.

Išvados: Ūkio subjektui UAB „Omnitel“ keičiami kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimai, nurodyti Įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje.

1. Ūkio subjektas UAB „Omnitel“ privalo:

1.1. užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei RRT nustatyta balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kaina. RRT, balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainą nustatys, atsižvelgdama į Europos Sąjungos valstybių narių, pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, apskaičiuotų „grynujų“ BU-LRIC sąnaudų vidurkį;

1.2. užtikrinti, kad iki RRT apskaičiuos ir nustatys 1.1 papunktyje nurodytą balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kainą, balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei 3,6 ct/min. (be PVM) bet kuriuo paros metu;

1.3. kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Omnitel“, yra sujungęs (arba ketina

sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Omnitel“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „Omnitel“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Omnitel“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Omnitel“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones;

1.4. kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Omnitel“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

1.4.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „Omnitel“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Omnitel“;

1.4.2 padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

3.3. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „TELE2“ TINKLE RINKOS TYRIMAS

3.3.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas

Pirmojo Rinkos tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinka apibrėžta Įsakymo Nr. 1V-819 1.1 papunktyje: *„UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinką Lietuvos Respublikoje“.*

Antrojo Rinkos tyrimo metu Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinka apibrėžta Įsakymo Nr. 1V-1517 1.1 papunktyje: *„UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ viešajame judriojo telefono ryšio tinkle rinką Lietuvos Respublikoje“.*

Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad:

1. UAB „Tele2“ Tinkle teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima balso skambučių perdavimą nuo UAB „Tele2“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „Tele2“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Tele2“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšių tinkle skambutis yra inicijuotas;

2. remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje atlikta balso skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumo iš paklausos ir pasiūlos pusės analize, darytina išvada, kad balso skambučių užbaigimo paslauga, teikiama UAB „Tele2“ Tinkle, nėra pakeičiama iš pasiūlos ir paklausos pusės;

3. kaip nustatoma Ataskaitos 2.3 skyriuje, Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos geografinė teritorija atitinka UAB „Tele2“ Tinklo aprėpiamą teritoriją. UAB „Tele2“ Anketoje nurodė, kad balso skambučių užbaigimo paslaugą teikia ar per Trumpą laikotarpį galėtų pradėti teikti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Išvada: UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje.

3.3.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT, apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką, išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatoma, ar konkurencija šioje rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos dydis;
2. įėjimo į rinką barjerų dydis;
3. pirkėjo derybinė galia;
4. kainos;
5. potenciali konkurencija.

Naudojant šiuos kriterijus, įvertinamas konkurencijos veiksmingumas Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje.

3.3.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas

Apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką, RRT atlieka konkurencijos veiksmingumo šioje rinkoje tyrimą. Ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga nustatoma vadovaujantis šios Ataskaitos 3.3.2 skyriuje nurodytais kriterijais, kuriais remiantis vertinamos UAB „Tele2“ galimybės veikti nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir vartotojų.

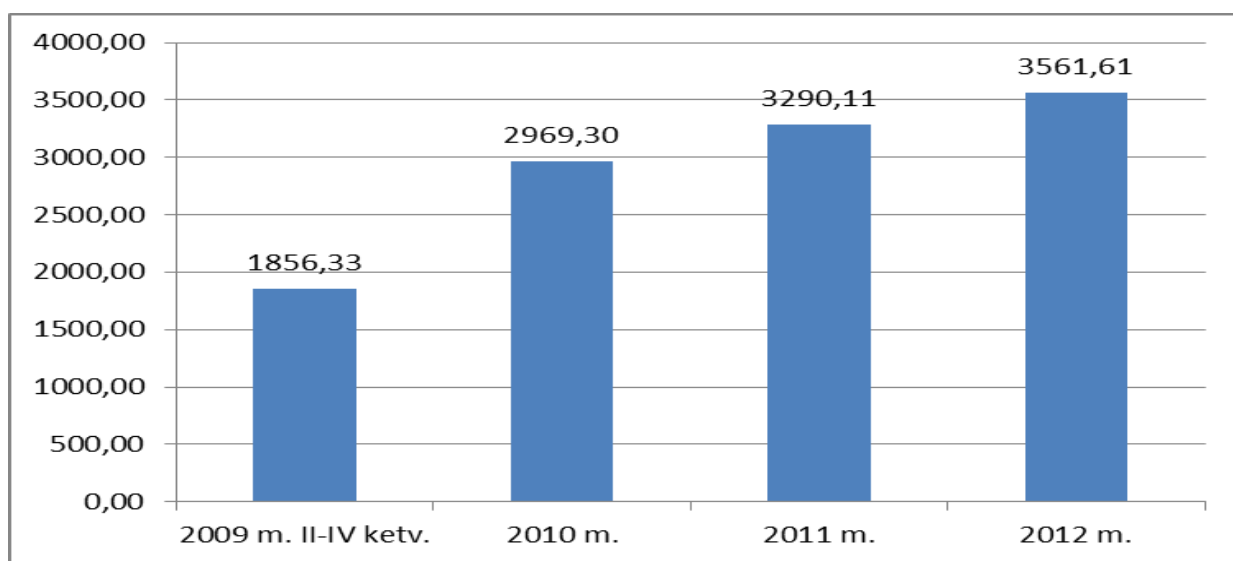
Rinkos dydis

UAB „Tele2“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dalį. Šios rinkos dydis matuojamas UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų pokalbių trukme, minutėmis. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dydį atspindi UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų skambučių, kurie inicijuoti UAB „Tele2“ Tinkle, kituose Lietuvos operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose bei užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose trukmė.

Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dydis tiriamuoju laikotarpiu kito taip (žr. 12 paveikslą):

- 2009 m. II - IV ketv. buvo 1856,33 mln. min.;
- lyginat metinius duomenis, 2010 m. – 2012 m. laikotarpiu Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dydis nuosekliai augo. 2011 m. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dydis augo 10,8 proc., lyginant su 2010 m. 2012 m. šios atitinkamos rinkos dydis augo apie 8,25 proc., lyginant su 2011 m.

12 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos dinamika, 2009 m. balandžio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu, mln. min.

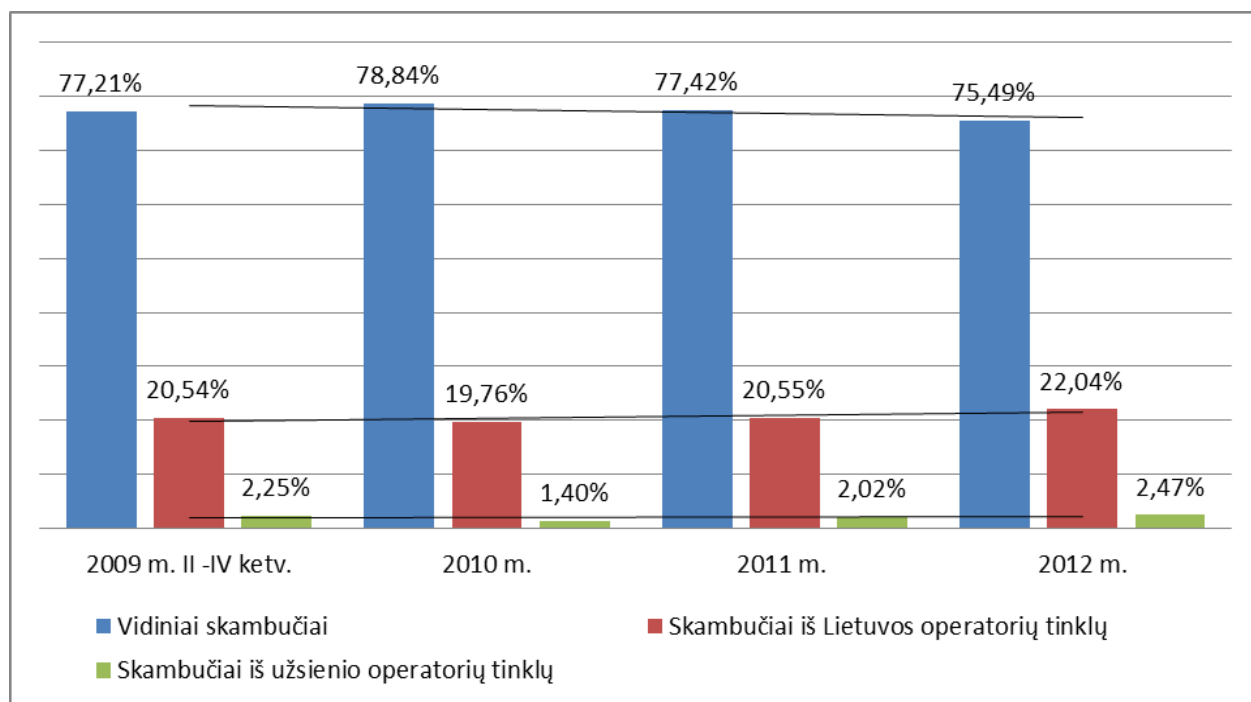

Šaltinis: UAB „Tele2“ Ketvirtinės ataskaitos.

Kaip matyti 13 paveiksle, tiriamuoju laikotarpiu didžiausią dalį visų UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, kaip ir Antrojo Rinkos tyrimo metu, sudarė UAB „Tele2“ vidiniai skambučiai, kurių dalis tiriamuoju laikotarpiu išliko stabili ir tik 2012 m. išryškėjo neženkli mažėjimo tendencija. Tuo tarpu UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, inicijuotų Lietuvos operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose ir inicijuotų užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose, dalis beveik nekito ir tik 2012 m. galima stebėti nuosaikų augimą.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodyta, jog itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginiu dominuojančios padėties rinkoje įrodymu. RRT konstatuoja, kad nagrinėjamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos atveju, UAB „Tele2“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėja Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje ir turi 100 proc. atitinkamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos.

13 paveikslas. UAB „Tele2“ Tinkle užbaigtų balso skambučių trukmės dinamika pagal balso skambučių kilmę, 2009 m. balandžio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu, proc.

Šaltinis: UAB „Tele2“ Ketvirtinės ataskaitos.

Išvada: RRT konstatuoja, UAB „Tele2“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos.

Įėjimo į rinką barjerai

Remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje pateiktais argumentais, nustatyta, kad kitas operatorius, suteikdamas savo abonentams galimybę susisiekti su UAB „Tele2“ Tinklo abonentais, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Tele2“, jokių kitu būdu kito operatoriaus abonentai neturi galimybės susisiekti su UAB „Tele2“ abonentais.

Kito ūkio subjekto abonto poreikis skambinti UAB „Tele2“ abonentui sukuria balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos paklausą. Kadangi tarp operatorių yra taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“, operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas balso skambutis, turi šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš UAB „Tele2“. Kadangi UAB „Tele2“ Tinklas yra vienintelė galima infrastruktūra teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle ir UAB „Tele2“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų, technologinis įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką barjeras yra absoliutus.

Todėl įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką naujiems rinkos dalyviams yra neįmanoma. Tai reiškia, kad operatorius, kurio viešajame ryšių tinkle yra inicijuojamas balso skambutis, skirtas UAB „Tele2“ abonentui, neturi jokios alternatyvos balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugai ir gali pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle tik iš UAB „Tele2“.

Išvada: RRT konstatuoja, kad įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką barjerai, dėl technologinių galimybių kitiems operatoriams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs.

Pirkėjo derybinė galia

Pirkėjo derybinė galia nusako kitų operatorių, t. y. balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos gavėjų (pirkėjų), galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjui (pardavėjui) UAB „Tele2“.

Pagal Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 8 punktą, vienpusė lemiama įtaka suprantama kaip operatoriaus galimybės veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjo derybinė galia egzistuoja, jei paslaugos teikėjams nusprendus padidinti kainas ar pabloginti parduodamo produkto savybes, klientai turi galimybę pasinaudoti atitinkamos rinkos siūlomų produktų alternatyvomis, t.y. tiriamos rinkos atveju – nepirkti balso skambučių užbaigimo paslaugos iš UAB „Tele2“.

Ūkio subjektas tiesiogiai nesusiduria su pirkėjo derybine galia atitinkamoje rinkoje, kai šioje atitinkamoje rinkoje jis yra vienintelis pardavėjas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę susisiekti su UAB „Tele2“ abonentu, privalo pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Tele2“ dėl paslaugos pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės negalimumo.

Pirkėjo derybinės galios nebuvimą Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje rodo šios aplinkybės:

1. UAB „Tele2“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių kainas. Ataskaitos 2.1 skyriuje nustatyta, kad viešieji ryšių tinklai yra sujungiami Ryšių linijomis, kurios, kaip ir kiti tinklo elementai, reikalingi viešųjų ryšių tinklams sujungti, yra su skambučių užbaigimo paslauga susijusi priemonė, be kurios technologiškai vienas operatorius negalėtų teikti skambučių užbaigimo paslaugos kitam operatoriui, o skambutis tarp skirtingų operatorių abonentų būtų neįmanomas. Antrojo Rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu susijusių priemonių kainos mažėjo dėl RRT taikomo reguliavimo ir, kad kiti operatoriai neturi derybinės galios UAB „Tele2“, o UAB „Tele2“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių kainas. Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad Antrojo Rinkos tyrimo metu identifikuotos problemos neišnyko ir, nesant reguliavimo UAB „Tele2“ turi ekonominį interesą bei galimybę vienašališkai nustatyti sau palankias su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių kainas.

2. UAB „Tele2“ turi motyvą ir, nesant *ex ante* reguliavimo galimybes nesuteikti prieigos prie savo Tinklo. Antrojo Rinkos tyrimo metu RRT konstatavo, kad UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu, tokiu būdu apsaugo save nuo potencialių konkurentų mažmeninėje rinkoje. Šio Rinkos tyrimo tiriamuoju laikotarpiu nustatyta, kad tik dėl Įsakymo Nr. 1V-1517 3.1 papunkčiu nustatyto įpareigojimo suteikti prieigą, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo paslaugos teikimu, UAB „Tele2“ neteko galimybės nesuteikti prieigos. Tačiau šio Rinkos tyrimo metu nebuvo nustatyta požymių, kurie būtų pakeitę UAB „Tele2“ motyvus ir, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigą.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Tele2“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms.

Kainos

RRT, vertindama balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas, nustatė, kad UAB „Tele2“ balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo tik dėl RRT reguliavimo. Šio Rinkos tyrimo metu pateiktose Anketose respondentai, tarp jų ir UAB „Tele2“ nurodė, kad nuo 2009 m. balandžio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina buvo vienoda ir siekė 0,288 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,144 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM), nuo 2010 m. sausio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo ir siekė 0,1804 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,0902 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM),

nuo 2011 m. sausio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina vėl atitinkamai mažėjo ir siekė 0,1251 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,0626 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM) ir galiausiai nuo 2012 m. sausio 1 d. taikyta balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina sumažėjo ir siekė 0,0699 lito už minutę (piko laiku, be PVM) ir 0,035 lito už minutę (ne piko laiku, be PVM).

Taip pat būtina pažymėti, kad Anketose nei UAB „Tele2“, nei kiti respondentai nenurodė, kad būtų taikomos mažesnės balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos, nei tos, kurios ir taip privalėjo mažėti dėl RRT taikomo reguliavimo. Visą tiriamąjį laikotarpį balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina mažėjo tik dėl Įsakymu Nr. 1V-1517, nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d. nustatytos taikomos balso skambučių užbaigimo aukščiausios kainų ribos ir dėl Laikinių priemonių, taikytų balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainai.

Tokiu būdu UAB „Tele2“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti Balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas bei kainas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. UAB „Tele2“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti Balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas bei kainas yra ribojami tik dėl RRT nustatytų atitinkamų įpareigojimų.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas.

Potenciali konkurencija

Balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle gali teikti tik UAB „Tele2“, kadangi UAB „Tele2“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų.

Potencialiai konkurencijai atsirasti didmeninėje Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nėra galimybės dėl esamo natūralaus technologinio barjero. Kitam operatoriui nėra įmanoma teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle. Kitas operatorius, teikdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą savame viešajame ryšių tinkle, nesudarys jokios konkurencijos UAB „Tele2“ jau teikiančiai balso skambučių užbaigimo paslaugą savo Tinkle.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje.

3.3.4. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos dydis, įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinė galia, kainos bei potenciali konkurencija) (žr. Ataskaitos 3.3.3 skyrių), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

1. UAB „Tele2“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos;
2. Įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems asmenims teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs;
3. UAB „Tele2“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Tele2“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms;
4. UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas;
5. UAB „Tele2“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje.

Atlikus konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje tyrimą, RRT daro išvadą, kad UAB „Tele2“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant

viešąsias telefono ryšio paslaugas. Konkurencinio spaudimo, kuris ribotų UAB „Tele2“ galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas, nėra, o UAB „Tele2“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas yra ribojami tik dėl RRT nustatytų atitinkamų įpareigojimų.

RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos problemas:

1. UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas;
2. UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės;
3. UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu;
4. UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Išvada: remiantis Ataskaitos 3.3.4 skyriuje išdėstytomis aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga.

3.3.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas

RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima balso skambučių perdavimą nuo UAB „Tele2“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „Tele2“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Tele2“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšių tinkle skambutis yra inicijuotas (žr. Ataskaitos 2.1 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Tele2“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos ir UAB „Tele2“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikėja (žr. Ataskaitos 3.3.1 skyrių).

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo (UAB „Tele2“) ir visi pagal Ataskaitos 2 priede nurodytus susiejimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys. UAB „Tele2“ Anketoje pažymėjo, kad UAB „Tele2“ akcininkas, turintis 100 proc. juridinio asmens UAB „Tele2“ turto ar reikalavimo teisės į turtą (įskaitant ir akcijas) dalis yra Tele2 Holding Lithuania AS (Talinas, Estija), veikiantis per Tele2 Holding Lithuania AS filialą (Vilnius, Lietuva). Rinkos tyrimo Anketoje UAB „Tele2“ nurodė vieną su bendrove susijusį juridinį asmenį – UAB „Tele2 fiksuotas ryšys“.

RRT konstatuoja, kad pagal požymius, kurie nurodyti Ataskaitos 2 priede, UAB „Tele2“ kartu su UAB „Tele2 fiksuotas ryšys“ sudaro vieną ūkio subjektą (toliau – ūkio subjektas UAB „Tele2“).

RRT konstatuoja, kad:

1. UAB „Tele2“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikėja ir jos teikiamą balso skambučių užbaigimo paslaugą privalo pirkti kiti ūkio subjektai, kurių teikiamų viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjai skambina UAB „Tele2“ abonentams;
2. UAB „Tele2“ kontroliuoja prieigą prie savo abonentų (natūrali technologinė aplinkybė);
3. UAB „Tele2“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainai;

4. UAB „Tele2“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su konkurencija, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainai, kadangi UAB „Tele2“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikėja;

5. UAB „Tele2“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigos prie Tinklo, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu;

6. UAB „Tele2“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti UAB „Tele2“ teikiamos balso skambučių užbaigimo paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas ir apriboti informaciją apie kitiems ūkio subjektams suteiktas balso skambučių užbaigimo paslaugos sąlygas.

RRT konstatuoja, kad: UAB „Tele2“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkos; įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Tele2“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs; UAB „Tele2“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia; UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas; UAB „Tele2“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje.

Išvada: atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato, kad ūkio subjektas UAB „Tele2“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje.

3.3.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Tele2“

Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymu, Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais, atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės ir kt. Prieigos direktyvos preambulės 5 pastraipoje teigiama, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir sujungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. O Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, jog nebūtų jokių apribojimų, kurie neleistų ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje derėtis tarpusavyje dėl susitarimų techniniais ar komerciniais prieigos ir (ar) sujungimo klausimais. Tuo tikslu Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, atsižvelgdamos į Pagrindų direktyvoje išdėstytus tikslus, turi skatinti ir, kur būtina, užtikrinti prieigos teikimą ir tinklų sujungimą. Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalies 2 pastraipoje ir 8 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi turėti galias, nustatyti tam tikrus įpareigojimus. Pažymėtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Elektroninių ryšių įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad elektroninių ryšių veiklą Lietuvos Respublikoje reguliuoja RRT ir kitos valstybės institucijos pagal Elektroninių ryšių įstatymo nustatytą kompetenciją. Elektroninių ryšių įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT yra Lietuvos Respublikos nacionalinė reguliavimo institucija Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos teisės aktų prasme.

Taigi, RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi turi imtis atitinkamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Taisyklių 8.3 papunktyje nurodyta, kad trečiasis rinkos tyrimo procedūros etapas yra Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (ar) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Taisyklių V skyriuje (Taisyklių 20–23 punktuose) yra nustatyta įpareigojimų nustatymo, pakeitimo ir panaikinimo procedūra.

Taisyklių 20 punkte nurodyta, kad nustatčius, kad konkurencija atitinkamoje rinkoje nėra veiksminga, RRT nustato įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Įpareigojimai nustatomi vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, taip pat vadovaujantis ir atsižvelgiant į Taisyklių 5 punkte nurodytus teisės aktus.

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodyta, kad RRT, atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai yra tinkami konkrečiu atveju, ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, gali nustatyti šiuos įpareigojimus:

- 1) skaidrumo įpareigojimą;
- 2) nediskriminavimo įpareigojimą;
- 3) apskaitos atskyrimo įpareigojimą;
- 4) įpareigojimą suteikti prieigą;
- 5) kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus;
- 6) funkcinio atskyrimo įpareigojimą;
- 7) įpareigojimus, susijusius su paslaugų galutiniams paslaugų gavėjams teikimu.

Taisyklių 21 punkte nurodyta, jei didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams, kuriems įpareigojimai, susiję su atitinkama rinka, jau buvo nustatyti anksčiau, RRT palieka galioti jau nustatytus įpareigojimus arba juos pakeičia (įskaitant ir naujų įpareigojimų nustatymą ir (ar) nustatytų įpareigojimų panaikinimą). Nustatydamas įpareigojimus ar juos pakeisdama RRT nurodo naujų arba pakeistų įpareigojimų vykdymo pradžios momentą.

Taisyklių 23 punkte nurodyta, kad įpareigojimai panaikinami Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 7 dalyje nustatytais atvejais, sąlygomis ir tvarka.

Pastebėtina tai, kad Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, jog nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, turi būti proporcingi ir pateisinami, atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 pastraipoje pabrėžiama, kad ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką, nustatant atitinkamą įpareigojimą, būtina pagrįsti, kad nustatomas įpareigojimas yra tikslingas ir proporcingas nustatytai problemai spręsti. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos nustatytas įpareigojimas turi būti proporcingas sprendžiamai problemai. Šios nuostatos yra nurodytos ir Elektroninių ryšių įstatyme. Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT konkrečius įpareigojimus nustato atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai tinkami konkrečiu atveju. O Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad RRT nustatomi įpareigojimai turi būti pagrįsti, atitikti nustatytos problemos prigimtį, būti proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad RRT, nustatydamas įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektui, turi atsižvelgti (Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 20 dalis) į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (arba) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrinti šių sutarčių ir (arba) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Atsižvelgdama į Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos nuostatas, RRT ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, parinks įpareigojimus, kurie iš jų tinkami ir atitinka šioje Ataskaitoje nustatytų problemų prigimtį, o taip pat yra proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje. Nustatydamas įpareigojimus ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, RRT taip pat atsižvelgs į Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Šios rekomendacijos 1 straipsnis nurodo, jog ūkio subjektams, kuriems yra nustatytas kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainos turėtų būti nustatytos atsižvelgiant į efektyviai veikiančio operatoriaus patiriamas sąnaudas, o balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos Tinkluose turi būti simetriškos.

Kaip nustatyta Ataskaitos 3.3.5 skyriuje, ūkio subjektas UAB „Tele2“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje, todėl RRT, vadovaudamasi Elektroninių

ryšių įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių).

UAB „Tele2“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia padaryti įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos kainai ir kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms. Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia atsirasti savaiminei konkurencijai ir sudaro sąlygas UAB „Tele2“ piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi rinkoje.

Atsižvelgiant į tai, kad nurodytos konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje problemos (žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių) nuo Antrojo Rinkos tyrimo iš esmės nepakito, jas iš dalies sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnyje, skaidrumo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnyje, nediskriminavimo įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnyje, ir kainų kontrolės įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje.

Ūkio subjektui UAB „Tele2“ paliekami galioti visa apimtimi Įsakymo Nr. 1V-1517 3.1 papunktyje nustatytas įpareigojimas suteikti prieigą, 3.2 papunktyje nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas ir 3.3 papunktyje nustatytas skaidrumo įpareigojimas, bei pakeičiamas 4 punkte nustatytas kainų kontrolės įpareigojimas.

Įpareigojimas suteikti prieigą

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Tele2“ Įsakymo Nr. 1V-1517 3.1 papunktyje išdėstyta apimtimi nustatytą įpareigojimą suteikti prieigą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1–3, 5, 6 ir 9 punktuose. Šis įpareigojimas sprendžia šią konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje problemą:

– UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių).

Paliekamas galioti įpareigojimas suteikti prieigą kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į mažmenines viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių viešųjų telefono ryšio paslaugų pasirinkimo galimybes.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Tele2“ paliekamas galioti įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas UAB „Tele2“ privalo suteikti balso skambučių užbaigimo paslaugą tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl prieigos suteikimo yra priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti prieigą, apribojama konkurencija mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose, be to, RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti prieigą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 22 straipsnio 2 dalį, kas pailgintų prieigos suteikimo trukmę.

Nediskriminavimo įpareigojimas

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Tele2“ Įsakymo Nr. 1V-1517 3.2 papunktyje išdėstyta apimtimi nustatytą nediskriminavimo įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje problemas (žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių):

– UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „Tele2“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu (3 konkurencijos problema).

Paliekamas galioti nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins kitiems ūkio subjektams, kad jų galimybės konkuruoti su ūkio subjektu UAB „Tele2“ nebus įtakotos galimo ūkio subjekto UAB „Tele2“ diskriminacinio elgesio, taikant skirtingas kainas ar kitas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimo sąlygas kitiems ūkio subjektams, sau, savo padaliniais ar dukterinėms įmonėms, ir sukurs prielaidas kitiems ūkio subjektams adaptuoti savo elgesį mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose priklausomai nuo situacijos didmeninėse rinkose. Nediskriminavimo įpareigojimas užtikrins, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos pirkėjo, o kartu ir jo abonentų (galutinių paslaugų gavėjų), interesai nebus pažeisti diskriminacinės praktikos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Tele2“ nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje bei 2 straipsnio 1 dalyje.

Skaidrumo įpareigojimas

RRT palieka galioti ūkio subjektui UAB „Tele2“ Įsakymo Nr. 1V-1517 3.3 papunktyje išdėstyta apimtimi nustatytą skaidrumo įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 5 punkte bei to paties straipsnio 2 dalyje.

Paliekamas galioti skaidrumo įpareigojimas užtikrins galimybę stebėti nediskriminavimo, kainų kontrolės bei prieigos įpareigojimų laikymąsi. Taip pat skaidrumo įpareigojimas palengvina antikonkurencinio elgesio stebėjimą bei kitiems ūkio subjektams padidina tikrumą, kad balso skambučių užbaigimo paslauga Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje teikiama jų nediskriminuojant, taip pat užtikrins geresnes galimybes prognozuoti rinką bei jos stabilumą.

Įpareigojimas yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes apima tik būtinos įsitikinti, kad nėra konkurenciją ribojančių veiksmų informacijos pateikimą bei skelbimą, o taip pat būtinos tinklų sujungimui įvykdyti informacijos pateikimą bei skelbimą.

Kainų kontrolės įpareigojimas

RRT keičia ūkio subjektui UAB „Tele2“ Įsakymo Nr. 1V-1517 4 punkte išdėstyta apimtimi nustatytą kainų kontrolės įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle rinkoje problemas (žr. Ataskaitos 3.3.4 skyrių):

- UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas (1 konkurencijos problema);

- UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

- UAB „Tele2“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones (4 konkurencijos problema).

UAB „Tele2“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas bei kainas yra ribojami tik dėl RRT ūkio subjektui nustatytų atitinkamų įpareigojimų. Siekiant ir toliau riboti ūkio subjekto galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų kainas, tokiu būdu apribojant konkurenciją teikiant viešąsias judriojo telefono ryšio paslaugas, RRT nuomone, tikslinga palikti galioti kainų kontrolės įpareigojimą. Palikus galioti kainų kontrolės įpareigojimą, bus ribojamos UAB „Tele2“ galimybės ir motyvai vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų sąlygas.

Antrojo Rinkos tyrimo metu, siekiant spręsti to rinkos tyrimo metu nustatytas problemas, ūkio subjektui UAB „Tele2“ buvo nustatyti įpareigojimai šioms paslaugoms: balso skambučių

užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugai ir su balso skambučių užbaigimu UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių paslaugai.

Kainų kontrolės įpareigojimo peržiūra

Įpareigojimu, nustatytu balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugai, buvo siekiama paspartinti balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainų mažinimą iki 2008 m. RRT apskaičiuotų ir patvirtintų efektyviai veikiančio operatoriaus LRAIC sąnaudų⁷, o taip pat sukurti mechanizmą, reikalingą įgyvendinti Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus.

Pastebėtina tai, kad Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo 11 punkte nurodyta, jog balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos, grindžiamos einamosiomis sąnaudomis, o sąnaudos turi būti skaičiuojamos remiantis „iš apačios į viršų“ ilgojo laikotarpio padidėjimo sąnaudų (*angl. Bottom-Up Long Run Incremental Cost, BU-LRIC*) skaičiavimo principais, turėjo būti nustatytos iki 2012 m. gruodžio 31 d. RRT iki 2012 m. gruodžio 31 d. nebuvo įdiegusi BU-LRIC modelio ir dėl to negalėjo nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainų atsižvelgiant į „grynąsias“ BU-LRIC (arba BU-LRAIC (*angl. Bottom-Up Long Run Average Incremental Cost*) sąnaudas. Tačiau siekdama sudaryti sąlygas įgyvendinti Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, RRT, nustatė Laikinasias priemones dėl balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų kainų. Laikinosios priemonės įsigaliojo nuo 2013 m. sausio 1 d. ir turėjo galioti iki įsigalios RRT sprendimas, kuriuo, atsižvelgiant į Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyto BU-LRAIC apskaitos modelio duomenimis, bus nustatytos balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų kainos, tačiau ne ilgiau nei iki 2013 m. rugsėjo 30 d. Kadangi numatytas BU-LRIC apskaitos modelis iki 2013 m. rugsėjo 30 d. nebuvo įdiegtas, RRT neturėjo galimybės apskaičiuoti balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainos, atsižvelgiant į Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyto BU-LRAIC apskaitos modelio duomenis ir nepriėmė atitinkamo sprendimo.

Nuo 2013 m. spalio 1 d. Laikinosios priemonės nustojo galioti, tačiau nepaisant to, ūkio subjektas UAB „Tele2“ ir toliau taiko 3,60 ct/min kainą už balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugas. Laikinosiomis priemonėmis nustatytos kainos yra pateiktos 5 lentelėje.

5 lentelė. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos, nustatytos Laikinosiomis priemonėmis

Paslauga	Nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2013 m. kovo 31 d.	Nuo 2013 m. balandžio 1 d. iki 2013 m. rugsėjo 30 d.
Balso skambučių užbaigimas, ct/min.	5,60	3,60
Balso skambučių užbaigimas piko laiku, ct/min.*	6,99	3,60
Balso skambučių užbaigimas ne piko laiku, ct/min.**	3,50	3,60
Lentelės pastabos: *Piko laikas: nuo 8.00 iki 20.00 val. darbo dienomis **Ne piko laikas: nuo 20.00 iki 8.00 val. darbo dienomis, visą parą poilsio ir švenčių dienomis.		

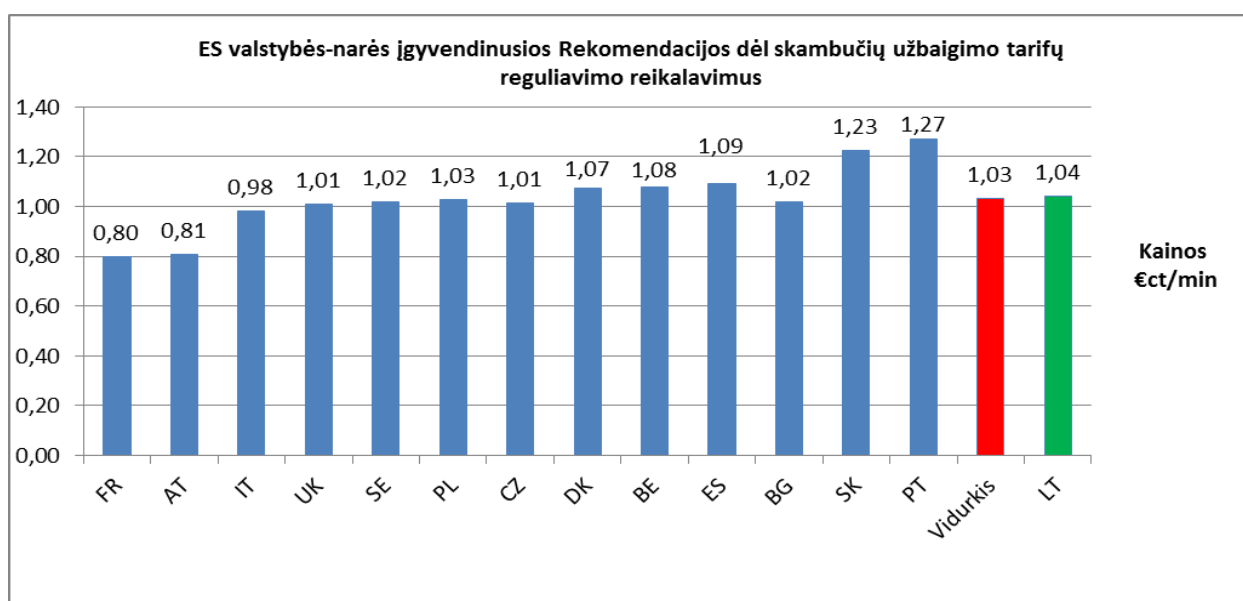
Vienas iš elektroninių ryšių reguliavimo tikslų yra plėsti vidaus rinką. Viena iš vidaus rinkos plėtros sąlygų yra panašių veiklos sąlygų, ypač analogiškų paslaugų kainų egzistavimas

⁷ Ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose Tinkluose, bei susijusių priemonių kainos, nustatytos RRT direktoriaus 2009 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. 1V-727 „Dėl ūkio subjektų UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Omnitel“, efektyviai veikiančių konkurencinėse rinkose, balso skambučių užbaigimo atitinkamuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose ir susijusių priemonių kainų nustatymo“.

visoje Europos Sąjungoje. Atsižvelgiant į tai, buvo atlikta faktiškai visose Europos Sąjungos valstybėse narėse taikomų balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainų analizė. Informacija buvo nagrinėta, vertinant faktiškai 2014 m. vasario 21 d. taikomas balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainas tiek bendrame balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainų kontekste, tiek atskirai išskiriant Europos Sąjungos valstybes, kuriose balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainos buvo nustatytos pagal „grynąsias“ BU-LRIC apskaitos modelio sąnaudas.

Buvo nustatyta, kad šiuo metu faktiškai taikomos ir laikinosiomis priemonėmis nustatytos kainos, t. y. 3,60 ct/min (be PVM, bet kuriuo paros metu), atitinka Europos Sąjungos valstybių, kurios jau yra įgyvendinusios Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus ir balso skambučių užbaigimo paslaugos kainas nustatė pagal įdiegtus BU-LRIC apskaitos modelius vidurkį.

14 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų palyginimas Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įgyvendinusiiose valstybėse ir Lietuvoje

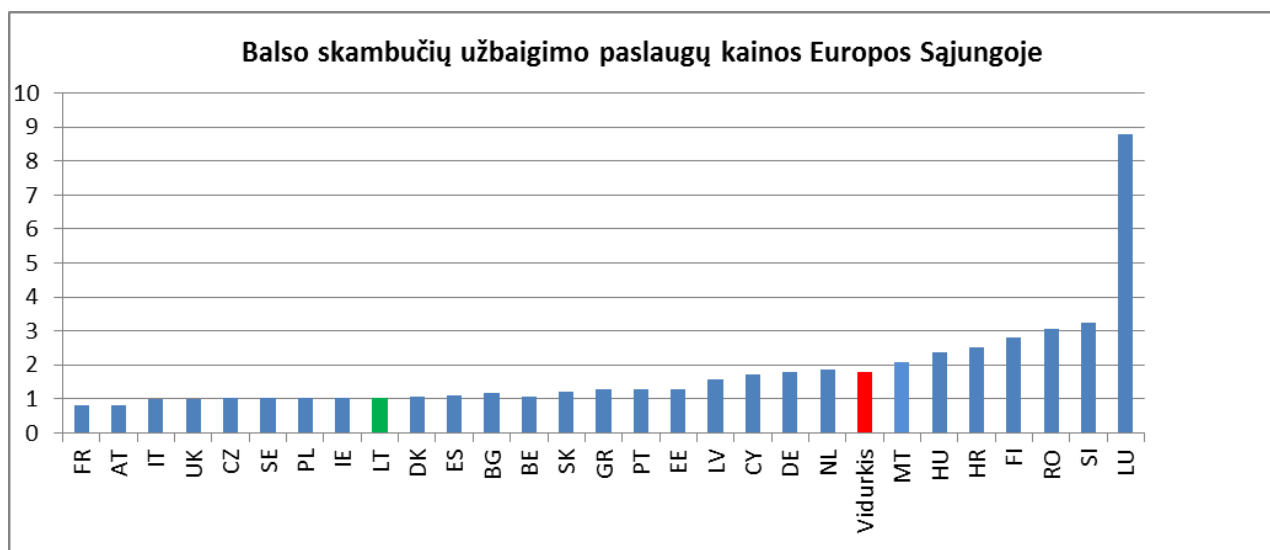

Šaltinis: RRT, BEREC.

14 paveiksle pateikta informacija, atspindi balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas valstybėse, kurios jau taiko „grynosiomis“ BU-LRIC modelio sąnaudomis grįstas kainas, šių kainų vidurkį bei Lietuvoje taikomas balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas. Kainos lentelėje nurodytos euro centais už minutę ir yra palyginamos tarpusavyje, todėl galima lyginti Lietuvos bei kitų Europos Sąjungos valstybių taikomas kainas. Didžiausia balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina iš valstybių, kurios iki rinkos tyrimo laikotarpio pabaigos įgyvendino Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo, yra taikoma Portugalijoje, kur kaina siekia 1,27 EUR ct/min, mažiausia kaina taikoma Prancūzijoje – 0,8 EUR ct/min. Visų Europos Sąjungos valstybių, balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainas nustačiusių atsižvelgiant į „grynąsias“ BU-LRIC sąnaudas, vidurkis siekia 1,0312 EUR ct/min, o Lietuvoje taikoma kaina yra šiek tiek aukščiau vidurkio – 1,0426 EUR ct/min.

Pažymėtina, kad Lietuvoje šiuo metu taikomos balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos yra mažesnės už kitų Europos Sąjungos narių taikomas atitinkamų paslaugų kainas (15 paveikslas).

15 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos Europos Sąjungoje

Šaltinis: RRT, BEREC.

Svarbu pažymėti, kad Lietuvos Respublikos siena ribojasi ne tik su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis, bet ir su Baltarusija ir Rusija. Lietuva taip pat turi prekybinių santykių ne su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis. Taigi, atliekant balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų vertinimo analizę, reikia įvertinti ir balso skambučių užbaigimo srautus su ne Europos Sąjungos valstybėmis narėmis. Atsižvelgiant į tai, RRT BEREC vykdyto klausimyno apie tarpvalstybinių balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifus, srautus ir pajamas duomenimis, nustatė, kad vidutiniai balso skambučių užbaigimo srautai (minutėmis) su Europos Sąjunga yra tik 1,8 karto didesni lyginant su ne Europos Sąjungos valstybėmis. Pažymėtina ir tai, kad vidutinės Lietuvos operatorių patiriamos sąnaudos balso skambučių užbaigiant ne Europos Sąjungos valstybėse narėse yra 2,6 karto didesnės nei Europos Sąjungoje patiriamos išlaidos.

Svarbu pažymėti, kad RRT organizuotos viešosios konsultacijos dėl skambučių užbaigimo viešuosiuose fiksuotojo ir judriojo ryšio tinkluose aukščiausios kainų ribos nustatymo metu (viešoji konsultacija vyko nuo 2012 m. lapkričio 14 d iki 2012 m. lapkričio 29 d.) Lietuvoje veikiantys operatoriai vieningai pasisakė, kad balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos neturėtų būti mažesnės nei kainos, nustatytos kitose Europos Sąjungos valstybėse. Laikantis nediskriminavimo principo bei taikant vienodus, vienus iš mažiausių Europos Sąjungoje balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifus tiek Lietuvos, tiek užsienio operatoriams, ilgą laiką Lietuvos operatoriai subsidijavo kitų Europos Sąjungos valstybių operatorius. Siekiant, kad nepasikartotų aukščiau aptarta situacija, kai Lietuvos operatoriai patiria išlaidas dėl taikomo vieno iš mažiausio Europos Sąjungoje balso skambučių užbaigimo paslaugos tarifo, tikslinga nustatyti kainų kontrolės metodą, atsižvelgiant ir į kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse taikomus balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifus.

Siekiant efektyvaus ir vieningo balso skambučių užbaigimo paslaugų reguliavimo Europos Sąjungos mastu ir įvertinus balso skambučių užbaigimo paslaugos kainas, taikomas Europos Sąjungos valstybėse narėse, kurios faktiškai yra įgyvendinusios Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo keliamus reikalavimus, RRT nuomone, Bendroje pozicijoje dėl priemonių minimas kitas kainų kontrolės metodas – kainų kontrolės metodas, atsižvelgiant į kitų šalių patirtį (angl. *Benchmarking*) yra pats tinkamiausias nustatant kainų kontrolės įpareigojimą esamoje situacijoje, nes pagal RRT turimą informaciją, šios rinkos tyrimo laikotarpiu jau yra trylika valstybių narių, kurios yra įdiegusios BU-LRIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo ir jau yra pasiekusios joje keliamus reikalavimus. Taip pat, Bendroje pozicijoje dėl skambučių užbaigimo kainų simetrijos minimas balso skambučių užbaigimo paslaugos kainų simetriškumas turėtų būti užtikrinamas ne tik

nacionaliniu, bet ir visos Europos Sąjungos mastu. Todėl ši informacija ir 14 paveiksle pateikti duomenys yra reprezentatyvūs ir leidžia RRT įvertinti kitų valstybių patirtį bei remiantis šia patirtimi nustatyti tokias balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas, kurios atitiktų Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo keliamus tikslus bei reikalavimus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, RRT negali apskaičiuoti balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainos, atsižvelgiant į Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyto BU-LRAIC apskaitos modelio duomenis, todėl yra tikslinga nustatyti balso skambučių ūkio subjekto UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainas, kurios bus apskaičiuotos pagal kainų kontrolės metodą, atsižvelgiant į kitų valstybių patirtį (angl. *Benchmarking*). Tai yra balso skambučių užbaigimo Tinkluose paslaugų kainos turi būti ne didesnės nei valstybių, įdiegusių „grynųjų“ BU-LRIC sąnaudų apskaitos modelį pagal Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, skaičiavimų rezultatų vidurkį. Tokios kainos, RRT nuomone, visiškai atitinka Rekomendacijos 12 punkto nuostatą, kad po 2014 m. liepos 1 d. „alternatyvių metodikų taikymo rezultatai neturėtų viršyti vidutinių skambučių užbaigimo tarifų, kuriuos taikydamos rekomenduojamą sąnaudų metodiką nustatė nacionalinės reguliavimo institucijos“.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, RRT konstatuoja, kad tikslinga pakeisti Įsakymo Nr. 1V-1517 4.1, 4.2 ir 4.3 papunkčiuose nustatytą kainų kontrolės įpareigojimą ir jį išdėstyti taip:

Ūkio subjektas UAB „Tele2“ privalo užtikrinti, kad:

1. balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei RRT nustatyta balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kaina. RRT, balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainą nustatys, atsižvelgdama į Europos Sąjungos valstybių narių, pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, apskaičiuotų „grynųjų“ BU-LRIC sąnaudų vidurkį;

2. iki RRT apskaičiuos ir nustatys 1 punkte nurodytą balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainą, balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei 3,6 ct/min. (be PVM) bet kuriuo paros metu.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ribojant UAB „Tele2“ galimybes nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų kainas sau palankia linkme, bus skatinama konkurencija teikiant elektroninių ryšių paslaugas. Įpareigojimas atitinka elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principus ir yra proporcingas. Įpareigojimas ribos ūkio subjekto UAB „Tele2“ galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų kainas, tačiau užtikrins, kad UAB „Tele2“ padengs šioms paslaugoms teikti patiriamas neišvengiamas sąnaudas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas nustatys RRT, todėl ūkio subjektas nepatirs sąnaudų apskaitos sistemų, reikalingų kainoms apskaičiuoti, diegimo ir palaikymo naštos.

Antrojo Rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad UAB „Tele2“ turi galimybių ir motyvų taikyti papildomus užmokesčius už viešųjų ryšių tinklų sujungimą, nors pats tokių užmokesčių kitiems judriojo ryšio operatoriams nemokėjo. Siekdama spręsti šią problemą, RRT Antrojo Rinkos tyrimo metu ūkio subjektui UAB „Tele2“ buvo nustačiusi tokius kainų kontrolės įpareigojimus:

1. „Kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Tele2“ yra sujungęs savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšio tinklu, ūkio subjektas UAB „Tele2“ privalo nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t. y. ūkio subjektas UAB „Tele2“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešo telefono ryšio tinklą su UAB „Tele2“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su Balso skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame judriojo

telefono ryšio tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones, UAB „Tele2“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius;

2. Kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Tele2“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju telefono ryšių tinklu:

2.1. UAB „Tele2“ privalo leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį telefono ryšio tinklą su UAB „Tele2“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Tele2“;

2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų“.

Ataskaitos 3.3.4 skyriuje buvo konstatuota, kad UAB „Tele2“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų sąlygas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant viešąsias judriojo telefono ryšio paslaugas. RRT nuomone, siekiant riboti ūkio subjekto galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugos sąlygas ir išvengti Antrojo Rinkos tyrimo metu nustatytų problemų – vienašališkų užmokesčių už Tinklų sujungimą nustatymo ir taikymo – tikslinga palikti galioti kainų kontrolės įpareigojimą, nustatytą su balso skambučių užbaigimu UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu susijusioms priemonėms.

RRT nuomone, tikslinga pakeisti Įsakymo Nr. 1V-1517 4.4 papunktyje nustatytą kainų kontrolės įpareigojimą ir jį išdėstyti taip:

1. Kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Tele2“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Tele2“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „Tele2“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Tele2“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones.

2. Kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Tele2“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

2.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „Tele2“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Tele2“;

2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

Įpareigojimas yra proporcingas, nes ribos ūkio subjekto UAB „Tele2“ galimybes vienašališkai nustatyti užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes skatins konkurenciją elektroninių ryšių rinkoje ir užtikrins mažiausią būtiną reguliavimą.

Išvados: Ūkio subjektui UAB „Tele2“ keičiami kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimai, nurodyti Įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje.

1. Ūkio subjektas UAB „Tele2“ privalo:

1.1. užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei RRT nustatyta balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kaina. RRT, balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainą nustatys, atsižvelgdama į Europos Sąjungos valstybių narių, pagal Rekomendaciją dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus, apskaičiuotą „grynujų“ BU-LRIC sąnaudų vidurkį;

1.2. užtikrinti, kad iki RRT apskaičiuos ir nustatys 1.1 papunktyje nurodytą balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kainą, balso skambučių užbaigimo

UAB „Tele2“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei 3,6 ct/min. (be PVM) bet kuriuo paros metu;

1.3. kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Tele2“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Tele2“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „Tele2“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Tele2“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Tele2“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones;

1.4. kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Tele2“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

1.4.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „Tele2“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Tele2“;

1.4.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

3.4. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „MEDIAFON“ TINKLE RINKOS TYRIMAS

3.4.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas

Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad:

1. UAB „Mediafon“ Tinkle teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima skambučių perdavimą nuo UAB „Mediafon“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „Mediafon“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Mediafon“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšio tinkle balso skambutis yra inicijuotas;

2. remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje atlikta balso skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumo iš paklausos ir pasiūlos pusės analize, darytina išvada, kad balso skambučių užbaigimo paslauga, teikiama UAB „Mediafon“ Tinkle, nėra pakeičiama iš pasiūlos ir paklausos pusės;

3. kaip nustatoma Ataskaitos 2.3 skyriuje, Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkos geografinė teritorija atitinka UAB „Mediafon“ Tinklo aprėpiamą teritoriją. UAB „Mediafon“ Anketoje nurodė, kad balso skambučių užbaigimo paslaugą teikia ar per Trumpą laikotarpį galėtų pradėti teikti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Išvada: UAB „Mediafon“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje.

3.4.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT, apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinką, išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatoma, ar konkurencija šioje rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos dydis;
2. įėjimo į rinką barjerų dydis;
3. pirkėjo derybinė galia;
4. kainos;
5. potenciali konkurencija.

Naudojant šiuos kriterijus, įvertinamas konkurencijos veiksmingumas Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje.

3.4.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas

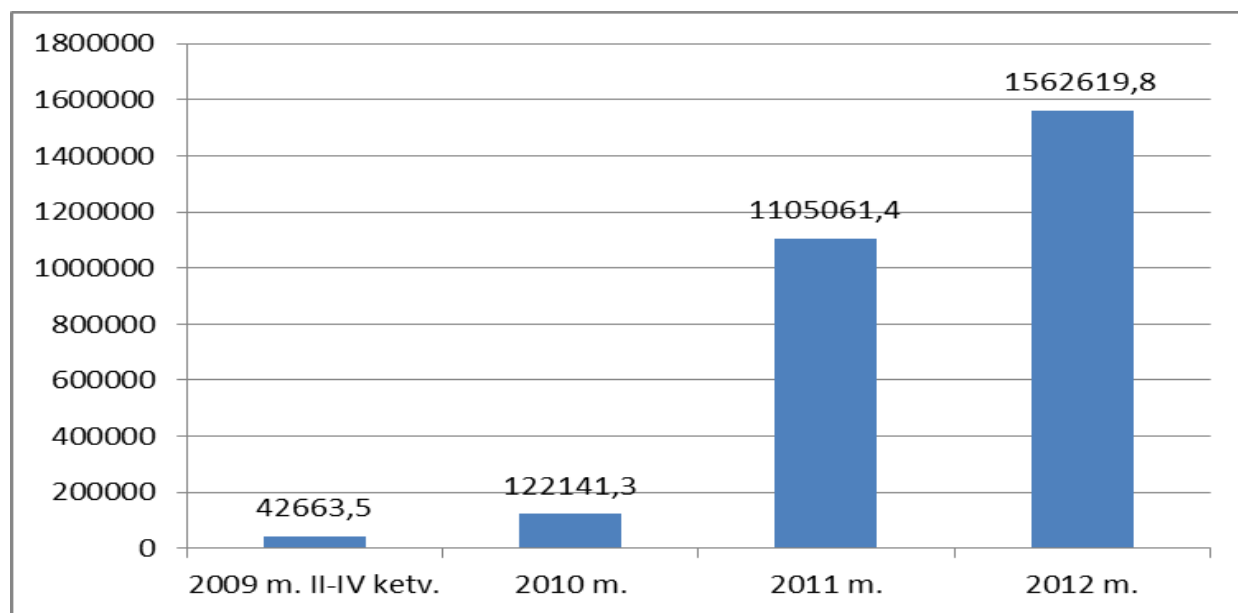
RRT, apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinką, atlieka konkurencijos veiksmingumo šioje rinkoje tyrimą. Ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga nustatoma vadovaujantis šios Ataskaitos 3.4.2 skyriuje nurodytais kriterijais, kuriais remiantis vertinamos UAB „Mediafon“ galimybės veikti nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir vartotojų.

Rinkos dydis

Šios rinkos dydis matuojamas UAB „Mediafon“ Tinkle užbaigtų pokalbių trukme, minutėmis. Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkos dydį atspindi UAB „Mediafon“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, kurie inicijuoti kituose Lietuvos operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose bei užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose trukmė.

Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkos dydis tiriamuoju laikotarpiu kito taip (žr. 16 paveikslą): 2009 m. II – IV ketv. buvo 42 663,5 min., 2010 m. 122 141,3 min., o nuo 2011 m. kasmet ženkliai augo – 2011 m. siekė 1 105 061,4 min., o 2012 m. – 1 562 619,8 min.

16 paveikslas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkos dinamika, 2009 m. balandžio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu, min.

Šaltinis: UAB „Mediafon“ patikslinti Anketos duomenys.

Tiriamuoju laikotarpiu didžiausią dalį visų UAB „Mediafon“ Tinkle užbaigtų balso skambučių sudarė balso skambučiai inicijuoti Lietuvos operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose, mažesnę – balso skambučiai inicijuoti užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose. UAB „Mediafon“ neinicijuoja ir todėl neužbaigia vidinių skambučių.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodyta, jog itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginiu dominuojančios padėties rinkoje įrodymu. RRT konstatuoja, kad nagrinėjamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkos atveju, UAB „Mediafon“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėja Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje ir turi 100 proc. atitinkamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkos.

Išvada: RRT konstatuoja, UAB „Mediafon“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkos.

Įėjimo į rinką barjerai

Remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje pateiktais argumentais, nustatyta, kad kitas operatorius, suteikdamas savo abonentams galimybę susisiekti su UAB „Mediafon“ Tinklo abonentais, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Mediafon“, jokių kitu būdu kito operatoriaus abonentai neturi galimybės susisiekti su UAB „Mediafon“ abonentais.

Kito ūkio subjekto abonto poreikis skambinti UAB „Mediafon“ abonentui sukuria Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos paklausą. Kadangi tarp operatorių yra taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“, operatorius, kurio Tinkle yra inicijuojamas balso skambutis, turi šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš UAB „Mediafon“. Kadangi UAB „Mediafon“ Tinklas yra vienintelė galima infrastruktūra teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Mediafon“ Tinkle ir UAB „Mediafon“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų, technologinis įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinką barjeras yra absoliutus.

Todėl įeiti į Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinką naujiems rinkos dalyviams yra neįmanoma. Tai reiškia, kad operatorius, kurio viešajame ryšių tinkle yra inicijuojamas balso skambutis, skirtas UAB „Mediafon“ abonentui, neturi jokios alternatyvos balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugai ir gali pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Mediafon“ Tinkle tik iš UAB „Mediafon“.

Išvada: RRT konstatuoja, kad įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinką barjerai, dėl technologinių galimybių kitiems operatoriams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Mediafon“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs.

Pirkėjo derybinė galia

Pirkėjo derybinė galia nusako kitų operatorių, t. y. balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos gavėjų (pirkėjų), galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjui (pardavėjui) UAB „Mediafon“.

Pagal Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 8 punktą, vienpusė lemiamą įtaka suprantama kaip operatoriaus galimybės veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjo derybinė galia egzistuoja, jei paslaugos teikėjams nusprendus padidinti kainas ar pabloginti parduodamo produkto savybes, klientai turi galimybę pasinaudoti atitinkamos rinkos siūlomų produktų alternatyvomis, t.y. tiriamos rinkos atveju – nepirkti balso skambučių užbaigimo paslaugos iš UAB „Mediafon“.

Ūkio subjektas tiesiogiai nesusiduria su pirkėjo derybine galia atitinkamoje rinkoje, kai šioje atitinkamoje rinkoje jis yra vienintelis pardavėjas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę susisiekti su UAB „Mediafon“ abonentu, privalo pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Mediafon“ dėl paslaugos pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės negalimumo.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Mediafon“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Mediafon“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms.

Kainos

Kaip rodo Anketoje pateikti duomenys, didžiausia UAB „Mediafon“ 2012 m. taikyta kaina už balso skambučių užbaigimą UAB „Mediafon“ Tinkle buvo 10 ct/min. piko metu, 6 ct/min. nepiko metu ir 6 ct (be PVM) už balso skambučio sudarymą, kai tuo pačiu metu RRT nustatyta balso skambučio užbaigimo paslaugos kaina reguliuojamiems ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose siekė tik 6,99 ct/min. piko metu ir 3,5 ct/min. nepiko metu (be PVM). Todėl taikydama per dideles balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kainas, UAB „Mediafon“ sudaro kliūtis efektyviai konkurencijai dėl galutinių paslaugų gavėjų, kadangi operatoriai, kurių abonentai skambina į UAB „Mediafon“ Tinklą, mokėdami UAB „Mediafon“ taikomas per dideles balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kainas, patiria daugiau sąnaudų, o tuo pačiu dėl per didelių kainų UAB „Mediafon“ gauna nepagrįstai daugiau pajamų.

Išvada: UAB „Mediafon“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kainas.

Potenciali konkurencija

Skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Mediafon“ Tinkle gali teikti tik UAB „Mediafon“, kadangi UAB „Mediafon“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų.

Potencialiai konkurencijai atsirasti didmeninėje Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje nėra galimybės dėl esamo natūralaus technologinio barjero. Kitam operatoriui nėra įmanoma teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Mediafon“ Tinkle. Kitas operatorius, teikdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą savame viešajame ryšių tinkle, nesudarys jokios konkurencijos UAB „Mediafon“ jau teikiančiai balso skambučių užbaigimo paslaugą savo Tinkle.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Mediafon“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje.

3.4.4. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos dydis, įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinė galia, kainos bei potenciali konkurencija) (žr. Ataskaitos 3.4.3 skyrių), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

1. UAB „Mediafon“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkos;

2. įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems asmenims teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Mediafon“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs;

3. UAB „Mediafon“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Mediafon“ taikomoms balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms;

4. UAB „Mediafon“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kainas.

5. UAB „Mediafon“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje.

Atlikus konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje tyrimą, RRT daro išvadą, kad UAB „Mediafon“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų kainas ir sąlygas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. Konkurencinio spaudimo, kuris ribotų UAB „Mediafon“ galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų kainas ir sąlygas, nėra, o UAB „Mediafon“ galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas galėtų riboti tik RRT nustatyti atitinkami įpareigojimai.

RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos problemas:

1. UAB „Mediafon“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kainas;

2. UAB „Mediafon“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės;

3. UAB „Mediafon“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikimu;

4. UAB „Mediafon“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Išvada: remiantis Ataskaitos 3.4.4 skyriuje išdėstytomis aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga.

3.4.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas

RRT konstatuoja, kad UAB „Mediafon“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima balso skambučių perdavimą nuo UAB „Mediafon“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „Mediafon“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Mediafon“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšių tinkle balso skambutis yra inicijuotas (žr. Ataskaitos 2.1 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Mediafon“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Mediafon“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkos ir UAB „Mediafon“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikėja (žr. Ataskaitos 3.4.1 skyrių).

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo (UAB „Mediafon“) ir visi pagal Ataskaitos 2 priede nurodytus susiejimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys. UAB „Mediafon“ Anketoje nurodė, kad UAB „Mediafon“ akcijas valdė UAB „MG Baltic Media“ (51 proc.) ir „Realcom Limited“ (46 proc.).

Anketoje UAB „Mediafon“ nurodė 6 tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamus juridinius asmenis bei kitus su bendrove susijusius juridinius asmenis (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Su UAB „Mediafon“ susiję juridiniai asmenys

Susijusio juridinio asmens pavadinimas	Sąsajos pobūdis	Pagrindinės veiklos, vykdytos tiriamuoju laikotarpiu	Valstybė, kurioje registruotas juridinis asmuo	Ar priklauso juridinio asmens grupei
UAB „Euro Loto“	Dukterinė bendrovė	Veiklos nevykdo	Lietuva	Taip
Mediapro Georgia Ltd	Dukterinė bendrovė	Numerio perkėlimo paslaugos	Gruzija	Ne
NP Systems LLC	Dukterinė bendrovė	Numerio perkėlimo paslaugos	Azerbaidžanas	Ne
NP Base SRL	Dukterinė bendrovė	Numerio perkėlimo paslaugos	Moldova	Ne
NP Systems SRL	Dukterinė bendrovė	Numerio perkėlimo paslaugos	Moldova	Ne
NP Systems TM SA	Dukterinė bendrovė	Numerio perkėlimo paslaugos	Argentina	Ne

Remiantis Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registro tvarkomais duomenimis, UAB „Mediafon“ valdybą sudarė 3 fiziniais asmenys. Du UAB „Mediafon“ valdybos nariai buvo ir UAB „MG Baltic Media“ valdybos nariais, o UAB „MG Baltic Media“ valdybą sudarė 4 asmenys. Atsižvelgiant į tai, kad 50 proc. UAB „MG Baltic Media“ valdybos narių buvo ir UAB „Mediafon“ valdybos nariais, o UAB „MG Baltic Media“ valdė daugiau kaip 1/3 UAB „Mediafon“ akcijų, UAB „Mediafon“ ir UAB „MG Baltic Media“ laikytini susijusias asmenimis.

Pagal aukščiau išdėstytus faktus, 6 lentelėje pateiktus duomenis bei Ataskaitos 2 priede nurodytus susijusių juridinių asmenų grupės nustatymo kriterijus, RRT konstatuoja, kad ūkio subjektą UAB „Mediafon“ sudaro UAB „Mediafon“ kartu su susijusiais juridiniais asmenimis UAB „Euro Loto“ ir UAB „MG Baltic Media“ (toliau – ūkio subjektas UAB „Mediafon“).

RRT konstatuoja, kad:

1. UAB „Mediafon“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikėja ir jos teikiamą balso skambučių užbaigimo paslaugą privalo pirkti kiti ūkio subjektai, kurių teikiamų viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjai skambina UAB „Mediafon“ abonentams;

2. UAB „Mediafon“ kontroliuoja prieigą prie savo abonentų (natūrali technologinė aplinkybė);

3. UAB „Mediafon“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kainai;

4. UAB „Mediafon“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su konkurencija, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo paslaugų sąlygoms ir kainai, kadangi UAB „Mediafon“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikėja;

5. UAB „Mediafon“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigos prie Tinklo, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikimu;

6. UAB „Mediafon“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti UAB „Mediafon“ teikiamos balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas ir apriboti informaciją apie kitiems ūkio subjektams suteiktas balso skambučių užbaigimo paslaugos sąlygas.

RRT konstatuoja, kad: UAB „Mediafon“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkos; įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Mediafon“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs; UAB „Mediafon“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia; UAB „Mediafon“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kainas; UAB „Mediafon“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje.

Išvada: atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato, kad ūkio subjektas UAB „Mediafon“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje.

3.4.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Mediafon“

Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymu, Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais, atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės ir kt. Prieigos direktyvos preambulės 5 pastraipoje teigiama, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir sujungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. O Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, jog nebūtų jokių apribojimų, kurie neleistų ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje derėtis tarpusavyje dėl susitarimų techniniais ar komerciniais prieigos ir (ar) sujungimo klausimais. Tuo tikslu Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, atsižvelgdamos į Pagrindų direktyvoje išdėstytus tikslus, turi skatinti ir, kur būtina, užtikrinti prieigos teikimą ir tinklų sujungimą. Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalies 2 pastraipoje ir 8 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi turėti galias, nustatyti tam tikrus įpareigojimus. Pažymėtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Elektroninių ryšių įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad elektroninių ryšių veiklą Lietuvos Respublikoje reguliuoja RRT ir kitos valstybės institucijos pagal Elektroninių ryšių įstatymo nustatytą kompetenciją. Elektroninių ryšių įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT yra Lietuvos Respublikos nacionalinė reguliavimo institucija Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos teisės aktų prasme.

Taigi, RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi turi imtis atitinkamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Taisyklių 8.3 papunktyje nurodyta, kad trečiasis rinkos tyrimo procedūros etapas yra Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (ar) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Taisyklių V skyriuje

(Taisyklių 20–23 punktuose) yra nustatyta įpareigojimų nustatymo, pakeitimo ir panaikinimo procedūra.

Taisyklių 20 punkte nurodyta, kad nustačius, kad konkurencija atitinkamoje rinkoje nėra veiksminga, RRT nustato įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Įpareigojimai nustatomi vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, taip pat vadovaujantis ir atsižvelgiant į Taisyklių 5 punkte nurodytus teisės aktus.

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodyta, kad RRT, atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai yra tinkami konkrečiu atveju, ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, gali nustatyti šiuos įpareigojimus:

- 1) skaidrumo įpareigojimą;
- 2) nediskriminavimo įpareigojimą;
- 3) apskaitos atskyrimo įpareigojimą;
- 4) įpareigojimą suteikti prieigą;
- 5) kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus;
- 6) funkcinio atskyrimo įpareigojimą;
- 7) įpareigojimus, susijusius su paslaugų galutiniams paslaugų gavėjams teikimu.

Taisyklių 21 punkte nurodyta, jei didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams, kuriems įpareigojimai, susiję su atitinkama rinka, jau buvo nustatyti anksčiau, RRT palieka galioti jau nustatytus įpareigojimus arba juos pakeičia (įskaitant ir naujų įpareigojimų nustatymą ir (ar) nustatytų įpareigojimų panaikinimą). Nustatydamas įpareigojimus ar juos pakeisdama RRT nurodo naujų arba pakeistų įpareigojimų vykdymo pradžios momentą.

Taisyklių 23 punkte nurodyta, kad įpareigojimai panaikinami Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 7 dalyje nustatytais atvejais, sąlygomis ir tvarka.

Pastebėtina tai, kad Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, jog nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, turi būti proporcingi ir pateisinami, atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 pastraipoje pabrėžiama, kad ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką, nustatant atitinkamą įpareigojimą, būtina pagrįsti, kad nustatomas įpareigojimas yra tikslingas ir proporcingas nustatytai problemai spręsti. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos nustatytas įpareigojimas turi būti proporcingas sprendžiamai problemai. Šios nuostatos yra nurodytos ir Elektroninių ryšių įstatyme. Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT konkrečius įpareigojimus nustato atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai tinkami konkrečiu atveju. O Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad RRT nustatomi įpareigojimai turi būti pagrįsti, atitikti nustatytos problemos prigimtį, būti proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad RRT, nustatydamas įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektui, turi atsižvelgti (Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 20 dalis) į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (arba) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrinti šių sutarčių ir (arba) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Atsižvelgdama į Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos nuostatas, RRT ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, parinks įpareigojimus, kurie iš jų tinkami ir atitinka šioje Ataskaitoje nustatytų problemų prigimtį, o taip pat yra proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje. Nustatydamas įpareigojimus ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, RRT taip pat atsižvelgs į Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Šios rekomendacijos 1 straipsnis nurodo, jog ūkio subjektams, kuriems yra nustatytas kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainos turėtų būti nustatytos atsižvelgiant į efektyviai veikiančio operatoriaus patiriamas sąnaudas, o balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos Tinkluose turi būti simetriškos.

Kaip nustatyta Ataskaitos 3.4.5 skyriuje, ūkio subjektas UAB „Mediafon“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje, todėl RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.4.4 skyrių).

Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia atsirasti savaiminei konkurencijai ir sudaro sąlygas UAB „Mediafon“ piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje.

Atsižvelgiant į Rinkos tyrimo metu nustatytas aplinkybes ir faktus, RRT konstatuoja, kad Ataskaitos 3.4.4 skyriuje nustatytas problemas geriausiai sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą ir kainų kontrolės įpareigojimas. RRT nuomone, ūkio subjektui UAB „Mediafon“ nustatyti skaidrumo įpareigojimą, nediskriminavimo įpareigojimą ar kitą Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nustatytą įpareigojimą nėra tikslinga. Įpareigojimo suteikti prieigą ir kainų kontrolės įpareigojimo, RRT nuomone, pakaks, apriboti ūkio subjekto galimybes riboti konkurenciją teikiant viešuosius ryšių tinklus ir (ar) viešąsias telefono ryšio paslaugas.

Atsižvelgiant į tai, kad nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje problemas (žr. Ataskaitos 3.4.4 skyrių) sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnyje ir kainų kontrolės įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje, ūkio subjektui UAB „Mediafon“ nustatomi – įpareigojimas suteikti prieigą ir kainų kontrolės įpareigojimas.

Įpareigojimas suteikti prieigą

RRT nustato ūkio subjektui UAB „Mediafon“ įpareigojimą suteikti prieigą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1–3, 5, 6 ir 9 punktuose. Šis įpareigojimas sprendžia šią konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje problemą:

- UAB „Mediafon“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikimu (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.4.4 skyrių).

Nustatomas įpareigojimas suteikti prieigą kitiems ūkio subjektams, sumažins įėjimo į mažmenines viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių viešųjų telefono ryšio paslaugų pasirinkimo galimybes.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Mediafon“ nustatomas įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas UAB „Mediafon“ privalo suteikti balso skambučių užbaigimo paslaugą tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl prieigos suteikimo yra priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti prieigą, apribojama konkurencija mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose, be to, RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti prieigą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 22 straipsnio 2 dalį, kas pailgintų prieigos suteikimo trukmę.

Kainų kontrolės įpareigojimas

RRT nustato ūkio subjektui UAB „Mediafon“ kainų kontrolės įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle problemas (žr. Ataskaitos 3.4.4 skyrių):

- UAB „Mediafon“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kainas (1 konkurencijos problema);

- UAB „Mediafon“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „Mediafon“ turi motyvą ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones (4 konkurencijos problema).

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatyta, kad RRT turi teisę ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio nuostatas. Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad RRT turi teisę nustatyti operatoriui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, įpareigojimą susijusį su kainų kontrole, kai rinkos tyrimo metu nustatyta, kad veiksmingos konkurencijos trūkumas reiškia, kad atitinkamas operatorius galėtų palaikyti pernelyg dideles kainas, tuo darydamas žalą galutiniams paslaugų gavėjams.

Siekiant riboti ūkio subjekto UAB „Mediafon“ galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų kainas, o tuo pačiu taikyti per aukštas kainas, tikslinga UAB „Mediafon“ nustatyti Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje nurodytą kainų kontrolės įpareigojimą.

Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad prieiga prie balso skambučių užbaigimo paslaugų yra dvišalė – abu viešuosius ryšių tinklus sujungiantys operatoriai turėtų gauti naudos iš tinklų sujungimo. Tačiau ten pat nurodyta, kad viešuosius ryšių tinklus sujungusiems operatoriams konkuruojant dėl abonentų, balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifai gali būti svarbūs strateginiai ir konkurenciniai veiksniai. Šis faktas sutampa ir su Ataskaitos 3.4.5 skyriuje nustatyta aplinkybe, kad, nesant reguliavimo, Balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle rinkoje, UAB „Mediafon“ turi galimybių vienašališkai nustatyti UAB „Mediafon“ teikiamos balso skambučių užbaigimo paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas.

Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad dideli balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifai paprastai lemia didesnes mažmenines balso skambučių inicijavimo kainas ir atitinkamai mažesnius vartojimo rodiklius, todėl mažėja vartotojų gerovė. Šios rekomendacijos preambulės 2 konstatuojamojoje dalyje konstatuota, jog tai, kad mažesniems fiksuotojo arba judriojo ryšio operatoriams buvo leista nustatyti didesnius balso skambučių užbaigimo tarifus, remiantis tuo, kad tie operatoriai yra nauji rinkos dalyviai, kurie nepasinaudojo masto ekonomija ir (arba) turi skirtingų sąnaudų, lėmė atskirose šalyse egzistuojančių kainų asimetriją. Europos reguliuotojų grupė bendrojoje pozicijoje pripažino, kad balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifai turėtų būti simetriški, o asimetriją reikia tinkamai pagrįsti.

Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, jog ūkio subjektas UAB „Mediafon“ turi motyvą ir galimybių taikyti pernelyg aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kainas, t. y. asimetrines kainas, kurių taikymas varžo veiksmingą konkurenciją rinkoje, bei gali sąlygoti galutinių paslaugų gavėjų teisių ir teisėtų interesų pažeidimus. Taigi, Rekomendacijoje dėl balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifų reguliavimo nurodytos konkurencijos problemos iš esmės yra aktualios ir Lietuvoje.

Atsižvelgiant į tai, kad reguliuojamų balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėjų balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos Rinkos tyrimo metu jau buvo simetriškos (t. y. vienodos), balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų simetriškumas sudaro vienodas sąlygas konkurencijai, teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. Kadangi vienodos balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos sudaro sąlygas didinti paslaugų gavėjų gerovę, tikslinga užtikrinti balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų ir kitų balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėjų teikiamų balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų simetriškumą.

Siekiant užtikrinti balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų simetriškumą, pakanka nustatyti vieną balso skambučių užbaigimo paslaugų kainą, kuria remiantis būtų reguliuojamos didelę įtaką atitinkamose Rinkose turinčių ūkio subjektų, teikiamų balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos.

Ataskaitos 3.1.6, 3.2.6 ir 3.3.6 skyriuose yra aprašyta, kokia balso skambučių užbaigimo paslaugų kaina yra nustatoma ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“.

Taigi, remiantis tuo, kad Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo rekomenduoja nustatyti simetrines balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainas, atsižvelgiant į tai, kad vienodos balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos sukurs vienodas konkurencijos sąlygas teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas, o taip pat, kad Ataskaitos 3.1.6, 3.2.6 ir 3.3.6 skyriuose buvo nustatytos balso skambučių užbaigimo ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kainos, tikslinga balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų kainas sieti su ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose taikomomis balso skambučių užbaigimo paslaugos kainomis. Tokiu atveju pakanka nustatyti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų kainos nebūtų didesnės nei nustatytosios UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ taikomos balso skambučių užbaigimo ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kainos.

Atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato ūkio subjektui UAB „Mediafon“ Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nurodytą kainų kontrolės įpareigojimą:

- Ūkio subjektas UAB „Mediafon“ privalo užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų kaina nebūtų didesnė nei RRT ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ nustatyta balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kaina.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ribojant UAB „Mediafon“ galimybes nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų kainas sau palankia linkme, bus skatinama konkurencija, teikiant elektroninių ryšių paslaugas. Kainų nustatymas atsižvelgiant į Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus sukurs sąlygas vienodėti balso skambučių užbaigimo paslaugų kainoms Europos Sąjungoje, o tai prisidės prie vidaus rinkos plėtos.

Įpareigojimas atitinka elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principus ir yra proporcingas. Įpareigojimas ribos ūkio subjekto UAB „Mediafon“ galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų kainas, tačiau užtikrins, kad UAB „Mediafon“ padengs šioms paslaugoms teikti patiriamas neišvengiamas sąnaudas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas nustatys RRT, todėl ūkio subjektas nepatirs sąnaudų apskaitos sistemų, reikalingų kainoms apskaičiuoti, diegimo ir palaikymo naštos.

Balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugos yra tiesiogiai susijusios su tinklų sujungimu (arba su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusiomis priemonėmis), nes nesujungus viešųjų ryšių tinklų, balso skambučių užbaigimo paslauga negali būti teikiama kitam operatoriui. Operatoriai vieni kitiems gali teikti balso skambučių užbaigimo paslaugas, o taip pat sudaryti galimybę savo abonentams (arba balso skambučių užbaigimo paslaugų gavėjų abonentams) skambinti į kitų operatorių viešuosius ryšių tinklus tik tiesiogiai (arba netiesiogiai) sujungę savo elektroninių ryšių tinklus. Būtinybė sujungti viešuosius ryšių tinklus tam, kad būtų gauta balso skambučių užbaigimo paslauga, sukuria galimybes balso skambučių užbaigimo paslaugų tiekėjui piktnaudžiauti teikiant balso skambučių užbaigimo paslaugas. Pavyzdžiui, Antrojo rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad ūkio subjektai UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“, parduodami balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugas, parduodavo ir su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusias paslaugas. Tokią atsiskaitymo už paslaugas formą galima traktuoti kaip dviejų dalių kainą (angl. *two part pricing*): viena dalis yra fiksuota (taikomi vienkartiniai tinklų sujungimo įdiegimo ir periodiniai viešųjų ryšių tinklų sujungimo priežiūros užmokesčiai), kita dalis kintanti (balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina), kuri priklauso nuo persiunčiamų pokalbių srauto dydžio. Reguliuojant tik vieną kainos dalį (pavyzdžiui, tik balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą), kitą kainos

dalį, t. y. kainą už su balso skambučių užbaigimu susijusių priemonių teikimą, operatorius gali didinti ir tokiu būdu bus didinamos balso skambučių užbaigimo paslaugų gavėjo sąnaudos. Didinant balso skambučių užbaigimo paslaugų sąnaudas, mažėja pastarųjų paslaugų gavėjo galimybės konkuruoti su balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėju, teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas ir tokiu būdu perspektyvoje yra ribojama konkurencija ir mažinama vartotojų gerovė.

Lietuvoje taikomas atsiskaitymo principas – „skambinančioji pusė moka“ – sukuria natūralią monopoliją Balso skambučių užbaigimo konkretaus ūkio subjekto Tinkle rinkoje, kas be išorinio įsikišimo sukuria galimybę laisvai nustatyti didmeninių paslaugų kainas. Šios aplinkybės dar labiau patvirtina Ataskaitos 3.4.5 skyriuje konstatuotą problemą, kad UAB „Mediafon“ turi ekonominį interesą bei galimybes nustatyti su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugomis susijusių priemonių sąlygas sau palankia linkme. Taigi, reguliuojant tik balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų kainas, tačiau nereguliuojant su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu susijusių priemonių kainų, nebūtų visiškai išspręstos Rinkos tyrimo metu nustatytos problemos.

RRT nuomone, siekiant riboti operatoriaus galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle sąlygas ir išvengti problemos – vienašališkų užmokesčių už Tinklų sujungimą nustatymo ir taikymo – tikslinga UAB „Mediafon“ nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą su balso skambučių užbaigimu UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu susijusioms priemonėms.

RRT nuomone, tikslinga ūkio subjektui UAB „Mediafon“ nustatyti tokį kainų kontrolės įpareigojimą su balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikimu susijusioms priemonėms:

1. Kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Mediafon“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Mediafon“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „Mediafon“ Tinklu, nustatytus užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Mediafon“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones.

2. Kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Mediafon“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

- 2.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „Mediafon“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Mediafon“;

- 2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

Įpareigojimas yra proporcingas, nes ribos ūkio subjekto UAB „Mediafon“ galimybes vienašališkai nustatyti užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes skatins konkurenciją elektroninių ryšių rinkoje ir užtikrins mažiausią būtiną reguliavimą.

Išvados: Ūkio subjektui UAB „Mediafon“, kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu, yra nustatomas kainų kontrolės įpareigojimas, nurodytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje.

1. Ūkio subjektas UAB „Mediafon“ privalo:

- 1.1. užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei RRT ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“

nustatyta balso skambučių užbaigimo ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kaina;

1.2. kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Mediafon“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Mediafon“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „Mediafon“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Mediafon“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Mediafon“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones;

1.3. kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Mediafon“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

1.3.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „Mediafon“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Mediafon“;

1.3.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

3.5. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „LINKOTELUS“ TINKLE RINKOS TYRIMAS

3.5.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas

Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad:

1. UAB „Linkotelus“ Tinkle teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima balso skambučių perdavimą nuo UAB „Linkotelus“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „Linkotelus“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Linkotelus“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiame viešajame ryšių tinkle balso skambutis yra inicijuotas;

2. remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje atlikta balso skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumo iš paklausos ir pasiūlos pusės analize, darytina išvada, kad balso skambučių užbaigimo paslauga, teikiama UAB „Linkotelus“ Tinkle, nėra pakeičiama iš pasiūlos ir paklausos pusės;

3. kaip nustatoma Ataskaitos 2.3 skyriuje, Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkos geografinė teritorija atitinka UAB „Linkotelus“ Tinklo aprėpiamą teritoriją.

Išvada: UAB „Linkotelus“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje.

3.5.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT, apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinką, išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatoma, ar konkurencija šioje rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos dydis;
2. įėjimo į rinką barjerų dydis;
3. pirkėjo derybinė galia;
4. kainos;
5. potenciali konkurencija.

Naudojant šiuos kriterijus, įvertinamas konkurencijos veiksmingumas Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje.

3.5.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas

Apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinką, RRT atlieka konkurencijos veiksmingumo šioje rinkoje tyrimą. Ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga nustatoma vadovaujantis šios Ataskaitos 3.5.2 skyriuje nurodytais kriterijais, kuriais remiantis vertinamos UAB „Linkotelus“ galimybės veikti nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir vartotojų.

Rinkos dydis

UAB „Linkotelus“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkos dalį. Šios rinkos dydis matuojamas UAB „Linkotelus“ Tinkle užbaigtų pokalbių trukme, minutėmis. Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkos dydį atspindi UAB „Linkotelus“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, kurie inicijuoti kituose Lietuvos operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose bei užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose, trukmė. UAB „Linkotelus“ Anketoje nurodė, kad 2011 m. Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkos dydis buvo – 500 434 min., o 2012 m. – 445 280 min.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodyta, jog itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginiu dominuojančios padėties rinkoje įrodymu. RRT konstatuoja, kad nagrinėjamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkos atveju, UAB „Linkotelus“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėja Balso

skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje ir turi 100 proc. atitinkamos Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkos.

Išvada: RRT konstatuoja, UAB „Linkotelus“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkos.

Įėjimo į rinką barjerai

Remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje pateiktais argumentais, nustatyta, kad kitas operatorius, suteikdamas savo abonentams galimybę susisiekti su UAB „Linkotelus“ Tinklo abonentais, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Linkotelus“, jokių kitu būdu kito operatoriaus abonentai neturi galimybės susisiekti su UAB „Linkotelus“ abonentais.

Kito ūkio subjekto abonto poreikis skambinti UAB „Linkotelus“ abonentui sukuria balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos paklausą. Kadangi tarp operatorių yra taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“, operatorius, kurio viešajame ryšių tinkle yra inicijuojamas balso skambutis, turi šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš UAB „Linkotelus“. Kadangi UAB „Linkotelus“ Tinklas yra vienintelė galima infrastruktūra teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Linkotelus“ Tinkle ir UAB „Linkotelus“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų, technologinis įėjimo į rinką barjeras yra absoliutus.

Todėl įeiti į Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinką naujiems rinkos dalyviams yra neįmanoma. Tai reiškia, kad operatorius, kurio viešajame ryšių tinkle yra inicijuojamas balso skambutis, skirtas UAB „Linkotelus“ abonentui, neturi jokios alternatyvos balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugai ir gali pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Linkotelus“ Tinkle tik iš UAB „Linkotelus“.

Išvada: RRT konstatuoja, kad įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinką barjerai, dėl technologinių galimybių kitiems operatoriams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Linkotelus“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs.

Pirkėjo derybinė galia

Pirkėjo derybinė galia nusako kitų operatorių, t. y. balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos gavėjų (pirkėjų), galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjui (pardavėjui) UAB „Linkotelus“.

Pagal Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 8 punktą, vienpusė lemiamą įtaką suprantama kaip operatoriaus galimybės veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjo derybinė galia egzistuoja, jei paslaugos teikėjams nusprendus padidinti kainas ar pabloginti parduodamo produkto savybes, klientai turi galimybę pasinaudoti atitinkamos rinkos siūlomų produktų alternatyvomis, t.y. tiriamos rinkos atveju – nepirkti balso skambučių užbaigimo paslaugos iš UAB „Linkotelus“.

Ūkio subjektas tiesiogiai nesusiduria su pirkėjo derybine galia atitinkamoje rinkoje, kai šioje atitinkamoje rinkoje jis yra vienintelis pardavėjas. Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę susisiekti su UAB „Linkotelus“ abonentu, privalo pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „Linkotelus“ dėl paslaugos pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės negalimumo.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Linkotelus“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Linkotelus“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms.

Kainos

Kaip rodo Anketoje pateikti duomenys, taip pat kitų respondentų Anketose pateikta informacija, didžiausia UAB „Linkotelus“ 2012 m. taikyta kaina už balso skambučių užbaigimą

UAB „Linkotelus“ Tinkle buvo 12,51 ct/min. piko metu ir 6,26 ct/min. nepiko metu (be PVM), kai tuo tarpu RRT nustatyta balso skambučio užbaigimo reguliuojamiems ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose kaina tais pačiais metais buvo tik 6,99 ct/min. piko metu ir 3,5 ct/min. nepiko metu (be PVM). Tokiu būdu UAB „Linkotelus“ 2012 m. taikė net 79 % didesnę balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugos kainą, nei RRT nustatyta balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose kaina. Todėl taikydama per dideles balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kainas, UAB „Linkotelus“ sudaro kliūtis efektyviai konkurencijai dėl galutinių paslaugų gavėjų, kadangi operatoriai, kurių abonentai skambina į UAB „Linkotelus“ Tinklą, mokėdami UAB „Linkotelus“ taikomas per dideles balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kainas, patiria daugiau sąnaudų, o tuo pačiu dėl per didelių kainų UAB „Linkotelus“ gauna nepagrįstai daugiau pajamų.

Išvada: UAB „Linkotelus“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kainas.

Potenciali konkurencija

Balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Linkotelus“ Tinkle gali teikti tik UAB „Linkotelus“, kadangi UAB „Linkotelus“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų.

Potencialiai konkurencijai atsirasti didmeninėje Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje nėra galimybės dėl esamo natūralaus technologinio barjero. Kitam operatoriui nėra įmanoma teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Linkotelus“ Tinkle. Kitas operatorius, teikdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą savame viešajame ryšių tinkle, nesudarys jokios konkurencijos UAB „Linkotelus“ jau teikiančiai balso skambučių užbaigimo paslaugą savo Tinkle.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „Linkotelus“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje.

3.5.4. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos dydis, įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinė galia, kainos bei potenciali konkurencija) (žr. Ataskaitos 3.5.3 skyrių), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

1. UAB „Linkotelus“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkos;

2. įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Linkotelus“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs;

3. UAB „Linkotelus“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „Linkotelus“ taikomoms balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms;

4. UAB „Linkotelus“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kainas;

5. UAB „Linkotelus“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje.

Atlikus konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje tyrimą, RRT daro išvadą, kad UAB „Linkotelus“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų kainas ir sąlygas ir tokiu būdu riboti konkurenciją teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. Konkurencinio spaudimo, kuris ribotų

UAB „Linkotelus“ galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų kainas ir sąlygas, nėra, o UAB „Linkotelus“ galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas galėtų riboti tik RRT nustatyti atitinkami įpareigojimai.

RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos problemas:

1. UAB „Linkotelus“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kainas;

2. UAB „Linkotelus“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės;

3. UAB „Linkotelus“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikimu;

4. UAB „Linkotelus“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Išvada: remiantis Ataskaitos 3.5.4 skyriuje išdėstytomis aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga.

3.5.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas

RRT konstatuoja, kad UAB „Linkotelus“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima skambučių perdavimą nuo UAB „Linkotelus“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „Linkotelus“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „Linkotelus“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiame viešajame ryšių tinkle balso skambutis yra inicijuotas (žr. Ataskaitos 2.1 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Linkotelus“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „Linkotelus“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkos ir UAB „Linkotelus“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikėja (žr. Ataskaitos 3.5.1 skyrių).

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo UAB „Linkotelus“ ir visi pagal Ataskaitos 2 priede nurodytus susiejimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys. UAB „Linkotelus“ Anketoje nurodė, kad UAB „Linkotelus“ akcijas turėjo 3 fiziniai asmenys, valdę po 62,5 proc., 25 proc. ir 12,5 proc. akcijų.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus faktus, taip pat į Ataskaitos 2 priede nurodytus susijusių juridinių asmenų nustatymo kriterijus, RRT konstatuoja, kad ūkio subjektą UAB „Linkotelus“ sudaro UAB „Linkotelus“ (toliau – ūkio subjektas UAB „Linkotelus“).

RRT konstatuoja, kad:

1. UAB „Linkotelus“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikėja ir jos teikiamą balso skambučių užbaigimo paslaugą privalo pirkti kiti ūkio subjektai, kurių teikiamų viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjai skambina UAB „Linkotelus“ abonentams;

2. UAB „Linkotelus“ kontroliuoja prieigą prie savo abonentų ir Tinklo galinių taškų (natūrali technologinė aplinkybė);

3. UAB „Linkotelus“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kainai;

4. UAB „Linkotelus“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su konkurencija, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo

paslaugų sąlygoms ir kainai, kadangi UAB „Linkotelus“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikėja;

5. UAB „Linkotelus“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigos prie Tinklo, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo teikimu UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikimu;

6. UAB „Linkotelus“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti UAB „Linkotelus“ teikiamos balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas ir apriboti informaciją apie kitiems ūkio subjektams suteiktas balso skambučių užbaigimo paslaugos sąlygas.

RRT konstatuoja, kad: UAB „Linkotelus“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkos; įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „Linkotelus“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs; UAB „Linkotelus“ Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia; UAB „Linkotelus“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kainas; UAB „Linkotelus“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje.

Išvada: atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato, kad ūkio subjektas UAB „Linkotelus“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje.

3.5.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „Linkotelus“

Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymu, Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais, atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės ir kt. Prieigos direktyvos preambulės 5 pastraipoje teigiama, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir sujungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. O Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, jog nebūtų jokių apribojimų, kurie neleistų ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje derėtis tarpusavyje dėl susitarimų techniniais ar komerciniais prieigos ir (ar) sujungimo klausimais. Tuo tikslu Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, atsižvelgdamos į Pagrindų direktyvoje išdėstytus tikslus, turi skatinti ir, kur būtina, užtikrinti prieigos teikimą ir tinklų sujungimą. Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalies 2 pastraipoje ir 8 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi turėti galias, nustatyti tam tikrus įpareigojimus. Pažymėtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Elektroninių ryšių įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad elektroninių ryšių veiklą Lietuvos Respublikoje reguliuoja RRT ir kitos valstybės institucijos pagal Elektroninių ryšių įstatymo nustatytą kompetenciją. Elektroninių ryšių įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT yra Lietuvos Respublikos nacionalinė reguliavimo institucija Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos teisės aktų prasme.

Taigi, RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi turi imtis atitinkamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Taisyklių 8.3 papunktyje nurodyta, kad trečiasis rinkos tyrimo procedūros etapas yra Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (ar) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Taisyklių V skyriuje (Taisyklių 20–23 punktuose) yra nustatyta įpareigojimų nustatymo, pakeitimo ir panaikinimo procedūra.

Taisyklių 20 punkte nurodyta, kad nustačius, kad konkurencija atitinkamoje rinkoje nėra veiksminga, RRT nustato įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Įpareigojimai nustatomi vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, taip pat vadovaujantis ir atsižvelgiant į Taisyklių 5 punkte nurodytus teisės aktus.

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodyta, kad RRT, atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai yra tinkami konkrečiu atveju, ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, gali nustatyti šiuos įpareigojimus:

- 1) skaidrumo įpareigojimą;
- 2) nediskriminavimo įpareigojimą;
- 3) apskaitos atskyrimo įpareigojimą;
- 4) įpareigojimą suteikti prieigą;
- 5) kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus;
- 6) funkcinio atskyrimo įpareigojimą;
- 7) įpareigojimus, susijusius su paslaugų galutiniams paslaugų gavėjams teikimu.

Taisyklių 21 punkte nurodyta, jei didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams, kuriems įpareigojimai, susiję su atitinkama rinka, jau buvo nustatyti anksčiau, RRT palieka galioti jau nustatytus įpareigojimus arba juos pakeičia (įskaitant ir naujų įpareigojimų nustatymą ir (ar) nustatytų įpareigojimų panaikinimą). Nustatydamas įpareigojimus ar juos pakeisdama RRT nurodo naujų arba pakeistų įpareigojimų vykdymo pradžios momentą.

Taisyklių 23 punkte nurodyta, kad įpareigojimai panaikinami Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 7 dalyje nustatytais atvejais, sąlygomis ir tvarka.

Pastebėtina tai, kad Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, jog nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, turi būti proporcingi ir pateisinami, atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 pastraipoje pabrėžiama, kad ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką, nustatant atitinkamą įpareigojimą, būtina pagrįsti, kad nustatomas įpareigojimas yra tikslingas ir proporcingas nustatytai problemai spręsti. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos nustatytas įpareigojimas turi būti proporcingas sprendžiamai problemai. Šios nuostatos yra nurodytos ir Elektroninių ryšių įstatyme. Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT konkrečius įpareigojimus nustato atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai tinkami konkrečiu atveju. O Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad RRT nustatomi įpareigojimai turi būti pagrįsti, atitikti nustatytos problemos prigimtį, būti proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad RRT, nustatydamas įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektui, turi atsižvelgti (Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 20 dalis) į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (arba) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrinti šių sutarčių ir (arba) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Atsižvelgdama į Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos nuostatas, RRT ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, parinks įpareigojimus, kurie iš jų tinkami ir atitinka šioje Ataskaitoje nustatytų problemų prigimtį, o taip pat yra proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje. Nustatydamas įpareigojimus ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, RRT taip pat atsižvelgs į Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Šios rekomendacijos 1 straipsnis nurodo, jog ūkio subjektams, kuriems yra nustatytas kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainos turėtų būti nustatytos atsižvelgiant į efektyviai veikiančio operatoriaus patiriamas sąnaudas, o balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos Tinkluose turi būti simetriškos.

Kaip nustatyta Ataskaitos 3.5.5 skyriuje, ūkio subjektas UAB „Linkotelus“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje, todėl RRT, vadovaudamasi

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.5.4 skyrių).

Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia atsirasti savaiminei konkurencijai ir sudaro sąlygas UAB „Linkotelus“ piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi rinkoje.

Atsižvelgiant į Rinkos tyrimo metu nustatytas aplinkybes ir faktus, RRT konstatuoja, kad Ataskaitos 3.5.4 skyriuje nustatytas problemas geriausiai sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą ir kainų kontrolės įpareigojimas. RRT nuomone, ūkio subjektui UAB „Linkotelus“ nustatyti skaidrumo įpareigojimą, nediskriminavimo įpareigojimą ar kitą Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nustatytą įpareigojimą nėra tikslinga. Įpareigojimo suteikti prieigą ir kainų kontrolės įpareigojimo, RRT nuomone, turi pakakti, kad apriboti ūkio subjekto galimybes riboti konkurenciją teikiant viešuosius ryšių tinklas ir (ar) viešąsias telefono ryšio paslaugas.

Atsižvelgiant į tai, kad nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje problemas (žr. Ataskaitos 3.5.4 skyrių) iš dalies sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnyje ir kainų kontrolės įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje, ūkio subjektui UAB „Linkotelus“ nustatomi - įpareigojimas suteikti prieigą ir kainų kontrolės įpareigojimas.

Įpareigojimas suteikti prieigą

RRT nustato ūkio subjektui UAB „Linkotelus“ įpareigojimą suteikti prieigą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1–3, 5, 6 ir 9 punktuose. Šis įpareigojimas sprendžia šią konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje problemą:

- UAB „Linkotelus“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvą nesuteikti prieigos kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikimu (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.5.4 skyrių).

Nustatomas įpareigojimas suteikti prieigą kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į mažmenines viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių viešųjų telefono ryšio paslaugų pasirinkimo galimybes.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „Linkotelus“ nustatomas įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas UAB „Linkotelus“ privalo suteikti balso skambučių užbaigimo paslaugą tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl prieigos suteikimo yra priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti prieigą, apribojama konkurencija mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose, be to, RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti prieigą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 22 straipsnio 2 dalį, kas pailgintų prieigos suteikimo trukmę.

Kainų kontrolės įpareigojimas

RRT nustato ūkio subjektui UAB „Linkotelus“ kainų kontrolės įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje problemas (žr. Ataskaitos 3.5.4 skyrių):

- UAB „Linkotelus“ turi motyvą ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kainas (1 konkurencijos problema);

- UAB „Linkotelus“ turi motyvą ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „Linkotelus“ turi motyvą ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones (4 konkurencijos problema).

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatyta, kad RRT turi teisę ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio nuostatas. Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad RRT turi teisę nustatyti operatoriui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, įpareigojimą susijusį su kainų kontrole, kai rinkos tyrimo metu nustatyta, kad veiksmingos konkurencijos trūkumas reiškia, kad atitinkamas operatorius galėtų palaikyti pernelyg dideles kainas, tuo darydamas žalą galutiniams paslaugų gavėjams.

Siekiant riboti ūkio subjekto UAB „Linkotelus“ galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų kainas, o tuo pačiu ir palaikyti pernelyg dideles kainas, tikslinga UAB „Linkotelus“ nustatyti Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje nurodytą kainų kontrolės įpareigojimą.

Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad prieiga prie skambučių užbaigimo paslaugų yra dvišalė – abu viešuosius ryšių tinklus sujungiantys operatoriai turėtų gauti naudos iš tinklų sujungimo. Tačiau ten pat nurodyta, kad viešuosius ryšių tinklus sujungusiems operatoriams konkuruojant dėl abonentų, skambučių užbaigimo tarifai gali būti svarbūs strateginiai ir konkurenciniai veiksniai. Šis faktas sutampa ir su Ataskaitos 3.5.5 skyriuje nustatyta aplinkybe, kad, nesant reguliavimo, Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle rinkoje, UAB „Linkotelus“ turi galimybių vienašališkai nustatyti UAB „Linkotelus“ teikiamos balso skambučių užbaigimo paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas.

Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad dideli balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifai paprastai lemia didesnes mažmenines balso skambučių inicijavimo kainas ir atitinkamai mažesnius vartojimo rodiklius, todėl mažėja vartotojų gerovė. Šios rekomendacijos preambulės 2 konstatuojamojoje dalyje konstatuota, jog tai, kad mažesniems fiksuotojo arba judriojo ryšio operatoriams buvo leista nustatyti didesnius balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifus, remiantis tuo, kad tie operatoriai yra nauji rinkos dalyviai, kurie nepasinaudojo masto ekonomija ir (arba) turi skirtingų sąnaudų, lėmė atskirose šalyse egzistuojančių kainų asimetriją. Europos reguliuotojų grupė bendrojoje pozicijoje pripažino, kad balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifai turėtų būti simetriški, o asimetriją reikia tinkamai pagrįsti.

Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, jog ūkio subjektas UAB „Linkotelus“, turi motyvą ir galimybių taikyti pernelyg aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kainas, t. y. asimetrines kainas, kurių taikymas varžo veiksmingą konkurenciją rinkoje, bei gali sąlygoti galutinių paslaugų gavėjų teisių ir teisėtų interesų pažeidimus. Taigi, Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodytos konkurencijos problemos iš esmės yra aktualios ir Lietuvoje.

Siekiant spręsti Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įvardintas problemas, Europos Komisija rekomenduoja nacionalinėms reguliavimo institucijoms, pripažinus operatorius, turinčius didelę įtaką didmeninėse balso skambučių užbaigimo rinkose tam tikruose viešuosiuose ryšių tinkluose ir jiems nusprendus pritaikyti kainų kontrolės įpareigojimą, nustatyti balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifus, pagrįstus efektyviai veikiančio operatoriaus patirtomis sąnaudomis. Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyta, jog balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos turi būti grindžiamos einamosiomis sąnaudomis, o sąnaudos turi būti skaičiuojamos remiantis „iš apačios į viršų“ ilgojo laikotarpio padidėjimo sąnaudų (angl. *Bottom-Up Long Run Incremental Cost, BU-LRIC*) skaičiavimo principais.

Atsižvelgiant į tai, kad reguliuojamų balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėjų balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos Rinkos tyrimo metu jau buvo simetriškos (t. y. vienodos), balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų simetriškumas sudaro vienodas sąlygas konkurencijai,

teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. Kadangi vienodos balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos sudaro sąlygas didinti paslaugų gavėjų gerovę, tikslinga užtikrinti Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų ir kitų balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėjų teikiamų balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų simetriškumą.

Siekiant užtikrinti balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų simetriškumą, pakanka nustatyti vieną balso skambučių užbaigimo paslaugų kainą, kuria remiantis būtų reguliuojamos didelę įtaką atitinkamose Rinkose turinčių ūkio subjektų, teikiamų balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos.

Ataskaitos 3.1.6, 3.2.6 ir 3.3.6 skyriuose yra aprašyta, kokia balso skambučių užbaigimo paslaugų kaina yra nustatoma ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“.

Taigi, remiantis tuo, kad Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo rekomenduoja nustatyti simetrines balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainas, atsižvelgiant į tai, kad vienodos balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos sukurs vienodas konkurencijos sąlygas, teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas, o taip pat, kad Ataskaitos 3.1.6, 3.2.6 ir 3.3.6 skyriuose buvo nustatytos balso skambučių užbaigimo ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kainos, tikslinga balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų kainas sieti su ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose taikomomis balso skambučių užbaigimo paslaugos kainomis. Tokiu atveju pakanka nustatyti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų kainos nebūtų didesnės nei ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ taikomos balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kainos.

Atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato ūkio subjektui UAB „Linkotelus“ Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nurodytą kainų kontrolės įpareigojimą:

- Ūkio subjektas UAB „Linkotelus“ privalo užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos kaina nebūtų didesnė nei RRT ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ nustatyta balso skambučių užbaigimo ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kaina.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ribojant UAB „Linkotelus“ galimybes nustatyti Balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų kainas sau palankia linkme, bus skatinama konkurencija, teikiant elektroninių ryšių paslaugas. Kainų nustatymas atsižvelgiant į Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus sukurs sąlygas vienodėti balso skambučių užbaigimo paslaugų kainoms Europos Sąjungoje, o tai prisidės prie vidaus rinkos plėtros.

Įpareigojimas atitinka elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principus ir yra proporcingas. Įpareigojimas ribos ūkio subjekto UAB „Linkotelus“ galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų kainas, tačiau užtikrins, kad UAB „Linkotelus“ padengs šioms paslaugoms teikti patiriamas neišvengiamas sąnaudas. Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas nustatys RRT, todėl ūkio subjektas nepatirs sąnaudų apskaitos sistemų, reikalingų kainoms apskaičiuoti, diegimo ir palaikymo naštos.

Balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugos yra tiesiogiai susijusios su tinklų sujungimu (arba su Balso skambučių užbaigimo teikimu susijusiomis priemonėmis), nes nesujungus viešųjų telefono ryšių tinklų, balso skambučių užbaigimo paslauga negali būti teikiama kitam operatoriui. Operatoriai vieni kitiems gali teikti balso skambučių užbaigimo paslaugas, o taip pat sudaryti galimybę savo abonentams (arba balso skambučių užbaigimo paslaugų gavėjų abonentams) skambinti į kitų operatorių viešųjų ryšių tinklus tik tiesiogiai (arba netiesiogiai) sujungę savo elektroninių ryšių tinklus. Būtinybė sujungti viešųjų ryšių tinklus tam, kad būtų gauta balso skambučių užbaigimo paslauga, sukuria galimybes balso skambučių užbaigimo paslaugų tiekėjui piktnaudžiauti teikiant balso skambučių užbaigimo paslaugas. Pavyzdžiui, Antrojo rinkos tyrimo

metu buvo nustatyta, kad ūkio subjektai UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“, parduodami balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“, Tinkluose paslaugas, parduodavo ir su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusias paslaugas. Tokią atsiskaitymo už paslaugas formą galima traktuoti kaip dviejų dalių kainą (angl. *two part pricing*): viena dalis yra fiksuota (taikomi vienkartiniai tinklų sujungimo įdiegimo ir periodiniai viešųjų ryšių tinklų sujungimo priežiūros užmokesčiai), kita dalis kintanti (balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina), kuri priklauso nuo persiunčiamų pokalbių srauto dydžio. Reguluojant tik vieną kainos dalį (pavyzdžiui, tik balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą), kitą kainos dalį, t. y., kainą už su balso skambučių užbaigimu susijusių priemonių teikimą, operatorius gali didinti ir tokiu būdu bus didinamos balso skambučių užbaigimo paslaugų gavėjo sąnaudos. Didinant balso skambučių užbaigimo paslaugų sąnaudas, mažėja pastarųjų paslaugų gavėjo galimybės konkuruoti su balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėju, teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas ir tokiu būdu perspektyvoje yra ribojama konkurencija ir mažinama vartotojų gerovė.

Lietuvoje taikomas atsiskaitymo principas – „skambinančioji pusė moka“ – sukuria natūralią monopoliją Balso skambučių užbaigimo konkretaus ūkio subjekto Tinkle rinkoje, kas be išorinio įsikišimo sukuria galimybę laisvai nustatyti didmeninių paslaugų kainas. Šios aplinkybės dar labiau patvirtina Ataskaitos 3.5.5 skyriuje konstatuotą problemą, kad UAB „Linkotelus“ turi ekonominį interesą bei galimybes nustatyti su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugomis susijusių priemonių sąlygas sau palankia linkme. Taigi, reguliuojant tik balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų kainas, tačiau nereguluojant su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusių priemonių kainų, nebūtų visiškai išspręstos Rinkos tyrimo metu nustatytos problemos.

RRT nuomone, siekiant riboti operatoriaus galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos sąlygas ir išvengti problemos – vienašališkų užmokesčių už Tinklų sujungimą nustatymo ir taikymo – tikslinga UAB „Linkotelus“ nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą su balso skambučių užbaigimu UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusioms priemonėms.

RRT nuomone, tikslinga ūkio subjektui UAB „Linkotelus“ nustatyti tokį kainų kontrolės įpareigojimą su balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikimu susijusioms priemonėms:

1. Kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Linkotelus“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Linkotelus“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „Linkotelus“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Linkotelus“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones.

2. Kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Linkotelus“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

- 2.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „Linkotelus“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Linkotelus“;

- 2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

Įpareigojimas yra proporcingas, nes ribos ūkio subjekto UAB „Linkotelus“ galimybes vienašališkai nustatyti užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes skatins konkurenciją elektroninių ryšių rinkoje ir užtikrins mažiausią būtiną reguliavimą.

Išvados: Ūkio subjektui UAB „Linkotelus“, kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu, yra nustatomas kainų kontrolės įpareigojimas, nurodytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje.

1. Ūkio subjektas UAB „Linkotelus“ privalo:

1.1. užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų kaina nebūtų didesnė nei RRT ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ nustatyta balso skambučių užbaigimo ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kaina;

1.2. kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „Linkotelus“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „Linkotelus“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąją ryšių tinklą su UAB „Linkotelus“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „Linkotelus“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „Linkotelus“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones;

1.3. kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „Linkotelus“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

1.3.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąją ryšių tinklą su UAB „Linkotelus“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „Linkotelus“;

1.3.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

3.6. BALSO SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO UAB „CSC TELECOM“ TINKLE RINKOS TYRIMAS

3.6.1. Atitinkamos rinkos apibrėžimas

Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, kad:

1. UAB „CSC Telecom“ Tinkle teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima balso skambučių perdavimą nuo UAB „CSC Telecom“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „CSC Telecom“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „CSC Telecom“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam viešajame ryšių tinkle balso skambutis yra inicijuotas;

2. remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje atlikta balso skambučių užbaigimo paslaugos pakeičiamumo iš paklausos ir pasiūlos pusės analize, darytina išvada, kad balso skambučių užbaigimo paslauga, teikiama UAB „CSC Telecom“ Tinkle, nėra pakeičiama iš pasiūlos ir paklausos pusės;

3. kaip nustatoma Ataskaitos 2.3 skyriuje, Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkos geografinė teritorija atitinka UAB „CSC Telecom“ Tinklo aprėpiamą teritoriją.

Išvada: UAB „CSC Telecom“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje.

3.6.2. Konkurencijos veiksmingumo vertinimo kriterijai

RRT, apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinką, išskyrė šiuos pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis gali būti nustatoma, ar konkurencija šioje rinkoje yra veiksminga:

1. rinkos dydis;
2. įėjimo į rinką barjerų dydis;
3. pirkėjo derybinė galia;
4. kainos;
5. potenciali konkurencija.

Naudojant šiuos kriterijus, įvertinamas konkurencijos veiksmingumas Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje.

3.6.3. Konkurencijos veiksmingumo tyrimas

Apibrėžusi Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinką, RRT atlieka konkurencijos veiksmingumo šioje rinkoje tyrimą. Ar konkurencija atitinkamoje rinkoje yra veiksminga, nustatoma vadovaujantis šios Ataskaitos 3.6.2 skyriuje nurodytais kriterijais, kuriais remiantis vertinamos UAB „CSC Telecom“ galimybės veikti nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir vartotojų.

Rinkos dydis

UAB „CSC Telecom“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkos dalį. Šios rinkos dydis matuojamas UAB „CSC Telecom“ Tinkle užbaigtų pokalbių trukme, minutėmis. Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkos dydį atspindi UAB „CSC Telecom“ Tinkle užbaigtų balso skambučių, kurie inicijuoti kitų Lietuvos operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose bei užsienio operatorių viešuosiuose ryšių tinkluose, trukmė. UAB „CSC Telecom“ Anketoje nurodė, kad 2012 m. Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkos dydis buvo – 1 139 099 min.

Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 75 punkte nurodyta, jog itin didelės rinkos dalys – viršijančios 50 proc., gali būti tiesioginiu dominuojančios padėties rinkoje įrodymu. RRT konstatuoja, kad nagrinėjamos Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkos

atveju, UAB „CSC Telecom“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėja Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje ir turi 100 proc. atitinkamos Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkos.

Išvada: RRT konstatuoja, UAB „CSC Telecom“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkos.

Įėjimo į rinką barjerai

Remiantis Ataskaitos 2.3 skyriuje pateiktais argumentais, nustatyta, kad kitas operatorius, suteikdamas savo abonentams galimybę susisiekti su UAB „CSC Telecom“ Tinklo abonentais, privalo tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „CSC Telecom“, jokių kitų būdų kito operatoriaus abonentai neturi galimybės susisiekti su UAB „CSC Telecom“ abonentais.

Kito ūkio subjekto abonto poreikis skambinti UAB „CSC Telecom“ abonentui sukuria balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos paklausą. Kadangi tarp operatorių yra taikomas atsiskaitymo principas „skambinančioji pusė moka“, operatorius, kurio viešajame ryšių tinkle yra inicijuojamas skambutis, turi šią paslaugą tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti iš UAB „CSC Telecom“. Kadangi UAB „CSC Telecom“ Tinklas yra vienintelė galima infrastruktūra teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „CSC Telecom“ Tinkle ir UAB „CSC Telecom“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų, technologinis įėjimo į rinką barjeras yra absoliutus.

Todėl įėjimas į Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinką naujiems rinkos dalyviams yra neįmanoma. Tai reiškia, kad operatorius, kurio tinkle yra inicijuojamas balso skambutis, skirtas UAB „CSC Telecom“ abonentui, neturi jokios alternatyvos balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugai ir gali pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „CSC Telecom“ Tinkle tik iš UAB „CSC Telecom“.

Išvada: RRT konstatuoja, kad įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinką barjerai, dėl technologinių galimybių kitiems operatoriams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „CSC Telecom“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs.

Pirkėjo derybinė galia

Pirkėjo derybinė galia nusako kitų operatorių, t. y. balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos gavėjų (pirkėjų), galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką balso skambučių užbaigimo paslaugos teikėjui (pardavėjui) UAB „CSC Telecom“.

Pagal Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 8 punktą, vienpusė lemiamą įtaką suprantama kaip operatoriaus galimybės veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, klientų ir galiausiai nuo vartotojų, darant poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko ribojama konkurencija toje rinkoje.

Pirkėjo derybinė galia egzistuoja, jei paslaugos teikėjams nusprendus padidinti kainas ar pabloginti parduodamo produkto savybes, klientai turi galimybę pasinaudoti atitinkamos rinkos siūlomų produktų alternatyvomis, t.y. tiriamos rinkos atveju – nepirkti balso skambučių užbaigimo paslaugos iš UAB „CSC Telecom“.

Ūkio subjektas tiesiogiai nesusiduria su pirkėjo derybine galia atitinkamoje rinkoje, kai šioje atitinkamoje rinkoje jis yra vienintelis pardavėjas. Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje kitas operatorius, norėdamas suteikti savo abonentui galimybę susisiekti su UAB „CSC Telecom“ abonentu, privalo pirkti balso skambučių užbaigimo paslaugą iš UAB „CSC Telecom“ dėl paslaugos pakeičiamumo iš pasiūlos ir paklausos pusės negalimumo.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „CSC Telecom“ Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „CSC Telecom“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms.

Kainos

Kaip rodo Anketoje pateikti duomenys, didžiausia UAB „CSC Telecom“ 2012 m. taikyta kaina už balso skambučių užbaigimą UAB „CSC Telecom“ Tinkle buvo 6,99 ct/min. piko metu ir 3,5 ct/min. nepiko metu (be PVM), ir ji buvo tokia pati kaip ir RRT nustatyta balso skambučio užbaigimo reguliuojamiems ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose kaina tais pačiais metais.

Tačiau būtina atkreipti dėmesį į tai, kad UAB „CSC Telecom“, nesant reguliavimo, turi motyvus ir galimybes pritaikyti didesnes balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos kainas nei tos, kurias taiko reguliuojami ūkio subjektai UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ savo Tinkluose.

Išvada: UAB „CSC Telecom“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos kainas.

Potenciali konkurencija

Balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „CSC Telecom“ Tinkle gali teikti tik UAB „CSC Telecom“, kadangi UAB „CSC Telecom“ kontroliuoja prieigą prie savo Tinklo galinių taškų.

Potencialiai konkurencijai atsirasti didmeninėje Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje nėra galimybės dėl esamo natūralaus technologinio barjero. Kitam operatoriui nėra įmanoma teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „CSC Telecom“ Tinkle. Kitas operatorius, teikdamas balso skambučių užbaigimo paslaugą savame tinkle, nesudarys jokios konkurencijos UAB „CSC Telecom“ jau teikiančiai balso skambučių užbaigimo paslaugą savo Tinkle.

Išvada: RRT konstatuoja, kad UAB „CSC Telecom“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje.

3.6.4. Konkurencijos problemos

Išanalizavus pagrindinius kriterijus (rinkos dydis, įėjimo į rinką barjerai, pirkėjo derybinė galia, kainos bei potenciali konkurencija) (žr. Ataskaitos 3.6.3 skyrių), kuriais remiantis sprendžiama, ar konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje yra veiksminga, nustatyta, kad:

1. UAB „CSC Telecom“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkos;
2. įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „CSC Telecom“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs;
3. UAB „CSC Telecom“ Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia ir balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos pirkėjas neturi galimybės daryti vienpusę lemiamą įtaką UAB „CSC Telecom“ taikomoms balso skambučių užbaigimo paslaugos kainoms bei kitoms šios paslaugos teikimo sąlygoms;
4. UAB „CSC Telecom“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos kainas;
5. UAB „CSC Telecom“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje.

Atlikus konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje tyrimą, RRT daro išvadą, kad UAB „CSC Telecom“ turi galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų kainas ir sąlygas ir tokiu būdu riboti konkurenciją, teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. Konkurencinio spaudimo, kuris ribotų

UAB „CSC Telecom“ galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo savo Tinkle paslaugų kainas ir sąlygas, nėra, o UAB „CSC Telecom“ galimybes ir motyvus vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugų sąlygas galėtų riboti tik RRT nustatyti atitinkami įpareigojimai.

RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga ir nustato šias konkurencijos problemas:

1. UAB „CSC Telecom“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos kainas;
2. UAB „CSC Telecom“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybę taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų kainas, priklausomai nuo skambučių inicijavimo kilmės;
3. UAB „CSC Telecom“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos teikimu;
4. UAB „CSC Telecom“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones.

Išvada: remiantis Ataskaitos 3.6.4 skyriuje išdėstytomis aplinkybėmis, RRT konstatuoja, kad konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje nėra veiksminga.

3.6.5. Didelę įtaką turinčių ūkio subjektų įvardijimas

RRT konstatuoja, kad UAB „CSC Telecom“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga apima balso skambučių perdavimą nuo UAB „CSC Telecom“ Tinklo stoties, esančios arčiausiai UAB „CSC Telecom“ Tinklo abonento, kuriam skambinama, ir kurioje yra ar gali būti įvykdytas tinklų sujungimas, iki UAB „CSC Telecom“ Tinklo galinio taško, nepriklausomai nuo to, kokiam tinkle balso skambutis yra inicijuotas (žr. Ataskaitos 2.1 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „CSC Telecom“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro atskirą Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinką Lietuvos Respublikoje (žr. Ataskaitos 2.3 skyrių).

RRT konstatuoja, kad UAB „CSC Telecom“ teikiama balso skambučių užbaigimo paslauga sudaro 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkos ir UAB „CSC Telecom“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos teikėja (žr. Ataskaitos 3.6.1 skyrių).

Laikoma, jog ūkio subjektą sudaro nagrinėjamas juridinis asmuo UAB „CSC Telecom“ ir visi pagal Ataskaitos 2 priede nurodytus susiejimo būdus su šiuo juridiniu asmeniu susiję asmenys. UAB „CSC Telecom“ Anketoje nurodė, kad 100 proc. UAB „CSC Telecom“ akcijų valdė Estijos įmonė OU TOP Connect, tačiau nenurodė kitų asmenų, kurie būtų susiję su bendrove.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus faktus, taip pat į Ataskaitos 2 priede nurodytus susijusių juridinių asmenų nustatymo kriterijus, RRT konstatuoja, kad ūkio subjektą UAB „CSC Telecom“ sudaro UAB „CSC Telecom“ (toliau – ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“).

RRT konstatuoja, kad:

1. UAB „CSC Telecom“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos teikėja ir jos teikiamą balso skambučių užbaigimo paslaugą privalo pirkti kiti ūkio subjektai, kurių teikiamų viešųjų telefono ryšio paslaugų gavėjai skambina UAB „CSC Telecom“ abonentams;
2. UAB „CSC Telecom“ kontroliuoja prieigą prie savo abonentų ir Tinklo galinių taškų (natūrali technologinė aplinkybė);
3. UAB „CSC Telecom“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su pirkėjo derybine galia, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos kainai;

4. UAB „CSC Telecom“, parduodama balso skambučių užbaigimo paslaugą kitiems ūkio subjektams, nesusiduria su konkurencija, galinčia turėti įtakos balso skambučių užbaigimo paslaugų sąlygoms ir kainai, kadangi UAB „CSC Telecom“ yra vienintelė balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos teikėja;

5. UAB „CSC Telecom“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes nesuteikti prieigos prie Tinklo, kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos teikimu;

6. UAB „CSC Telecom“ turi ekonominį interesą bei, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti UAB „CSC Telecom“ teikiamos balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas ir apriboti informaciją apie kitiems ūkio subjektams suteiktas balso skambučių užbaigimo paslaugos sąlygas.

RRT konstatuoja, kad: UAB „CSC Telecom“ užima 100 proc. Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkos; įėjimo į Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinką barjerai dėl technologinių galimybių kitiems ūkio subjektams teikti balso skambučių užbaigimo paslaugą UAB „CSC Telecom“ Tinkle nebuvimo, yra absoliutūs; UAB „CSC Telecom“ Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje nesusiduria su pirkėjo derybine galia; UAB „CSC Telecom“ turi motyvą ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos kainas; UAB „CSC Telecom“ nesusiduria su potencialia konkurencija Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje.

Išvada: atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato, kad ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje.

3.6.6. Įpareigojimai ūkio subjektui UAB „CSC Telecom“

Elektroninių ryšių įstatymas perkėlė Europos Sąjungos naujosios reguliavimo sistemos (angl. *New Regulatory Framework*) nuostatas į nacionalinę teisę. Taisyklių 5 punkte nurodoma, kad RRT atlieka rinkos tyrimą vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymu, Pagrindų direktyva, kitais privalomais Europos Sąjungos teisės aktais, atsižvelgdama į Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairės ir kt. Prieigos direktyvos preambulės 5 pastraipoje teigiama, kad atviroje ir konkurencinėje rinkoje neturi būti apribojimų, kurie trukdytų įmonėms tarpusavyje derėtis dėl prieigos ir sujungimo susitarimų, ypač dėl susitarimų su kitų valstybių įmonėmis. O Prieigos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, jog nebūtų jokių apribojimų, kurie neleistų ūkio subjektams toje pačioje ar kitoje valstybėje narėje derėtis tarpusavyje dėl susitarimų techniniais ar komerciniais prieigos ir (ar) sujungimo klausimais. Tuo tikslu Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, atsižvelgdamos į Pagrindų direktyvoje išdėstytus tikslus, turi skatinti ir, kur būtina, užtikrinti prieigos teikimą ir tinklų sujungimą. Prieigos direktyvos 5 straipsnio 1 dalies 2 pastraipoje ir 8 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi turėti galias, nustatyti tam tikrus įpareigojimus. Pažymėtina, kad Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų plėsti vidaus rinką. Elektroninių ryšių įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad elektroninių ryšių veiklą Lietuvos Respublikoje reguliuoja RRT ir kitos valstybės institucijos pagal Elektroninių ryšių įstatymo nustatytą kompetenciją. Elektroninių ryšių įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT yra Lietuvos Respublikos nacionalinė reguliavimo institucija Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos teisės aktų prasme.

Taigi, RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalimi turi imtis atitinkamų priemonių, siekdama skatinti konkurenciją elektroninių ryšių srityje.

Taisyklių 8.3 papunktyje nurodyta, kad trečiasis rinkos tyrimo procedūros etapas yra Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodytų įpareigojimų nustatymas, pakeitimas ir (ar) panaikinimas didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Taisyklių V skyriuje

(Taisyklių 20–23 punktuose) yra nustatyta įpareigojimų nustatymo, pakeitimo ir panaikinimo procedūra.

Taisyklių 20 punkte nurodyta, kad nustačius, kad konkurencija atitinkamoje rinkoje nėra veiksminga, RRT nustato įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams. Įpareigojimai nustatomi vadovaujantis Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, taip pat vadovaujantis ir atsižvelgiant į Taisyklių 5 punkte nurodytus teisės aktus.

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nurodyta, kad RRT, atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai yra tinkami konkrečiu atveju, ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, gali nustatyti šiuos įpareigojimus:

- 1) skaidrumo įpareigojimą;
- 2) nediskriminavimo įpareigojimą;
- 3) apskaitos atskyrimo įpareigojimą;
- 4) įpareigojimą suteikti prieigą;
- 5) kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimus;
- 6) funkcinio atskyrimo įpareigojimą;
- 7) įpareigojimus, susijusius su paslaugų galutiniams paslaugų gavėjams teikimu.

Taisyklių 21 punkte nurodyta, jei didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams, kuriems įpareigojimai, susiję su atitinkama rinka, jau buvo nustatyti anksčiau, RRT palieka galioti jau nustatytus įpareigojimus arba juos pakeičia (įskaitant ir naujų įpareigojimų nustatymą ir (ar) nustatytų įpareigojimų panaikinimą). Nustatydamas įpareigojimus ar juos pakeisdama RRT nurodo naujų arba pakeistų įpareigojimų vykdymo pradžios momentą.

Taisyklių 23 punkte nurodyta, kad įpareigojimai panaikinami Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 7 dalyje nustatytais atvejais, sąlygomis ir tvarka.

Pastebėtina tai, kad Prieigos direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje nurodoma, jog nustatyti įpareigojimai turi būti pagrįsti nustatytos problemos pobūdžiu, turi būti proporcingi ir pateisinami, atsižvelgiant į Pagrindų direktyvos 8 straipsnyje nustatytus tikslus (konkurencijos skatinimas, vidaus rinkos plėtra ir Europos Sąjungos piliečių interesų užtikrinimas). Prieigos direktyvos preambulės 15 pastraipoje pabrėžiama, kad ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką, nustatant atitinkamą įpareigojimą, būtina pagrįsti, kad nustatomas įpareigojimas yra tikslingas ir proporcingas nustatytai problemai spręsti. Didelės įtakos nustatymo rinkoje gairių 117 punkte taip pat akcentuojama, kad nacionalinės reguliavimo institucijos nustatytas įpareigojimas turi būti proporcingas sprendžiamai problemai. Šios nuostatos yra nurodytos ir Elektroninių ryšių įstatyme. Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad RRT konkrečius įpareigojimus nustato atsižvelgdama į tai, kurie įpareigojimai tinkami konkrečiu atveju. O Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad RRT nustatomi įpareigojimai turi būti pagrįsti, atitikti nustatytos problemos prigimtį, būti proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad RRT, nustatydamas įpareigojimus didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektui, turi atsižvelgti (Elektroninių ryšių įstatymo 16 straipsnio 20 dalis) į atitinkamas tarptautinių sutarčių ir (arba) susitarimų nuostatas ir pagal kompetenciją užtikrinti šių sutarčių ir (arba) susitarimų laikymąsi ir įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Atsižvelgdama į Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos nuostatas, RRT ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, parinks įpareigojimus, kurie iš jų tinkami ir atitinka šioje Ataskaitoje nustatytų problemų prigimtį, o taip pat yra proporcingi ir pateisinami elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais ir tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje. Nustatydamas įpareigojimus ūkio subjektui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, RRT taip pat atsižvelgs į Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus. Šios rekomendacijos 1 straipsnis nurodo, jog ūkio subjektams, kuriems yra nustatytas kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimas, balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainos turėtų būti nustatytos atsižvelgiant į efektyviai veikiančio operatoriaus patiriamas sąnaudas, o balso skambučių užbaigimo paslaugos kainos Tinkluose turi būti simetriškos.

Kaip nustatyta Ataskaitos 3.6.5 skyriuje, ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“ turi didelę įtaką Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje, todėl RRT, vadovaudamasi Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsniu, turi teisę nustatyti atitinkamus įpareigojimus, sprendžiančius nustatytas konkurencijos problemas (žr. Ataskaitos 3.6.4 skyrių).

Potencialios konkurencijos nebuvimas neleidžia atsirasti savaiminei konkurencijai ir sudaro sąlygas UAB „CSC Telecom“ piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi rinkoje.

Atsižvelgiant į Rinkos tyrimo metu nustatytas aplinkybes ir faktus, RRT konstatuoja, kad Ataskaitos 3.6.4 skyriuje nustatytas problemas geriausiai sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą ir kainų kontrolės įpareigojimas. RRT nuomone, ūkio subjektui UAB „CSC Telecom“ nustatyti skaidrumo įpareigojimą, nediskriminavimo įpareigojimą ar kitą Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnyje nustatytą įpareigojimą nėra tikslinga. Įpareigojimo suteikti prieigą ir kainų kontrolės įpareigojimo, RRT nuomone, turi pakakti, kad apriboti ūkio subjekto galimybes riboti konkurenciją teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas ir (arba) viešojo ryšių tinklo paslaugas.

Atsižvelgiant į tai, kad nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje problemas (žr. Ataskaitos 3.6.4 skyrių) iš dalies sprendžia įpareigojimas suteikti prieigą, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnyje ir kainų kontrolės įpareigojimas, numatytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje, ūkio subjektui UAB „CSC Telecom“ nustatomi - įpareigojimas suteikti prieigą ir kainų kontrolės įpareigojimas.

Įpareigojimas suteikti prieigą

RRT nustato ūkio subjektui UAB „CSC Telecom“ įpareigojimą suteikti prieigą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1–3, 5, 6 ir 9 punktuose. Šis įpareigojimas sprendžia šią konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje problemą:

- UAB „CSC Telecom“ neturi iniciatyvos suteikti prieigą ir turi motyvų nesuteikti prieigos, kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos teikimu (3 konkurencijos problema, žr. Ataskaitos 3.6.4 skyrių).

Nustatomas įpareigojimas suteikti prieigą kitiems ūkio subjektams sumažins įėjimo į mažmenines viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkas barjerus, galutiniams paslaugų gavėjams didins mažmeninių viešųjų telefono ryšio paslaugų pasirinkimo galimybes.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ūkio subjektui UAB „CSC Telecom“ nustatomas įpareigojimas suteikti prieigą yra proporcingas ir pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, nes ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“ privalo suteikti balso skambučių užbaigimo paslaugą tik tuo atveju, jei kito ūkio subjekto prašymas dėl prieigos suteikimo yra priimtinas ir aiškus. Įpareigojimas suteikti prieigą yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje, nes nesant įpareigojimo suteikti prieigą, apribojama konkurencija mažmeninėse viešųjų telefono ryšio paslaugų rinkose, be to, RRT kiekvienu konkrečiu atsisakymo suteikti prieigą atveju turėtų spręsti, ar turi būti taikomas įpareigojimas suteikti prieigą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 22 straipsnio 2 dalį, kas pailgintų prieigos suteikimo trukmę.

Kainų kontrolės įpareigojimas

RRT nustato ūkio subjektui UAB „CSC Telecom“ kainų kontrolės įpareigojimą, numatytą Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje. Šis įpareigojimas sprendžia žemiau nurodytas konkurencijos Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje problemas (žr. Ataskaitos 3.6.4 skyrių):

- UAB „CSC Telecom“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti per aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos kainas (1 konkurencijos problema);

– UAB „CSC Telecom“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes taikyti nevienodas balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų kainas, priklausomai nuo balso skambučių inicijavimo kilmės (2 konkurencijos problema);

– UAB „CSC Telecom“ turi motyvų ir, nesant reguliavimo, galimybes vienašališkai nustatyti ir taikyti papildomus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos teikimu susijusias priemones (4 konkurencijos problema).

Elektroninių ryšių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatyta, kad RRT turi teisę ūkio subjektams, turintiems didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą pagal Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio nuostatas. Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad RRT turi teisę nustatyti operatoriui, turinčiam didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, įpareigojimą susijusį su kainų kontrole, kai rinkos tyrimo metu nustatyta, kad veiksmingos konkurencijos trūkumas reiškia, kad atitinkamas operatorius galėtų palaikyti pernelyg dideles kainas, tuo darydamas žalą galutiniams paslaugų gavėjams.

Siekiant riboti ūkio subjekto UAB „CSC Telecom“ galimybes vienašališkai nustatyti Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų kainas, o tuo pačiu ir palaikyti pernelyg dideles kainas, tikslinga UAB „CSC Telecom“ nustatyti Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnyje nurodytą kainų kontrolės įpareigojimą.

Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad prieiga prie balso skambučių užbaigimo paslaugų yra dvišalė – abu tinklus sujungiantys operatoriai turėtų gauti naudos iš tinklų sujungimo. Tačiau ten pat nurodyta, kad tinklus sujungusiems operatoriams konkuruojant dėl abonentų, balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifai gali būti svarbūs strateginiai ir konkurenciniai veiksniai. Šis faktas sutampa ir su Ataskaitos 3.6.5 skyriuje nustatyta aplinkybe, kad, nesant reguliavimo, Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle rinkoje, UAB „CSC Telecom“ turi galimybių vienašališkai nustatyti UAB „CSC Telecom“ teikiamos balso skambučių užbaigimo paslaugos bei su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusių priemonių teikimo sąlygas.

Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo preambulės 3 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad dideli balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifai paprastai lemia didesnes mažmenines balso skambučių inicijavimo kainas ir atitinkamai mažesnius vartojimo rodiklius, todėl mažėja vartotojų gerovė. Šios rekomendacijos preambulės 2 konstatuojamojoje dalyje konstatuota, jog tai, kad mažesniems fiksuotojo arba judriojo ryšio operatoriams buvo leista nustatyti didesnius balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifus, remiantis tuo, kad tie operatoriai yra nauji rinkos dalyviai, kurie nepasinaudojo masto ekonomija ir (arba) turi skirtingų sąnaudų, lėmė atskirose šalyse egzistuojančių kainų asimetriją. Europos reguliuotojų grupė bendrojoje pozicijoje pripažino, kad balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifai turėtų būti simetriški, o asimetriją reikia tinkamai pagrįsti.

Šio Rinkos tyrimo metu nustatyta, jog ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“ turi motyvų ir galimybių taikyti pernelyg aukštas balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugos kainas, t. y. asimetrines kainas, kurių taikymas varžo veiksmingą konkurenciją rinkoje, bei gali sąlygoti galutinių paslaugų gavėjų teisių ir teisėtų interesų pažeidimus. Taigi, Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodytos konkurencijos problemos iš esmės yra aktualios ir Lietuvoje.

Siekiant spręsti Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo įvardintas problemas, Europos Komisija rekomenduoja nacionalinėms reguliavimo institucijoms, pripažinus operatorius, turinčius didelę įtaką didmeninėse balso skambučių užbaigimo rinkose tam tikruose viešuosiuose ryšio tinkluose ir jiems nusprendus pritaikyti kainų kontrolės įpareigojimą, nustatyti balso skambučių užbaigimo paslaugų tarifus, pagrįstus efektyviai veikiančio operatoriaus patirtomis sąnaudomis. Rekomendacijoje dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo nurodyta, jog skambučių užbaigimo paslaugų kainos turi būti grindžiamos einamosiomis sąnaudomis, o sąnaudos turi būti skaičiuojamos remiantis „iš apačios į viršų“ ilgojo laikotarpio padidėjimo sąnaudų (angl. *Bottom-Up Long Run Incremental Cost, BU-LRIC*) skaičiavimo principais.

Atsižvelgiant į tai, kad reguliuojamų balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėjų balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos Rinkos tyrimo metu jau buvo simetriškos (t. y. vienodos), balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų simetriškumas sudaro vienodas sąlygas konkurencijai, teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas. Kadangi vienodos balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos sudaro sąlygas didinti paslaugų gavėjų gerovę, tikslinga užtikrinti Balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų ir kitų balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėjų teikiamų balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų simetriškumą.

Siekiant užtikrinti balso skambučių užbaigimo paslaugų kainų simetriškumą, pakanka nustatyti vieną balso skambučių užbaigimo paslaugų kainą, kuria remiantis būtų reguliuojamos didelę įtaką atitinkamose balso skambučių užbaigimo paslaugų rinkose turinčių ūkio subjektų, teikiamų balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos.

Ataskaitos 3.1.6, 3.2.6 ir 3.3.6 skyriuose yra aprašyta, kokia balso skambučių užbaigimo paslaugų kaina yra nustatoma ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“.

Taigi, remiantis tuo, kad Rekomendacija dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo rekomenduoja nustatyti simetrines balso skambučių užbaigimo Tinkluose kainas, atsižvelgiant į tai, kad vienodos balso skambučių užbaigimo paslaugų kainos sukurs vienodas konkurencijos sąlygas, teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas, o taip pat, kad Ataskaitos 3.1.6, 3.2.6 ir 3.3.6 skyriuose buvo nustatytos balso skambučių užbaigimo ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kainos, tikslinga balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų kainas sieti su ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose taikomomis balso skambučių užbaigimo paslaugos kainomis. Tokiu atveju pakanka nustatyti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų kainos nebūtų didesnės nei ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ taikomos balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kainos.

Atsižvelgdama į aukščiau išvardintas aplinkybes ir faktus, RRT nustato ūkio subjektui UAB „CSC Telecom“ Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nurodytą kainų kontrolės įpareigojimą:

- Ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“ privalo užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų kaina nebūtų didesnė nei RRT ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ nustatyta balso skambučių užbaigimo ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kaina.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Elektroninių ryšių įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes ribojant UAB „CSC Telecom“ galimybes nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų kainas sau palankia linkme, bus skatinama konkurencija, teikiant elektroninių ryšių paslaugas. Kainų nustatymas atsižvelgiant į Rekomendacijos dėl skambučių užbaigimo tarifų reguliavimo reikalavimus sukurs sąlygas vienodėti balso skambučių užbaigimo paslaugų kainoms Europos Sąjungoje, o tai prisidės prie vidaus rinkos plėtros.

Įpareigojimas atitinka elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principus ir yra proporcingas. Įpareigojimas ribos ūkio subjekto UAB „CSC Telecom“ galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų kainas, tačiau užtikrins, kad UAB „CSC Telecom“ padengs šioms paslaugoms teikti patiriamas neišvengiamas sąnaudas Balso skambučių užbaigimo paslaugų kainas nustatys RRT, todėl ūkio subjektas nepatirs sąnaudų apskaitos sistemų, reikalingų kainoms apskaičiuoti, diegimo ir palaikymo naštos.

Balso skambučių užbaigimo Tinkle paslaugos yra tiesiogiai susijusios su tinklų sujungimu (arba su Balso skambučių užbaigimo teikimu susijusiomis priemonėmis), nes nesujungus viešųjų telefono ryšių tinklų, balso skambučių užbaigimo paslauga negali būti teikiama kitam operatoriui. Operatoriai vieni kitiems gali teikti balso skambučių užbaigimo paslaugas, o taip pat sudaryti galimybę savo abonentams (arba balso skambučių užbaigimo paslaugų gavėjų abonentams) skambinti į kitų operatorių viešųjų ryšių tinklus tik tiesiogiai (arba netiesiogiai) sujungę savo

elektroninių ryšių tinklus. Būtinybė sujungti viešųjų ryšių tinklus tam, kad būtų gauta balso skambučių užbaigimo paslauga, sukuria galimybes balso skambučių užbaigimo paslaugų tiekėjui piktnaudžiauti teikiant balso skambučių užbaigimo paslaugas. Pavyzdžiui, Antrojo rinkos tyrimo metu buvo nustatyta, kad ūkio subjektai UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“, parduodami balso skambučių užbaigimo UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“, Tinkluose paslaugas, parduodavo ir su balso skambučių užbaigimo teikimu susijusias paslaugas. Tokią atsiskaitymo už paslaugas formą galima traktuoti kaip dviejų dalių kainą (angl. *two part pricing*): viena dalis yra fiksuota (taikomi vienkartiniai tinklų sujungimo įdiegimo ir periodiniai viešųjų ryšių tinklų sujungimo priežiūros užmokesčiai), kita dalis kintanti (balso skambučių užbaigimo paslaugos kaina), kuri priklauso nuo persiunčiamų pokalbių srauto dydžio. Reguluojant tik vieną kainos dalį (pavyzdžiui, tik balso skambučių užbaigimo paslaugos kainą), kitą kainos dalį, t. y., kainą už su balso skambučių užbaigimu susijusių priemonių teikimą, operatorius gali didinti ir tokiu būdu bus didinamos balso skambučių užbaigimo paslaugų gavėjo sąnaudos. Didinant balso skambučių užbaigimo paslaugų sąnaudas, mažėja pastarųjų paslaugų gavėjo galimybės konkuruoti su balso skambučių užbaigimo paslaugų teikėju, teikiant viešąsias telefono ryšio paslaugas ir tokiu būdu perspektyvoje yra ribojama konkurencija ir mažinama vartotojų gerovė.

Lietuvoje taikomas atsiskaitymo principas – „skambinančioji pusė moka“ – sukuria natūralią monopoliją Balso skambučių užbaigimo konkretaus ūkio subjekto Tinkle rinkoje, kas be išorinio įsikišimo sukuria galimybę laisvai nustatyti didmeninių paslaugų kainas. Šios aplinkybės dar labiau patvirtina Ataskaitos 3.6.5. skyriuje konstatuotą problemą, kad UAB „CSC Telecom“ turi ekonominį interesą bei galimybes nustatyti su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusių priemonių sąlygas sau palankia linkme. Taigi, reguliuojant tik balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų kainas, tačiau nereguluojant su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusių priemonių kainų, nebūtų visiškai išspręstos Rinkos tyrimo metu nustatytos problemos.

RRT nuomone, siekiant riboti operatoriaus galimybes vienašališkai nustatyti balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle sąlygas ir išvengti problemos – vienašališkų užmokesčių už Tinklų sujungimą nustatymo ir taikymo – tikslinga UAB „CSC Telecom“ nustatyti kainų kontrolės įpareigojimą su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusioms priemonėms.

RRT nuomone, tikslinga ūkio subjektui UAB „CSC Telecom“ nustatyti tokį kainų kontrolės įpareigojimą su balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusioms priemonėms:

1. Kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „CSC Telecom“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „CSC Telecom“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones.

2. Kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „CSC Telecom“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

- 2.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „CSC Telecom“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „CSC Telecom“;

- 2.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudas.

Įpareigojimas yra proporcingas, nes ribos ūkio subjekto UAB „CSC Telecom“ galimybes vienašališkai nustatyti užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones.

Įpareigojimas yra pateisinamas elektroninių ryšių veiklos reguliavimo tikslais ir principais, nurodytais Įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 2 straipsnio 1 dalyje, nes skatins konkurenciją elektroninių ryšių rinkoje ir užtikrins mažiausią būtiną reguliavimą.

Išvados: Ūkio subjektui UAB „CSC Telecom“, kiek tai yra susiję su balso skambučių užbaigimo ūkio subjekto UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu, yra nustatomas kainų kontrolės įpareigojimas, nurodytas Elektroninių ryšių įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje.

1. Ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“ privalo:

1.1. užtikrinti, kad balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų kaina nebūtų didesnė nei RRT ūkio subjektams UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ nustatyta balso skambučių užbaigimo ūkio subjektų UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele2“ Tinkluose paslaugų kaina;

1.2. kiek tai susiję su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, kai ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“, yra sujungęs (arba ketina sujungti) savo Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu, nereikalauti kito operatoriaus mokėti už su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, t.y. ūkio subjektas UAB „CSC Telecom“ sąnaudas, susijusias su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusiomis priemonėmis, išskyrus ryšių liniją, dengia pats. Operatoriui, sujungusiam viešąjį ryšių tinklą su UAB „CSC Telecom“ Tinklu, nustačius užmokesčius už su skambučių užbaigimo to operatoriaus viešajame ryšių tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones, UAB „CSC Telecom“ gali nustatyti analogiškus užmokesčius už su balso skambučių užbaigimo UAB „CSC Telecom“ Tinkle paslaugų teikimu susijusias priemones;

1.3. kiek tai susiję su tinklų sujungimui naudojama ryšių linija, jungiančia UAB „CSC Telecom“ Tinklą su kito operatoriaus viešuoju ryšių tinklu:

1.3.1. leisti įrengti bei teikti ryšių liniją viešąjį ryšių tinklą su UAB „CSC Telecom“ Tinklu ketinančiam sujungti (ar sujungusiam) operatoriui (arba šio operatoriaus pasirinktam trečiajam asmeniui), jei jo siūloma ryšių linijos įrengimo bei teikimo kaina yra žemesnė negu kaina, už kurią šią ryšių liniją įrengti bei teikti siūlo UAB „CSC Telecom“;

1.3.2. padengti 50 proc. ryšių linijos įrengimo ir teikimo sąnaudų.

**Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo
ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaitos
1 priedas**

**Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo ryšio tinkluose rinkos
tyrimo respondentų sąrašas**

Eil. Nr.	Gavėjo pavadinimas
1.	UAB „Omnitel“
2.	UAB „Bitė Lietuva“
3.	UAB „Tele2“
4.	TEO LT, AB
5.	AB „Lietuvos geležinkeliai“
6.	AB Lietuvos radijo ir televizijos centras
7.	UAB „CSC Telecom“
8.	UAB „Digitela“
9.	UAB „Linkotelus“
10.	UAB „Mediafon“
11.	UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“
12.	UAB „Telekomunikacijų grupė“
13.	UAB „Ecofon“
14.	Vyriausybinių ryšių centras prie Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento

**Balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo
ryšio tinkluose rinkos tyrimo ataskaitos
2 priedas**

Ūkio subjekto sąvoka

Elektroninių ryšių įstatymo 3 straipsnio 67 dalyje nurodyta, kad ūkio subjektas – tai „asmuo ar asmenų, susijusių kontrolės ar priklausomybės santykiais, grupė, kurie verčiasi elektroninių ryšių veikla Lietuvos Respublikos teritorijoje arba kurių veiksmai daro įtaką ar ketinimai, jeigu jie būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai Lietuvos Respublikoje.“

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 14 dalimi, susijusių ūkio subjektų grupė – tai „du ar daugiau ūkio subjektų, kurie dėl savitarpio kontrolės ar priklausomybės ir galimų suderintų veiksmų yra laikomi vienu ūkio subjektu apskaičiuojant bendrąsias pajamas ir rinkos dalį. Jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad susijusių ūkio subjektų grupę sudaro kiekvienas nagrinėjamas ūkio subjektas ir:

1) ūkio subjektai, kuriuose, kaip ir nagrinėjamame ūkio subjekte, tas pats fizinis asmuo arba tie patys fiziniai asmenys turi akcijų dalį, kuri sudaro 1/3 ar daugiau įstatinio kapitalo, arba turi teises į 1/3 ar daugiau visų balsų;

2) ūkio subjektai, kurie su nagrinėjamu ūkio subjektu yra bendrai valdomi ar turi bendrą administracinį padalinį arba kurių stebėtojų taryboje, valdyboje ar kitame valdymo ar priežiūros organe yra pusė ar daugiau tų pačių narių kaip ir nagrinėjamo ūkio subjekto valdymo ar priežiūros organuose;

3) ūkio subjektai, kuriuose nagrinėjamas ūkio subjektas turi akcijų dalį, sudarančią 1/3 ar daugiau įstatinio kapitalo, arba turi teises į 1/3 ar daugiau visų balsų arba kurie yra įsipareigoję derinti savo ūkinės veiklos sprendimus su nagrinėjamu ūkio subjektu, arba už kurių prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą yra įsipareigojęs atsakyti nagrinėjamas ūkio subjektas, arba kurie yra įsipareigoję perduoti visą arba dalį pelno ar suteikę teisę naudoti 1/3 ar daugiau savo turto nagrinėjamam ūkio subjektui;

4) ūkio subjektai, kurie nagrinėjamame ūkio subjekte turi akcijų dalį, sudarančią 1/3 ar daugiau įstatinio kapitalo, arba turi teises į 1/3 ar daugiau visų balsų arba su kuriais nagrinėjamas ūkio subjektas yra įsipareigojęs derinti savo ūkinės veiklos sprendimus, arba kurie yra įsipareigoję atsakyti už nagrinėjamo ūkio subjekto prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą, arba kuriems nagrinėjamas ūkio subjektas yra įsipareigojęs perduoti visą arba dalį pelno ar suteikęs teisę naudoti 1/3 ar daugiau savo turto;

5) ūkio subjektai, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai, per kitus ūkio subjektus, yra susiję su šios dalies 1, 2, 3 ir 4 punktuose nurodytais ūkio subjektais bet kuriuo iš šios dalies 1, 2, 3 ir 4 punktuose nurodytų būdų.“